

תופעת הפדופיליה וחוק הגנה על הציבור
מפני עברייני מין
על החיבור המתבקש בין פסיכולוגיה-פסיכיאטריה לבין פיתוח
נורמות משפטיות ראויות להתמודדות עם התופעה

מאת

לימור עציוני*, טליה קלצקי**

א. מבוא. ב. היבטים פסיכולוגיים-פסיכיאטריים; 1. קטינים נפגעי עבירות מין – היבטים פסיכולוגיים ופיזיולוגיים; 2. קווים לדמותו של הפדופיל – רקע פסיכולוגי, רפואי ושיטות טיפול. ג. ההסדרים הקיימים בחוק הישראלי לטיפול בפדופיליה ומיגורה; 1. האמנה הבינלאומית בדבר זכויות הילד; 2. חוק העונשין, תשל"ז-1977 כבסיס לנורמה האוסרת את הפדופיליה; 3. חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין וחוקים נוספים. ד. פתרונות אמריקניים לבעיה עולמית וישראלית – המסגרת המשפטית להתמודדות עם הפדופיליה במשפט האמריקני; 1. רישום ויידוע; 2. טיפול תרופתי; 3. חוקי SVP; 4. טיפול מונע בכלא וטיפול ופיקוח לאחר השחרור מן הכלא; 5. הרשעה שנייה בעבירת פדופיליה גוררת מאסר עולם וביטול ההתיישנות. ה. פניקה מוסרית – תשובה לביקורת ומבט לעתיד (סוף דבר).
ו. סיכום.

א. מבוא

בשנתיים האחרונות נחשפים מקרים רבים של תקיפה מינית של ילדים על רקע פדופילי, שלעיתים מסתיים אף ברצח. פרשיות פדופיליה, כפי שנחשפו עד עתה, מתרחשות בשיעורים מדאיגים ביותר. יש להניח כי שכיחותם המדויקת של מקרים אלו גבוהה אף יותר, וכי מתחת

* ד"ר לימור עציוני, מרצה, מכללת שערי משפט.
** תלמידת מוסמך, הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית, ירושלים.

לפני השטח רוחשים פדופילים רבים המשחרים לטרפם. מקרים אלו מחדדים את הצורך בבחינה מחודשת של המענה המשפטי העומד לרשותנו לנגע הפדופיליה. התפיסה המחקרית המקובלת היא שאוכלוסיית עברייני המין כולה הינה הטרוגנית ועליה נמנים סוגים רבים של עברייני מין הפועלים ממניעים שונים (כעס, אלימות, צורכי שליטה ועוד). עבריינים אלה נבדלים ברמת המסוכנות המאפיינת אותם, במידת הקרבה שלהם לקרבנות, באופי היכרותם עם הקרבנות ובגיל קרבנותיהם¹. מאמר זה מתמקד בפדופילים, תחת ההנחה כי הם בעלי אפיונים ייחודיים ביחס לכלל אוכלוסיית עברייני המין. לפיכך במסגרת המאמר לא ייערכו השוואות בינם לבין שאר אוכלוסיית עברייני המין². ההתמקדות במאמר זה היא באופיים הייחודי של עברייני מין אלה ובדרכי ההתגוננות האופטימליות מפניהם. מאמר זה בא לבחון את התאמתו של חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין, תשס"ו-2006 (להלן: חוק הגנה על הציבור) למציאות הנגזרת מהפרעת הפדופיליה. אין חולק כי המטרה והרעיון שבבסיס חוק הגנה על הציבור, לרבות הצעת החוק להוספת פרק שיקום לחוק זה, כפי שיבואר בהמשך המאמר, הם נכונים ורצויים ככל שמדובר באוכלוסייה הכללית של עברייני המין. אולם כאשר אנו בוחנים את יישום החוק ויעילותו במקרים של פגיעות מיניות בילדים, נדמה כי המסגרת הנכונה ביותר לטיפול בפדופילים והגנה על ילדים מפניהם היא כזו שמביאה בחשבון את כל האלמנטים הייחודיים של פדופיליה, מה שאין כן במציאות המשפטית הקיימת.

ההתייחסות אל עברייני מין כאל מקשה אחת מונעת מחוק הגנה על הציבור לרדת לשורשו של עניין ככל שזה נוגע לפגיעות מיניות בילדים. אמנם, החוק מאפשר באמצעות הערכת מסוכנות המשמשת כלי לבחינה אינדיווידואלית להתאים את תכנית המעקב והפיקוח לכל עברייני בפני עצמו, אולם נדמה שאין די בכלי הפיקוח והמעקב הקבועים בחוק כדי להציב חומת הגנה משמעותית. מאמר זה מציע להעלות את רמת הרזולוציה של ההבחנות המשפטיות ביחס לאוכלוסיית עברייני המין בישראל ולהעשיר את ארסנל כלי ההתמודדות עם עבריינות מין פדופילית, כפי שהמציאות מחייבת לעשות (וכפי שיבואר במסגרת המאמר).

- 1 מלי שחורי ושרה בן דוד "מאפיינים מבחינים בין אנסים ובין מתעללים מינית בילדים" הפיקוח על עברייני מין בישראל: ענישה או טיפול? 92 (אפרת שהם עורכת, 2008).
- 2 מאמרן של שחורי ובן דוד, שם, עוסק במקרים רבים שמטרתם להשוות בין שתי האוכלוסיות הללו ביחס לפרמטרים שונים. ראו גם אליעזר ויצטום ואריאל רסלר "היבטים קליניים ומחקריים בטיפול בחולים הסובלים מהפרעות בדחף המיני" הפיקוח על עברייני מין בישראל: ענישה או טיפול? 146 (אפרת שהם עורכת, 2008), שם נאמר כי אנסים אינם מסווגים כחולים במחלות פסיכיאטריות, מאחר ואונס אינו מהווה הפרעה פסיכיאטרית לכשעצמה.

תפיסה קוהרנטית ביחס לעבריינות מין פדופילית, כך שתיווצר התאמה בין הדיסציפלינה הפסיכיאטרית לדיסציפלינה המשפטית, תעלה את ההתמודדות המשפטית עם עבריינות מין פדופילית לרמה גבוהה ואפקטיבית יותר.

במסגרת המאמר נעמוד על עיקרי החוק ועל המשמעויות השונות של הפרעת הפדופיליה, נבקש להבין את הערך המוגן באמצעות הפיקוח על עברייני מין פדופיליים ונבדוק אם אכן השכלנו להגן על ציבור הילדים במדינת ישראל. כמו כן נבחן הסדרים משפטיים שונים המתמודדים עם הסכנה במדינות שונות בארצות-הברית, אשר מטרה המשותפת שביסודם היא מלחמת חורמה בעבריינות מין והגנה מיטבית על הציבור ככלל ועל ילדים בפרט³.

לפני שניגש לדיון נרחב באופן ההתמודדות המשפטית הנדרשת לתופעת הפדופיליה חשוב יהיה להבין את הרקע הפסיכולוגי-פסיכיאטרי של התופעה. הבנה שכזו תשמש עבורנו נקודת מוצא ראויה לתחילת הדיון.

ב. היבטים פסיכולוגיים-פסיכיאטריים

מטרתו של חלק זה הינה להניח את התשתית הפסיכולוגית-פסיכיאטרית של הפרעת הפדופיליה לבחינה המשפטית של החוק בישראל לעומת החוק במדינות ארצות-הברית השונות וכן החוקים הפדרליים ולהצדקת התפיסה המשפטית הקיימת שם, אשר בעיקרה ניתנת לאפיון כתפיסה הגנתית (יהיו שיגדירוה כקיצונית ודרקונית; נתייחס לכך בהמשך המאמר).

נעמוד תחילה על הבנת השלכותיהן מרחיקות הלכת של פגיעות מיניות בילדים, בבחינת "הנחת אבן הפינה" בתהליך בניית ההבנה המעמיקה של הפרעת הפדופיליה ותוצאות פגיעותיה וסלילת הדרך המשפטית הראויה למלחמה בתופעה. לאחר מכן נסקור בהרחבה את מאפייניה השונים של הפדופיליה, נעמוד על כך שפדופילים, בשונה מעברייני מין "סטנדרטיים", זכו להתייחסות מיוחדת בעולם הפסיכיאטריה, וכיצד עובדה זו משרתת את טענתנו כי יש להתייחס אל פדופילים כאל עברייני מין בעלי מאפיינים ייחודיים המחייבים התייחסות משפטית שונה.

3 להשלמת התמונה וניתוח חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין ראו: דנה פוגץ' "כיום שאחרי" – גישות חדשות במערכת המשפט לניהול סיכון של פגיעה מינית – מענישה בלבד לפיקוח ומניעה" צפוי להתפרסם בהפרקליט נא. במאמר זה נערך דיון דומה לזה שיערך במאמרנו אודות המצב המשפטי בארץ ביחס לתמונה העולמית, תוך הבאת דוגמאות והפקת לקחים. במאמרה מציינת הכותבת כי אין היא באה להצביע על דרך מסוימת בשלמותה, אלא תעמוד על יתרונות וחסרונות כל שיטה.

1. קטינים נפגעי עבירות מין – היבטים פסיכולוגיים ופיזיים

נתאר בקליפת אגוז השפעתה של פגיעה מינית בילדים. בחרנו שלא לדון בהרחבה בנושא זה למרות היותו "עיקר הספר" ורגשי החמלה העילאיים ביותר שהוא מעורר. חלק זה משמש להשלמת התמונה הכוללת של התופעה.

תוצאות פגיעה מינית בילד תלויה בגיל הילד בעת ביצוע העבירה בו, בטבע הפגיעה המינית בו ובמשכה (חד-פעמית או ממושכת)⁴. גם הרקע המשפחתי, מידת בטחון הקרבן בסביבתו המינית – בעיקר בהוריו – קובעים במידה לא מבוטלת את עצמת ההשפעה של העבירה שבוצעה בו⁵. חוויה מינית טראומטית של הקרבן עלולה לגרום לנזק נפשי והתנהגותי חמור: להתפתחות היסטריה, חרדתיות, פסיכוזה, עצבנות רבה⁶, דיכאון, הפרעות אכילה, גרסיה לשלבים מוקדמים יותר של הילדות, הפרעות שינה, סיוטים, אגרסיביות והערכה עצמית נמוכה. השפעות הפגיעה המינית הן ארוכות טווח ומלוות את הילד אל תוך בגרותו, לעתים עד כדי פיתוח נטייה אבדנית⁷; יש המפתחים בעצמם הפרעת פדופיליה (נעמוד על כך בהמשך); חלק מפתחים קשיים סקסואליים בעתיד, חוסר יכולת לקיים מערכות יחסים זוגיות תקינות ויציבות; כישורי הורות דלים עד כדי הזנחה ואלימות כלפי ילדיהם⁸. גם פגיעות פיזיות והידבקות במחלות עלולות להיגרם בעטיין של הפגיעות המיניות: נזקים גניטליים, אנאליים, נזקים חיצוניים, מחלות מין, איידס, זיהום בדרכי השתן, ולעתים היריון⁹. חלק מהסימפטומים הללו מופיעים בתוך זמן קצר לאחר הפגיעה. יש פעמים שהסימפטומים מתפרצים שנים לאחר מכן¹⁰.

Marianne James, *Paedophilia*, TRENDS & ISSUES IN CRIME AND CRIMINAL JUSTICE 41, 4 (1996) 43-44. המאמר מצוי באתר של משרד המשפטים הפדרלי האמריקני www.ncjrs.gov; להרחבה בנושא תוצאות הפגיעה המינית בילד ראה לימור עציוני גילוי עריות 130-134, 160-155 (2009).

מ' אמיר עבריינות מין ומוסר נגד קטינים 63 (1968).

שם, בעמ' 64; עציוני, לעיל ה"ש 4, בעמ' 131.

James, לעיל ה"ש 4.

שם, בעמ' 44.

שם, שם.

WENDY VAN TONGEREN HARVEY, PAULAH EDWARDS DAUNS, *SEXUAL OFFENCES AGAINST CHILDREN AND THE CRIMINAL PROCESS* 35 (2nd ed. 2001). לתופעת השיהוי בדיווח הוצע בספרות הסוציולוגית מודל אשר זכה לכינוי NBC, כלומר naming, blaming, claiming (קריאה בשם, הטלת אשם ותביעה). פירושם הינו הביטוי לכך שקרבנות עבירות מין נתקלים בקושי לדווח אודות ההתעללות שעברו והחוויה הקשה של הפגיעה בהם לעתים מעובדת לכדי סעדים משפטיים וראיות רק בחלוף שנים רבות. להרחבה בסוגיה זו ראו עציוני, לעיל ה"ש 4, בעמ' 161 לרבות הערות השוליים.

2. קווים לדמותו של הפדופיל – רקע פסיכולוגי, רפואי ושיטות טיפול

2.1 פדופיליה – הגדרות ורקע כללי:

פדופיליה הינה תת-קטגוריה בתוך קבוצת ההפרעות המיניות הקרויות "פרפיליות". פדופיליה היא הפרעה בדחף המיני ומוגדרת ככזו במדריך האבחנות הפסיכיאטרי הרשמי DSM-IV-TR (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder)¹¹, שמטרתו לאבחן ולסווג את הפרעות הנפש על פי תסמיניהן. לא זו בלבד שתופעה זו מוגדרת כהפרעה פסיכיאטרית, אף שאינה מקנה פטור מאחריות פלילית או הגנה משפטית¹², אלא אף חלק מתסמיניה מהווים עבירה פלילית¹³. המאפיינים הקליניים על פי הגדרת ה-DSM: דחפים מיניים, פנטזיות או קווי התנהגות חוזרים הקשורים לילדים צעירים בגיל 13 ומטה הנמשכים 6 חודשים לפחות; דחפים והתנהגויות אלה גורמים למצוקה קלינית או לפגיעה בתפקוד; המבוגר הוא לפחות בן 16 ומבוגר מהילד בלפחות 5 שנים¹⁴. המגע המיני עשוי להיות הומוסקסואלי, הטרוסקסואלי, בתוך המשפחה או עם ילדים זרים. פדופיליה שכיחה יותר בגברים¹⁵.

11 ראו מאמרם של ויצטום ורסלר, לעיל ה"ש 2, בעמ' 145.

12 שם, בעמ' 145.

13 סוג העבירה בהתאם לסוג ההתנהגות (החזקת חומר פורנוגרפי של ילדים, הטרדה מינית, מעשים מגונים, אינוס וכד'). הפדופיליה היא מבין ההפרעות הפסיכיאטריות היחידות שחלק מתסמיניה היא עבירה פלילית – ראו במאמרם של ויצטום ורסלר, שם, בעמ' 149.

14 במפרט ההגדרה ב-DSM ישנה התייחסות גם לגילוי עריות. במסגרת עבודה זו לא נתייחס באופן ייחודי להיבט הזה של תופעת הפדופיליה.

15 עבריינות המין בקרב נשים טרם זכתה להתייחסות מחקרית ראויה ולהכרה חברתית כמו ביחס לגברים, מאחר ועבריינות המין נתפסת על פי רוב כפשע מגדרי שבו הגברים הם התוקפים ונשים וילדים הם הקרבנות. ביחס לפדופיליה נטען כי אינה מתקיימת בקרב נשים. בדרך כלל החברה מגלה סבלנות גדולה יותר וטווח רחב יותר של מגעים פיזיים של נשים בילדים הנתפסים כמגע של טיפול וחיבה ולא כמגע מיני. היקף התופעה של נשים כעברייניות מין ככלל, וכפדופיליות בפרט, אינו ידוע ונתון למחלוקות בין חוקרים ולממצאים אמפיריים שונים. יש מומחים הסבורים כי התופעה כה נדירה עד כי למחקר בתחום זה חשיבות מזערית וכי רוב השונות המיניות והפראפיליות, לרבות פדופיליה, מופיעות בעיקר אצל גברים. להרחבה בנושא זה ראו MICHAEL C. SETO, PEDOPHILIA AND SEXUAL OFFENDING AGAINST CHILDREN: THEORY ASSESSMENT AND INTERVENTION 117 (2008). כן ראו יהודית אבולעפיה "נשים עברייניות מין – מיתוס או תופעה חברתית קיימת?" טיפול בעברייני מין בישראל: אתגרים בזיהוי, באפיון ובמענה טיפולי 285-286 (מלי שחורי, שרה בן דוד ומאיר חובב עורכים, 2010).

יש הרואים בפרופיליה נטייה מינית, וככל נטייה מינית אחרת היא אינה נתונה לבחירתו של אדם¹⁶. נתון זה, כמו יתר העובדות והממצאים הקליניים המאפיינים את הפרעת הפרופיליה, מניחים את התשתית התאורטית לטענה המרכזית במאמר זה, שלפיה ההתמודדות עם תופעת הפרופיליה על כל היבטיה מחייבת שימוש במערכת כלים משפטיים שונים: פלייליים ורגולטוריים. בחלק זה נדון במאפיינים הקליניים של הפרעת הפרופיליה ובחלקים ג' ו-ד נדון בכלים המשפטיים להתמודדות עם ההפרעה במשפט הישראלי ובמשפט המשווה.

2.2 סוגי פרופיליים

אינדיווידואלים העונים להגדרת ה-DSM נחלקים לתתי-קבוצות על ידי המאפיינים הבאים¹⁷:

הפרופיל המוקובע (fixated) – נמשך לילדים בלבד ומתקשה לפתח יחסים בכלל, ויחסי מין בפרט, עם בני גילו. לרוב לא ישתמש באלימות אלא בשיטות מתוחכמות ומחושבות של פיתוי ורמייה. הם מגלים העדפה מינית מסוימת לבנים. קשר בכלל, וקשר מיני בפרט, עם אישה מאיים על הפרופיל המוקובע ולכן הוא פונה לקשר עם ילדים ומפתח אתם קשרים ברמת ההתפתחות שלהם, רמה התואמת את רמת התפתחותו הפסיכוסואלית. הם נתונים לדחפים כפייתיים ונוטים לפגוע מינית לעתים קרובות ובקרבות רבים¹⁸. פרופילים בקבוצה זו נחשבים קשים לטיפול לנוכח העובדה כי משיכה לילדים מגדירה את זהותם המינית¹⁹.

הפרופיל הנסגן (regressed) – הוא בעל אוריינטציה מינית רגילה ומקיים יחסים חברתיים בוגרים. בנסיבות של דחק, כמו מוות של קרוב, פיטורים מהעבודה או חוסר מענה לצרכיו המיניים, פרופיל זה יקיים מגע מיני עם קטין²⁰. פרופיל נסגן יפתה ילדה כפי שגבר נוהג לפתות אישה והקשר יאפשר לו להרגיש רצוי ובעל יכולת. לאחר זמן מסוים הוא עשוי

16 van Tongeren Harvey & Dauns, לעיל ה"ש 10, בעמ' 47.

17 Bhagwan A. Bahroo, MD, *Pedophilia: Psychiatric Insights*, 41 FAMILY COURT REV. 497, 498 (2003) וכן Kathryn L. Smith, *Making Pedophiles Take Their Medicine: California's Chemical Castration Law*, 17 BUFF. PUB. INTEREST L.J. 123, 130-133 (1999).

18 מחקר שנערך בניו-יורק מצביע על ממוצע של 75 קרבנות ו-238 עבירות מין במהלך 12 שנים לכל פרופיל הנמנה על קבוצה זו. ראו van Tongeren Harvey & Dauns, לעיל ה"ש 10, בעמ' 47. כמו כן, בדיון הוועדה לזכויות הילד בכנסת מיום 23.6.2003 בנושא הפרופיליה דובר על מספרים גבוהים יותר של קרבנות.

19 ראו Smith, לעיל ה"ש 17, בעמ' 131.

20 ראו ויצטום ורסלר, לעיל ה"ש 2, בעמ' 150.

לחוש חרטה ומבחינה זו הוא מתאים לתכניות טיפול ושיקום²¹. ילדה בת שמונה יכולה לחקות דפוסי התנהגות של נערה או של אישה צעירה ומבוגר יכול לפרש את ההתנהגות הזאת כהתנהגות מינית מפתה של אישה. בתקופות שבהן הם תוקפים ילדים, הם מפגינים צרכים נפשיים ומיניים הדומים לאלה של קבוצת המקובעים. כמו לפדופילים המקובעים, גם להם נטייה לרציונליזציה ומינימליזציה של מעשיהם. גילוי עריות היא עבירה טיפוסית בקבוצת פדופילים²². אף שמספר הקרבנות של פדופילים אלה נמוך בהשוואה לקבוצה הראשונה, מספר התקיפות הוא רב וכן מתרחש במהלך תקופה ארוכה, אף של שנים²³.

הפדופיל הנצלן (*exploitative*) והפדופיל התוקפן (*aggressive*) – לא נרחיב לגביהם, בייחוד לאור העובדה שבספרות המקצועית מתמקדים בעיקר בשני הסוגים העיקריים לעיל. ישנם הבדלים נוספים בין הקבוצות, אך לא נרחיב מעבר לאמור במסגרת זו²⁴. קבוצת הפדופילים הינה הטרונגית, בעלת מאפיינים רבים משותפים אך גם מובחנים. במבחן התוצאה רמת מסוכנותם גבוהה מאוד והשפעת פגיעתם על הקרבנות חמורה. כל אלו מחייבים נקיטת אמצעים משולבים להגנה על קרבנות פוטנציאליים ולמתן מענה הולם לתופעה ייחודית זו. תשלובת האמצעים מתייחסת לכלים טיפוליים, כדוגמת טיפול תרופתי ונפשי, וכן לכלים משפטיים, מנהליים ופליליים, שעליהם נעמוד ביתר הרחבה בהמשך המאמר. יש לבצע התאמות בין הכלים המשפטיים (והטיפוליים) לבין סוג הפדופיל. לא נגיע לרמת רזולוציה גבוהה של בחינת מאפייני כל קבוצת פדופילים, מלאכה זו צריכה להתבצע במסגרת הערכת מסוכנות ובחירת המגבלות המתאימות ביותר לפדופיל ספציפי. הערכת מסוכנות הינה כלי להערכה אינדיווידואלית של עברייני ולא על בסיס קבוצתי, כך שמתאפשרת התאמה גבוהה בין הסכנה לבין הכלי למניעתה; נדון בכך בהמשך המאמר. הכלים המשפטיים הקיימים הן במשפט הישראלי הן במשפט הזר נועדו למנוע סכנה והם רלוונטיים לכל קבוצת הפדופילים. כלומר, סוגי הפדופילים השונים אינם מוציאים זה את זה מתחולת אותם "אמצעי מניעה", לתפיסתנו, אלא יש לבצע fine tuning בין האמצעי לפדופיל²⁵.

21 גם הפסיקה בישראל הכירה בכך שפדופיליה רגרסיבית ניתנת לטיפול; ראו תפ"ח (מחוזי ת"א) 1100/06 מדינת ישראל נ' פלוני, בפס' 15 לפסק דינה של השופטת גנות (פורסם בנבו, 2009).

22 van Tongeren Harvey & Dauns, לעיל ה"ש 10, בעמ' 48.

23 שם, בעמ' 48.

24 האבחנה באשר לסוג הפדופיל עשויה להניב תכניות טיפול שונות בהיבטים מסוימים, אולם ככל שזה נוגע לטיפול התרופתי, קיימים ממצאים כי רוב הפדופילים מתאימים לטיפול וכי יעילותו גבוהה ביותר. ראו הדיון בוועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת מיום 1.4.2008.

25 טיעון תומך לאמור נמצא בת"פ (שלום רח') 2106/05 מדינת ישראל נ' פלנט (פורסם בנבו, 2006), שבו נאמר: "שאלת הסיווג הרפואי לקטגוריה האבחונית המדויקת [של סוג הפדופיל], בה מצוי הנאשם, אינה עומדת במרכז שיקולי הענישה".

2.3 גורמים להיווצרות הפדופיליה

מחקרים קליניים רבים עוסקים בחקר הסיבות והגורמים להיווצרות הפרעת הפדופיליה²⁶. בחלק זה יידונו שלוש תאוריות מובילות (במונחי תמיכה אמפירית לממצאים שבבסיסן)²⁷.

תאוריית ההתניה: מניחה כי התניות הנוצרות בהקשר לנוהגי אוננות בגיל הילדות משמשות תפקיד מרכזי בהתפתחות הפרעת פדופיליה מאוחר יותר²⁸. כך, התנסות מינית בילדות עם בן אותו הגיל עלולה ליצור צמידות בין תחושת העוררות המינית לבין המאפיינים הפיזיים של הפרטנר כדוגמת גוף ילדי-נערי אנדרוגיני והיעדר סממני התבגרות מינית. מבין אלו שחוו חוויות אלו בילדות יש המסוגלים לעשות את המעבר והאדפטציה לפרטנרים בגיל המתאים להם מבלי לבנות את ההתניה בין עוררות מינית לילדים. לעומת זאת הפדופילים ממשיכים לקיים פעילות מינית עם פרטנרים בגילאים הצעירים בשל המחסום המובנה בהם שמונע מהם את האדפטציה לבני גילם כשותפים לפעילות מינית²⁹. התעללות מינית בילדות: מהווה גורם בעל חשיבות רבה המשליך ישירות על ההצדקות למניעת פדופיליה באמצעים המוצעים בפרקים הבאים. מחקרים מצביעים על קשר בין התעללות מינית בילדות לבין התפתחות הפרעת פדופיליה³⁰. במחקר שנעשה בקרב ילדים בין הגילאים 3-7 שעברו התעללות מינית נמצא כי ילדים אשר חוו התעוררות מינית במהלך ההתעללות בהם היו בסבירות גבוהה יותר לפתח התנהגות מינית בעייתית. בנוסף נמצא כי שימוש בטקטיקות מתוחכמות על ידי התוקף באופן שהפחיתו את מידת האשמה שייחס הילד לתוקף הוא גורם מבחין נוסף בין ילדים שחוו התעללות מינית אך לא פיתחו בהמשך

26 הגורמים להיווצרות פדופיליה בנשים שונים על פי רוב משל גברים. לאור מיעוט המחקרים בנושא עבריינות מין בנשים ובפדופיליות בפרט, בחרנו להתמקד בגורמים לפדופיליה כפי שנחקרו בקרב גברים. להרחבה בנושא גורמים לפדופיליה בנשים ראה אבולעפיה, לעיל ה"ש 15, בעמ' 285-286.

27 ראו SETO, לעיל ה"ש 15, בעמ' 101.

28 ראו שם, שם.

29 לתאוריה הזו חולשות רבות והסברים לא מספקים. בהקשר זה נציין כי שיטת ההתניה מהווה סוג טיפול בפדופיליה עצמה. להרחבה בעניין זה ובעניין חולשת התאוריה ראו שם, בעמ' 102-103.

30 במחקרים שנעשו נמצאו אחוזים גבוהים מבין הפדופילים אשר חוו בילדותם פגיעה מינית (30% במחקר בישראל וכ-50% במחקרים אחרים). במחקר השתתפו פדופילים שלא היו מעורבים בהליכים משפטיים כדי לנטרל בעיה מתודולוגית של מהימנות הדיווח מצד המעורבים בהליכים משפטיים על פגיעה בילדות כדי לעורר אמפתיה. להרחבה ראו ויצטום ורסלר, לעיל ה"ש 2, בעמ' 150-151.

התנהגות מינית בעייתית, לעומת אלו שכן³¹. כמו כן נמצא כי קרבן להתעללות מינית בעלת מאפיינים מסוימים הנו בעל סבירות גבוהה להיפך לתוקף, למשל קרבן להתעללות מינית בידי גבר ואישה, או בידי מי שקרוב אליו, או תוך שימוש באלימות כלפיו, או שהיה נתון להתעללות מינית במשך שנים, או שחוה חדירה במהלך ההתעללות המינית³². המכניזם המאפשר את היווצרות הקשר הנדון מתבסס על תהליכים אחדים³³: למידה – תהליך של למידה באמצעות חיקוי התנהגות התוקף בילדות או באמצעות התניה³⁴; התפתחות מינית – להתעללות מינית בילדות יש השפעה חודרת על התפתחות מינית ולהעלאת הסיכויים להתפתחות עניין מיני לא טיפוסי, כגון פדופיליה; מרכיב גנטי³⁵.

מרכיבים נוספים התפתחותיים: חריגויות מוחיות נחשדו כגורם אפשרי להתפתחות הפרעת פדופיליה³⁶. במסגרת נתיחת פדופיל נצפו חריגויות משמעותיות בחלקים מסוימים במוח. מחקרים אחרים (המבוססים על מקרי מבחן³⁷) הצביעו על קשר בין חבלות ראש בגיל צעיר³⁸ או גידול בחלקים מסוימים במוח לבין הפרעת פדופיליה. מחקר שהשווה בין עברייני מין פדופיליים לעברייני מין "רגילים" מצא הבדלים בחלקי מוח ובקואורדינציה ביניהם, הקשורים להתנהגות מינית³⁹.

נוסף על שלושת התאוריות הללו קיימות השערות ותאוריות רבות נוספות, שילובי תאוריות⁴⁰ ומחקרים המבססים קשרים בין גורמים מסוימים לבין התפתחות פדופיליה⁴¹. לא

- 31 ראו SETO, לעיל ה"ש 15, בעמ' 105. צוין במאמר כי הנתונים במחקר זה אושרו על ידי שירותי הרווחה וההגנה לילד.
- 32 ראו שם, שם.
- 33 ראו שם, בעמ' 105-107.
- 34 התניה בין העוררות המינית בזמן שעברו את ההתעללות המינית לבין היות ההתנהגות המינית בין מבוגר לילד.
- 35 מחקרים המבססים מרכיב גנטי לתופעה מתייחסים למקרה מבחן ספציפי של גילוי עריות. לא הוכח מרכיב גנטי בפדופיליה פְּר־סָה. יש הסבר שלפיו בהתקיים אינטראקציה בין פגיעות גנטית לגורמים סביבתיים תפתח התנהגות פדופילית בעקבות התעללות מינית בילדות. ראו SETO, לעיל ה"ש 15, בעמ' 107.
- 36 שם, שם.
- 37 ממצאים מדעיים שהופקו מחקירת מקרי מבחן אינם יכולים להניב מסקנות גורפות, אולם הם מהווים נדבך בתאוריה הכללית.
- 38 נמצא קשר סטטיסטי בין חבלות ראש ואיבוד הכרה לפני גיל 6 לבין התפתחות פדופיליה. ראו ויצטום ורסלר, לעיל ה"ש 2, בעמ' 152.
- 39 חיזוק לתזה נמצא במחקרים המצביעים על קיומם של מאפיינים נוספים הנובעים מהתפתחות נוירולוגית מסוימת בפדופילים, כגון שימוש ביד שמאל, דיסלקציה ואפילפסיה. ראו SETO, לעיל ה"ש 15, בעמ' 115. בת"פ (שלום רח') 1543/06 מדינת ישראל נ' עוזרי (פורסם בנבו, 2006), דובר על פדופיל שאובחן גם כחולה אפילפסיה.
- 40 קיימת השערה מדעית המשלבת בין התאוריות, שלפיה התעללות מינית בילדות משפיעה על ההתפתחות מוחית כדי היווצרות הפרעת פדופיליה. ראו SETO, בעמ' 117.

ידוע הרבה על התפתחות מינית של פדופילים, מאחר והידע שנצבר בתחום ובכל מה שקשור להתפרצות עניין מיני פדופילי מתבסס על מחקרים רטרופקטיביים בפדופילים שגיבשו כבר את נטייתם והתגלו ככאלה, ועל מקרי מבחן ספציפיים. אין ראיה חד-משמעית ביחס למחוללי הפדופיליה ונתרו הרבה שאלות פתוחות שעתידות להיחקר, אולם הידע שנצבר מסייע להבין ולשים את האצבע על הגורמים הפוטנציאליים לפדופיליה.

2.4 מאפייני הפדופיל

פיתוח פרופיל לפדופילים עשוי לסייע להבנת הפשיעה ודפוסייה. עם זאת לא ניתן לקבוע באופן אבסולוטי כי כולם מתאימים לפרופיל זה. הפדופיל הוא לעתים זר המחפש ילדים בחצרות בתי ספר וגני שעשועים ומפתה אותם להשתתפות בפעילות מינית איתו⁴², אולם בדרך כלל הפדופיל מוכר לקרבן ואף למשפחתו במסגרת יחסי שכנות, קרבת משפחה, מעגל חברים או במסגרת יחסי מרות⁴³. על פי רוב הפדופיל אינו פועל תחת השפעת סמים ואלכוהול ונתון לדפוס התנהגות קבוע ומתמשך להבדיל מאירוע בודד (המתרחש בהשפעת חומרים אלו). יש שמשתמשים בסמים ובאלכוהול כדי להסיר עכבות מתוכם לצורך פעילות מינית עם ילדים⁴⁴.

קבוצת הפדופילים הינה הטרוגנית המורכבת מאנשים בעלי אינטליגנציה נורמלית, בעלי יכולת להחזיק במקום עבודה ואינם נחשבים להיות נוון-קונפורמיסטים⁴⁵. הפדופיל משתלב בחברה ובמערכות חיים נורמטיביות ומשום כך לא בנקל ניתן לזהות את הסכנה הגלומה בו ולמנוע פגיעה עתידית. חלקם מאופיינים באישיות אנטי סוציאלית⁴⁶, המתבטאת

41 כגון גישה פסיכואנליטית, שלפיה לפדופיל התאמה רגשית לשל קרבנו הילד – בעלי צרכים ילדותיים ורצון לקשר עם ילדים; גישת המעצור הבוחנת חסימה רגשית בפדופיל מפיתוח יחסים הטרוסקסואליים עם בגירים. מקורות חסימה נובעים מתסביך אדיפוס, מחרדת סירוס, פחד מנשים בוגרות; גישת היעדר עכבות קונבנציונליות כנגד קיום יחסי מין עם ילדים; תאוריה נוספת – מודל ארבעת הפקטורים המסבירה את הפדופיליה באמצעות שילוב מספר גורמים ואינטראקציה ביניהם. להרחבה בנושא זה וביחס ליתר התאוריות שנדונו ראו D. Finkelhor & S. Araji, *Explanations of Pedophilia: A Four Factor Model*, 22 THE JOURNAL OF SEX RESEARCH 145 (1986).

42 van Tongeren Harvey & Dauns, לעיל ה"ש 10, בעמ' 45-46.

43 יחסי מרות פורמליים כדוגמת יחסי מורה-תלמיד, או בלתי פורמליים כדוגמת יחסי מדריך-חניך, מורה בחוג העשרה וכד'.

44 van Tongeren Harvey & Dauns, לעיל ה"ש 10, בעמ' 46.

45 שם, שם. כמו כן, ראו ויצטום ורסלר, לעיל ה"ש 2, בעמ' 146-147: בקבוצת מטופלים פדופיליים בטיפול התרופתי נמנו אנשים רגילים מן היישוב: גברים מהמגזר החילוני, הדתי והחרדי, בני כל המעמדות והשכבות, מנהלי חברות, מורים, אקדמאים, אנשי מחשבים וכד'.

46 ראו van Tongeren Harvey & Dauns, לעיל ה"ש 10, בעמ' 226.

בין היתר בליקויים בכישורים חברתיים המובילים לבעיות התנהגות באינטראקציה בין אישית⁴⁷. כמו כן מאופיינים ברמת פתולוגיה ופסיכוטיות גבוהה בהשוואה לעברייני מין "רגילים"⁴⁸, אלמנט המגביר את פוטנציאל העבריינות החוזרת⁴⁹. אין ממצאים חד-משמעיים בנוגע להעדפתם המינית⁵⁰ ומרביתם אינם נוקטים אלימות, בין היתר בשל פערי כוחות גדולים בין הילדים לתוקף כך שהשימוש בכוח אינו נחוץ⁵¹. יש שמשתמשים באלומות כאמצעי להגברת הגירוי המיני ולכן הסכנה הנשקפת מהם גדולה יותר⁵². מאפיין בולט וחשוב הוא עיוותי חשיבה (*cognitive distortion*) בעברייני מין ככלל ובפדופילים בפרט, המבטאים תפיסה מוטעית ומעוותת ביחס לסטייה המינית שלהם וביחס לקרבן. הם נוטים להצדיק מעשיהם ולדמות את נטייתם והתנהגותם המינית כאל מצב נורמטיבי ומוסרי. הם אינם מוצאים פסול ופליליות במעשיהם ומכחישים כל השפעה שלילית על הקרבן, בשל שיפוט מוסרי לקוי ופרשנות מעוותת שלפיה הם מעניקים תמיכה רגשית לילד באמצעות ליטוף ומשחק⁵³ או שיש לפעילות המינית עמם "ערך לימודי"⁵⁴. הם נוטים לייחס לקרבנות פרובוקטיביות מינית או תחושת עונג מיני. פדופילים, בעיקר מקובעים, נעדרי יכולת לחוש רגשות אשמה או אמפתיה⁵⁵. עיוותי החשיבה (כדוגמת

- 47 תמי עשת סבג וחנה וימניץ "מרכז יום לטיפול בעברייני מין מבוגרים בקהילה" טיפול בעברייני מין בישראל: אתגרים בזיהוי, באפיון ובמענה טיפולי 181 (מלי שחורי, שרה בן דוד ומאיר חובב עורכים, 2010).
- 48 ראו שחורי ובן דוד, לעיל ה"ש 1, בעמ' 105.
- 49 ראו VAN TONGEREN HARVEY & DAUNS, לעיל ה"ש 10, בעמ' 226. כמו כן נמצא קשר ברור בין פסיכופתיה לבין סטיות מיניות, בעיקר בפדופילים הפוגעים בילדים מחוץ למשפחה. פסיכופתיה ידועה כגורם מנבא לרמת מסוכנות המתבטאת בעיקר בשיעורי רצידיביזם גבוהים. ראו Bahroo, לעיל ה"ש 17, בעמ' 505.
- 50 מחקר שמדד עוררות מינית הצביע על היעדר העדפה מינית אצל פדופילים. הסבר אפשרי לכך הוא היעדר שוני גופני חיצוני רב בין שני המינים בילדות. עם זאת קיימים ממצאים אחרים המלמדים דווקא על אחוזים גבוהים של נטייה מינית הומוסקסואלית לצד הפדופילית וקושרים זאת להתפתחות נוירולוגית אבנורמלית (בהשוואה לאוכלוסיית הגברים הכללית שבה אחוז ההומוסקסואלים נמוך בהרבה), ראו Bahroo, שם, בעמ' 505.
- 51 ראו אמיר, לעיל ה"ש 5, בעמ' 45.
- 52 ראו VAN TONGEREN HARVEY & DAUNS, לעיל ה"ש 10, בעמ' 226.
- 53 ראו שחורי ובן דוד, לעיל ה"ש 1, בעמ' 105. שחורי ערכה מחקר השוואתי בין אנסים "רגילים" לבין פדופילים (הגדרה אוכלוסיה זו כ"מתעללים מינית בילדים") בשלושה בתי כלא בישראל תוך שימוש בשאלון ככלי מחקרי. הממצאים הקליניים מצביעים בבירור על נטייה של הפדופילים להכחיש פסול מוסרי בהתנהגותם.
- 54 ראו Bahroo, לעיל ה"ש 17, בעמ' 500.
- 55 ראו VAN TONGEREN HARVEY & DAUNS, לעיל ה"ש 10, בעמ' 8.

הכחשות⁵⁶) המתייחסים למיניות תורמים באופן ישיר להתנהגות המינית הסוטה⁵⁷, ויש לראות בתסמין עיוותי החשיבה אלמנט קרדינלי המעצים את רמת המסוכנות הנשקפת מפדופילים⁵⁸.

פדופילים מאופיינים במנגנוני בקרה פנימית חלשים תוך שהם נתונים לדחפים מיניים בלתי נשלטים⁵⁹, אך בה בעת, מרביתם מתכננים את ביצוע המעשים או לכל הפחות דואגים להימצא בסיטואציות בהן התקיפה המינית של ילד הינה אפשרית⁶⁰. הם מפתחים טכניקות מורכבות ומתוחכמות להשגת גישה לילדים⁶¹. תכנון המעשים הוא גורם חשוב המלמד על המחשבה הפיליתית אשר עולה בבירור מעצם התכנון אף בהינתן קיומם של עיוותי חשיבה כמתואר לעיל.

56 קיימת הכחשה מוחלטת שלפיה עברייני המין טוען כי הוא לא ביצע את העבירה המיוחסת לו. סוג אחר של הכחשה היא ה"רציונליזציה" אשר נחלקת למספר תת-קטגוריות: הכחשת האחריות – בטענה כי הקרבן פיתתה אותו; הכחשת הכוונה המינית – שלפיה המעשים שביצע לא היו בעלי אופי מיני כלל וכלל (אלא מגעים של חיבה אבהית לדוגמה); הכחשת הפסול שבמעשים – בטענה שהקרבן נהנתה ממגעיו המיניים ואהבה את מה שעשה לה; הכחשת השליטה העצמית – בטענה כי היה שיכור לדוגמה (ראו דויד א' כהן "השלכות פסיכולוגיות ומשפטיות של הכחשת ביצוע העבירה אצל עברייני מין" 14 רפואה ומשפט 60, 60 (1996)); הכחשת המאפיינים השלייים הקשורים בעבירה (כגון תכנון והכנה, פנטזיות מיניות סוטה) לשם הכחשת הסיכוי לרצידיביזם.

מחקרים מראים כי הכחשת עבירה היא ברת טיפול שבסופו יש לקחת אחריות. כמו כן קיימים כמה מחקרים אשר הגיעו למסקנות שונות באשר לקשר שבין הכחשת העבירה לבין רצידיביזם. ברוב המחקרים הללו לא מצאו קשר ישיר בין שני פרמטרים אלה. עם זאת נמצא שעבריינים מכחישים נוטים שלא לשתף פעולה עם תכניות טיפול. אי-השתתפות בתכניות טיפול היא גורם בפני עצמו, המעלה את רמת המסוכנות. להרחבה ראו דרור אורטס-שפיגל "הערכת מסוכנות של עברייני מין מכחישים" articles.co.il/article.php?id=26531. נדמה שכאשר מדובר בפדופילים להכחשה יש קשר ישיר לרצידיביזם ויש לראות בכך גורם להעלאת רמת המסוכנות, שכן אצל פדופילים הסיבות להכחשה הן לא חשש ממה יגידו ותגובת המשפחה והציבור ולא חשש מפגיעה בתדמית ובביטחון העצמי, אלא בשל עיוותי חשיבה אמיתיים המאפיינים את ההפרעה הזו, כלומר לא אילוצים חברתיים של אי-נעימות אלא הכחשה הנובעת מעיוות קוגניטיבי לשמו.

57 ראו עשת סבג ווימנץ, לעיל ה"ש 47, בעמ' 182.

58 מהחלטת בית המשפט העליון בע"א 6481/01 אל עביר נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד נז(6) 678 (2003) עולה כי הכחשת העבירה מהווה כלשעצמה אינדיקציה חזקה למסוכנות עברייני המין. מהלכה זו ניתן להקיש גם לעניין עיוותי חשיבה בפדופילים, הבאים לידי ביטוי בהכחשת פסול מוסרי ופילי בהתנהגותם המינית.

59 ראו van Tongeren Harvey & Dauns, לעיל ה"ש 10, בעמ' 47.

60 שם, בעמ' 226.

61 בין היתר באמצעות קניית אמון ההורים. ראו אבולעפיה, לעיל ה"ש 15, בעמ' 289.

מאפיין חשוב נוסף הוא רצידיביזם (עבריינות חוזרת) הקשור בקשר ישיר לרמת המסוכנות הנשקפת מאוכלוסיה זו. פדופיליה היא בדרך כלל מצב כרוני עם שיעורי רצידיביזם גבוהים⁶². מאפייני אישיותו של הפדופיל מגבירים את המוטיבציה לביצוע עבירות מין בילדים⁶³, ומנגד לטיפול פסיכולוגי ולעונש מאסר אין השפעה משמעותית על שיעורי הרצידיביזם. ככלל, כושר ההרתעה של ענישה פלילית בפדופילים היא יחסית נמוכה⁶⁴.

המנבא הטוב ביותר להתנהגות עתידית הוא ההתנהגות בעבר. מאחר והפדופיליה מאופיינת בהתנהגות כפייתית ואובססיבית, הרי שתוקף הניבוי בדבר התנהגות עתידית חזק ביותר⁶⁵, והחשש לטעות מסוג false positive נמוך⁶⁶. החשש כי פדופיל שריצה עונשו ושחרר לחופשי ישוב לפגוע מינית בילדים הוא חשש מבוסס דיו, לדעת רבים, המצדיק נקיטת "אמצעי הגנה" משפטיים מפניו. נציין כי קיימות גישות אחרות שלפיהן שיעורי הרצידיביזם בקרב עברייני מין לעומת עבריינים אחרים נמוכה יותר (אם כי בתוך קבוצת עברייני המין ידוע כי הפדופילים בעלי נטייה גבוהה יותר לרצידיביזם)⁶⁷. יש להתייחס לנתון זה בספקנות נוכח ממצאים סותרים ולאור ההנחה כי הידע המחקרי חלקי בלבד, מאחר ולא כל העבריינים נתפסו או הורשעו בעבירות הנוספות שביצעו ולא כל העבירות מדווחות מלכתחילה. ההנחה היא שבפועל מבוצעות עבירות נוספות יותר ממה שידוע לרשויות האכיפה ולחוקרים. נסיים את הדיון בסוגיית הרצידיביזם בדברים שנאמרו על ידי בית המשפט בעניין⁶⁸:

"אף אם נניח ששיעור הרצידיביזם בקרב עברייני מין הוא נמוך יחסית לעברייני רכוש למשל, הסכנה לביצוע עבירות מין חוזרות הנשקפת

62 ראו Bahroo, לעיל ה"ש 17, בעמ' 503.

63 ראו אמיר, לעיל ה"ש 5, בעמ' 37.

64 ראו Bahroo, לעיל ה"ש 17, בעמ' 503.

65 ראו VAN TONGEREN HARVEY & DAUNS, לעיל ה"ש 10, בעמ' 226, וגם Steven Feelgood & Jurgen Hoyer, *Child Molester or Paedophile?: Sociological versus Psychopathological Classification of Sexual Offenders against Children*, 14 JOURNAL OF SEXUAL AGGRESSION 35 (2008).

66 false positive – משמעות המונח בהקשר זה היא ניבוי חיובי של רצידיביזם ביחס לפלוני (וכפועל יוצא מכך יוטלו עליו מגבלות וסנקציות), בעוד שתאורטית הוא לא ישוב לבצע עבירות מין בילדים.

67 חגית לרנאו ואיילת עוז "למה אסור להתאהב בחוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין – מבט ביקורתי" חלק ג(2) למאמר, צפוי להתפרסם בהפרקליט נא. להרחבה בשאלת אחוז הרצידיביזם בעברייני המין ולקשר הישיר לרמת מסוכנותם ראו מאמרה של פוגץ', לעיל ה"ש 3, חלק ב(1) למאמר, לרבות ההפניות בהערות השוליים.

68 עניין אל עביד, לעיל ה"ש 58, בעמ' 697.

מאסירים, עברייני מין, דווקא, היא גבוהה משמעותית מזו הנשקפת מאסירים אחרים. יתרה מזאת, המסוכנות הנשקפת לציבור מעברייני מין אינה נובעת רק מההסתברות שהם יבצעו עבירות מין נוספות, אלא אף מאופיין הקשה של עבירות אלה. עבירות המין, בהבדל מעבירות אחרות ובוודאי מעבירות הרכוש, פוגעות בגופו, בפרטיותו ובנפשו של הקורבן ומסבות לו נזקים עמוקים, מתמשכים ולעתים קרובות בלתי הפיכים.⁶⁹

מאפייני הפדופילים כפי שתוארו לעיל מעידים על הסכנה הייחודית הגלומה בהם ועל הצורך להתייחס לתופעה זו כאל תופעה בעייתית וקשה לפתרון בכלים הפלייליים הקלאסיים, ומחייבת התמודדות בכמה מישורים. עוד ניתן ללמוד מהם כי למרות שבדומה לעבריינים רגילים לא ניתן לתפוס פדופילים כמקשה אחת, הרי שניתן למצוא קווי דמיון ביניהם, ועל בסיסם לפתח כלים משפטיים תואמים. כך למשל ניתן לטעון ששיעורי רצידיביזם גבוהים מצדיקים הטלת עונשי מאסר ארוכים יותר או, לחלופין, החלת חובה על פדופילים לעבור טיפול רפואי במהלך שהותם במאסר. השאלה המתעוררת בהקשר זה היא מהן שיטות הטיפול הראויות ומהי רמת האפקטיביות שלהן.

2.5 שיטות טיפול בהפרעת הפדופיליה

קיימות שיטות טיפול רבות להפרעת הפדופיליה שמהוות חלק מהמנגנון החברתי-משפטי להתמודדות עם הסכנה. על קצה המזלג נזכירין ולו כדי שנוכל להבין טוב יותר כיצד השיח המשפטי הממוקד והמקיף נדרש בנסיבות אלו ועד כמה נכון ורצוי להגיע לפתרון מתקדם והוליסטי לתופעה: שיטה קוגניטיבית-התנהגותית המתמקדת בגישות והתנהגויות שגורמות לתקיפה מינית של ילדים. הטיפול מתייחס לנושאים כגון הכחשה ומינימליזציה של חומרת המעשים, רציונליזציה, גישות לא מקובלות בנוגע למין, צרכים מיניים וסטיות מיניות, השפעה על הקרבן ואמפתיה כלפיו, שליטה בכעסים, מערכות יחסים וכישורי חיים בסיסיים⁶⁹; פסיכואנליזה – טיפול ממושך מדי ויקר ואינו מוכח מדעית כשיטת טיפול יעילה בפדופיליה⁷⁰; פסיכותרפיה; טיפול קבוצתי (בכלא למשל); ניתוח להסרת חלק מסוים מההיפותלמוס שבמוח, האחראי בין היתר על ייצור הורמונים גבריים. שיטת טיפול שנויה במחלוקת ונדירה בשימוש אולם יעילותה בהפחתת רצידיביזם גבוהה⁷¹.

69 ראו SETO, לעיל ה"ש 15, בעמ' 171, וכן Bahroo, לעיל ה"ש 17, בעמ' 503.
70 David Crawford, *Treatment Approaches with Pedophiles, in ADULT SEXUAL INTEREST IN CHILDREN* 181 (M. Cook & K. Howells eds., 1981).
71 ראו Bahroo, לעיל ה"ש 17, בעמ' 505.

טיפול תרופתי, המכונה גם "סירוס כימי", נמצא יעיל מאוד עבור פדופילים⁷² לעומת יתר הטיפולים⁷³. במהלך השנים נעשה שימוש במגוון תרופות⁷⁴, ביניהן דקאפפטיל, תרופה המביאה להפסקה בייצור ההורמון הגברי – הטסטוסטרון, ובכך מדכאת את היצר המיני. שימוש בתרופות לדיכוי היצר המיני מצוי בשימוש הרפואה⁷⁵ למעלה מארבעים שנה והוכח כיעיל ביותר אצל גברים המאובחנים כפדופילים⁷⁶. המדד ליעילות הוא שיעורי רצידיביזם נמוכים; מחקרים שונים מראים אפס ביצועי עבירות במהלך תקופת הטיפול התרופתי⁷⁷. בניגוד לקונטציה השלילית העולה מהמונח "סירוס כימי" ולתפישות המוטעות לגבי⁷⁸, השימוש בתרופה אינו מטיל מום ואין תופעות לוואי לתרופה למעט בריחת סידן כעבור שנים של טיפול, אולם גם לתופעת לוואי זו יש מענה רפואי מספק באמצעות מתן טיפול מונע. השפעת התרופה הפיכה לחלוטין כאשר מופסק הטיפול התרופתי⁷⁹. יש הסבורים כי הטיפול התרופתי צריך ללוות טיפול פסיכולוגי או התנהגותי, ולא להוות אמצעי מניעה וטיפול בלעדי⁸⁰. בישראל הטיפול ניתן שלא בכפיה לאנשים המאובחנים באבחון פסיכיאטרי שלפיו הנם סובלים מהפרעת פדופיליה⁸¹.

לסיכום, לא הרבה ידוע על מידת יעילות הטיפולים הפסיכולוגיים השונים ומשך זמן השפעתם. לכך דרוש ביצוע מחקרים ארוכי טווח רבים הבוחנים סוגי טיפולים שונים על פי מדדים שונים. רוב הפדופילים לא מעוניינים בקבלת טיפול כלשהו⁸². חוסר המוטיבציה לקבל טיפול בשילוב עם יתר מאפייני ההפרעה והעובדה כי היא בגדר נטייה לכל החיים⁸³

72 אין ממצאים אמפיריים בנוגע למתן טיפול תרופתי לנשים פדופיליות, למעט מקרה בודד שבו דווח על שיפור קליני משמעותי באישה פדופילית. ראו אבולעפיה, לעיל ה"ש 15, בעמ' 298-297.

73 ראו ויצטום ורסלר, לעיל ה"ש 2, בעמ' 146.

74 לדוגמה, בשנות השישים השתמשו בתרופות המכילות הורמונים נשיים (אסטרוגן), כמו דופרברדה, המפחיתות טסטוסטרון. לתרופות הללו נמצאו תופעות לוואי רבות ולכן הוגבל השימוש בהן. ראו ויצטום ורסלר, שם, בעמ' 147.

75 הטיפול התרופתי ניתן גם לצרכים רפואיים אחרים, כגון לחולים הסובלים מגידול בערמונית ובהתבגרות מינית מוקדמת. ראו שם, בעמ' 147.

76 שם, שם.

77 ראו Bahroo, לעיל ה"ש 17, בעמ' 504.

78 ראו עמדתן של חה"כ שלי יחימוביץ' וחה"כ זהבה גלאון בישיבת ועדת הכנסת מיום 10.7.2007.

79 ראו ויצטום ורסלר, לעיל ה"ש 2, בעמ' 147.

80 שם, בעמ' 148.

81 שם, בעמ' 146.

82 ראו Bahroo, לעיל ה"ש 17, בעמ' 503.

83 ראו SETO, לעיל ה"ש 15, בעמ' 190.

מפחיתים מסיכויי הצלחת טיפול פסיכולוגי, ובאופן עקיף מגבירים רצידיביזם⁸⁴. אף בית המשפט המחוזי סבור כך: "אמונת המומחים הרפואיים [מטעם ההגנה] ביכולת הכחדת הפדופיליה הטבועה בנאשם משך שנים כה ארוכות, באופן המוצע על-ידם, מחוץ לכתלי הכלא, הינה בגדר הימור מסוכן עבור בית המשפט"⁸⁵.

נדמה כי סירוס כימי הוא הטיפול המייד היעיל ביותר, ובכל מקרה קיימות המלצות על שילוב של טיפול פסיכולוגי עם טיפול תרופתי שצריך למעשה להיות אלמנט חובה בכל שיטת טיפול ושיקום של פדופיל⁸⁶. כפי שכבר רמזנו, אין להתעלם מכך שניתן בהחלט לעשות שימוש משפטי בשיטות הטיפול השונות, לא רק באמצעות טיפולים מנדטוריים בעת השחות במאסר. כך למשל אפשר לחשוב על הטלת חובה בחקיקה על פדופילים לקבל טיפול כתנאי לשחרור מוקדם או כתנאי למגורים בקרבה למוסדות חינוך. לצד הבנת שיטות הטיפול השונות חשוב יהיה להבין גם את דפוסי תופעת הפדופיליה כבסיס להמשך הדיון בכלים המשפטיים המתאימים.

2.6. דפוסי הפדופיליה

פדופיליה מתבטאת במגוון רחב של התנהגויות, החל מחשיפת איברי מין בפני ילד, הטרדה מינית, הצעות מגוננות, מעשים מגונים, ניצול הילד לצרכי פורנוגרפיה, מעשי סדום ואינוס. דרכי הביצוע אף הן מגוונות – החל בפיתוי להשגת שיתוף פעולה מלא הנובע בין היתר מסקרנות של הקרבן, הטעיה ושימוש באיומים ובכוח. לאחר ביצוע המעשים, הפדופיל יניא את הקרבן מלהתלונן עליו באמצעות הרגעתו, מתן "פיצוי" כלשהו או באמצעות איומים⁸⁷. התקיפה המינית יכולה להתבצע בקרבן מזדמן ובאופן חד-פעמי, או שיכולה להימשך תקופה ארוכה, בדרך כלל עד בגרותו המינית של הילד. התקיפה החד-פעמית מתרחשת על פי רוב על ידי אדם זר בעקבות מפגש אקראי. ניצול מיני ממושך מתבצע על ידי אדם מוכר במסגרת היכרות ארוכת טווח עם הילד, בדרך כלל תוך ניצול יחסי אמון ו/או מרות המגבירים את חוסר האונים של הילד⁸⁸. כמו כן קיימת דפוסיית ביחס למקום מגורי הפדופיל, הקרבן ומקום ביצוע העבירה. ממחקר שנעשה בארץ נמצא שבלמעלה ממחצית המקרים הפדופיל גר באזור מגורי הקרבן ו/או מקום ביצוע העבירה⁸⁹.

84 בעניין אל עביד, לעיל ה"ש 58, בית המשפט דן בקשר בין היעדר טיפול או כשלוננו לבין רצידיביזם.

85 תפ"ח (מחוזי י-ם) 726/04 מדינת ישראל נ' פלוני, בפס' 5 לפסק דינו של השופט סגל (פורסם בנבו, 2005).

86 ראו הדיון בחלק ג למאמר זה בפרק העוסק בהצעות חוק.

87 ראו אמיר, לעיל ה"ש 5, בעמ' 62.

88 ד"ר לוי עדן הילד – מין ואלומות בחברה ובראי המשפט 139-138 (2005).

89 ראו אמיר, לעיל ה"ש 5, בעמ' 35.

דוגמה מוחשית לסיכום ההיבטים והמאפיינים של הפדופיליה כפי שנדונו בחלק א זה, נמצא בעניין **מדינת ישראל נ' עוזרי**⁹⁰. המסקנה המתחייבת מהפרופיל הפסיכיאטרי-קרימינולוגי שהוצג לעיל ביחס להפרעת הפדופיליה הינה כי פדופיל הוא למעשה עבריין חסר תקנה מיסודו אשר ישוב לסורו אם רק יזדמן לו, ואם כך הם פני הדברים הנחתנו הינה כי יש להגן על ציבור הקרבנות מפני פגיעה חמורה וקשה זו במלוא החומרה. לפיכך הוצעו כמה פתרונות משפטיים להתמודדות עם התופעה במדינת ישראל ובעולם. במאמרנו נבחן את הפתרון המוצע בישראל ואת מידת יעילותו ויכולתו להתמודד עם הסכנות המאפיינות דפוסי התנהגות עברייניים אלה. על מנת להגיע לפתרון הראוי נפנה אל מעבר לים למציאת פתרונות נוספים כפי שמצויים במשפט הזר ובעיקר במדינות ארצות-הברית.

ג. ההסדרים הקיימים בחוק הישראלי לטיפול בפדופיליה ומיגורה

1. האמנה הבינלאומית בדבר זכויות הילד

האמנה הבינלאומית בדבר זכויות הילד אושררה ונכנסה לתוקף בישראל בשנת 1991. האמנה לא הפכה לחוק ישראלי אולם היא מקימה את מחויבות המדינה לקיימה ולביצוע התאמות בחוק הישראלי להוראותיה השונות⁹¹. האמנה כוללת 54 סעיפים, כאשר סעיף 34 לאמנה קובע⁹²:

המדינות החברות מקבלות על עצמן להגן על הילד מפני ניצול מיני ותקיפה מינית לצורותיהם. לצורך זה ינקטו המדינות החברות במיוחד אמצעים מתאימים במישור הלאומי, הדו צדדי והרב צדדי על מנת למנוע:

1. הדחת ילד או כפייתו לעסוק בפעילות מינית בלתי חוקית כלשהי;
2. שימוש בילדים לשם ניצול בזנות או בעיסוק מיני בלתי חוקי אחר;
3. שימוש בילדים לשם ניצול בהצגות פורנוגרפיות או בחומר פורנוגרפי.

החוק הישראלי לא ניסח עבירה ייחודית לנושא הפדופיליה, המאגדת לתוכה את כל סוגי הפגיעות המיניות ושעומדת בפני עצמה. כפועל יוצא מהיעדר התייחסות שלמה וקוהרנטית

90 עניין עוזרי, לעיל ה"ש 39, פסק דין שבו דובר על פדופיל שפרץ בלילות לבתים שבהם ישנות ילדות וביצע בהן את זממו ללא מורא הוריהן שישנו בחדר ליד. הוא סרב להכיר בפסול שבמעשיו ולקבל טיפול כלשהו, פסיכולוגי או תרופתי.

91 justice.gov.il/MOJHeb/HavaadLeZhuyot/Amana.html

92 אמנה בדבר זכויות הילד, כ"א 31, 221 (נפתחה לחתימה ב-1989) (אושררה ונכנסה לתוקף ב-1991).

לפדופיליה, לא הוסדרו בחוק דרכי טיפול בעבריינות מין פדופילית. ניתן למצוא התייחסויות לעבריינות מינית כלפי קטינים, אולם אין חוק אחד המאגד את הנושא כולו על כל היבטיו. במסגרת פרק זה נתמקד במארג חוקים מנהליים המטילים מגבלות על עברייני מין שריצו עונשם ושאינן עונשיות פליליות, אלא רגולטוריות. נדון בקצרה גם בחוק העונשין⁹³ לשם השלמת תמונת המצב המשפטי ביחס להגנה ולמניעה של תופעת הפדופיליה, ובעיקר על מנת להבין מהו הערך המוגן באמצעות חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין.

2. חוק העונשין, תשל"ז-1977

חלק זה של המאמר מהווה למעשה את הבסיס הרעיוני והתשתית המשפטית לתפיסת המאמר בעיקרה, שלפיה ברצוננו לעמוד על הערך או הערכים המוגנים החשובים לנו כחברה בהפעילנו את חוק ההגנה על הציבור מפני עברייני מין. בשעה שנעמוד על חשיבותם של הערכים שעליהם אנו מבקשים להגן יהיה קל יותר להבין אם חוק הגנת הציבור מהווה פתרון הולם ואם די בכך או שיש צורך באימוץ הסדרים נוקשים יותר. למרות שסוגיית הענישה עיקרה בדין הפלילי המהותי, אין בכוונתנו בחלק זה להרהר אחר רף הענישה⁹⁴. ברי כי קביעת עונשים חמורים יותר תביא להרחקה ממושכת יותר של הסכנה ויש לכך חשיבות רבה, אך עם זאת לאור מאפייני הפדופיליה, עונשי מאסר ארוכים יותר לא יגבירו בצורה משמעותית, אם בכלל, את ההרתעה. החמרה בענישה תעביר מסר אודות חומרתם היתרה של ביצוע עבירות אלה בילדים⁹⁵, אך הדאגה לשלומם ולביטחונם של הילדים לא תחדל בעצם הטלת עונשי מאסר ממושכים, כי הרי ברי הוא שכאשר מסיים העבריין לרצות את עונשו הוא חוזר להיות גורם מסוכן לחברה ולילדים. לאורך השנים ובעיקר בעת האחרונה אנו עדים לכך שהפסיקה מכירה בחשיבות ענישה מחמירה כחלק מהמלחמה בפדופיליה. דוגמאות לכך מהוות פרשות אופר וחיטיב, שם קבע בית המשפט: "דומה שרק הטלת עונשים חמורים וכואבים תוכל להילחם בתופעת הפורנוגרפיה

93 חוק העונשין, תשל"ז-1977.

94 להרחבה בעניין הקשר שבין הקריאה להחמרה בענישה לבין החשש הגובר מעבריינות מין ולתהליכים החקיקתיים האחרונים ראו פוגין, לעיל ה"ש 3, במבוא למאמר.

95 בתפ"ח (מחוזי ב"ש) 975/04 מדינת ישראל נ' תורג'מן (פורסם בנבו, 2009) דובר על פדופיל סדיסט שביצע עבירות מין קשות ורבות בחמש ילדות מתחת לגיל 10. נדונה שם סוגיית עונש במצטבר או עונש לפי התקופה הארוכה ביותר. בית המשפט סבר כי יש למצות את מלוא הדין ולגזור עליו עונשי מאסר מצטברים כדי לתת ביטוי הולם לחומרת המעשים ולפגיעה הקשה בכבודן של הילדות ובשלמות גופן ונפשן. עוד נאמר כי מדיניות ענישה מחמירה עשויה למצוא את ביטויה לא רק בהחמרת הענישה בחוק ובפסיקה, אלא גם באמצעות עונשים מצטברים. עוד נאמר כי שיקולי ענישה של הגנה על הציבור, לבד מגמול והרתעה, הם כבדי משקל.

הפדופילית... ענישה חמורה תבטא את סלידתו העמוקה של בית המשפט מן המעשים המתועבים, תמלא את תפקידו של בית המשפט בהגנה על שלומם של הקטינים מפני ניצול מיני ותסייע להרתעת הרבים...⁹⁶. וגם: "אין תודעה בלא ענישה המדברת בעד עצמה"⁹⁷. ברם ענישה מרתיעה וחמורה אינה הכלי הבלעדי לשמירה על שלומם ועל ביטחונם של הקטינים.

לעומת זאת עמידה על הערך המוגן הראוי באמצעות האיסור על פדופיליה ועריכת שינויים חקיקתיים כפועל יוצא מכך (לרבות אימוץ כלים משפטיים שונים מהמשפט האמריקני כפי שיידונו בהמשך) תמקסם את ההגנה על הקטינים מפני עבריינים אלה. כעת נמקד את הדיון בחוק העונשין בכל הנוגע לערך המוגן באמצעות האיסור על הפדופיליה ובהשלכה של זה על החלוקה הפנימית-צורנית של חוק העונשין.

הערך המוגן הראוי

פדופיליה היא תופעה רחבה, חובקת עולם שממדיה הולכים ומתרחבים דרך אפיקים שונים, כגון פורנוגרפיית ילדים באינטרנט, יצירת קשר עם קטינים דרך האינטרנט והטרדתם המינית, פיתויים, סחר בילדים למטרות מין ועד עבריינות מין פדופילית המתקיימת בקשר בלתי אמצעי בין הפדופיל לקטין. כל אלו הם ביטויים שונים של תופעה אחת – פדופיליה – או במילים אחרות שורת עבירות אשר אוסרות מעשים פדופיליים. אולם חוק העונשין אינו מגדיר במפורש מושג "פדופיליה" ואינו מקבץ תחת קורת גג אחת עבירות הקשורות לתופעה זו. תחת זאת קבועות בו עבירות שונות החוסות תחת פרקים נפרדים עם רציונל שונה, אשר יש בהן התייחסות נקודתית וענישה מוגברת, ככל שהן מתבצעות בקרבנות קטינים, תוך הבחנה בין גילאים שונים לעניין סוג העבירה וחומרת העונש. דוגמה לכך יכול לשמש סעיף 203 ב העוסק בניצול קטינים לזנות⁹⁸.

96 ע"פ (מחוזי חי') 2609/07 אופר נ' מדינת ישראל, בפס' 5(ח) לפסק דינו של השופט גרשון (פורסם בנבו, 2008). במסגרת ערעור זה נדחה ערעורו של הפדופיל והתקבל ערעור המדינה להחמרת ענישתו.

97 תפ"ח (מחוזי ת"א) 1047/02 מדינת ישראל נ' חטיב, בפס' 6 לפסק דינו של השופט בר-אופיר (פורסם בנבו, 2003).

98 סעיף שכותרתו היא "ניצול קטינים לזנות" ובו חלוקה פנימית לקבוצות גילאים וחומרת ענישה כדלקמן: 1) קטינים שמלאו להם 14 שנים; 2) קטינים שטרם מלאו להם 14 שנים או כאלה שמלאו להם 14 אך עושה העבירה הוא גם אחראי עליהם. הענישה החמורה יותר מתייחסת לקבוצה השנייה. גם בסעיפים 345 (אינוס), 346 (בעילה אסורה בהסכמה), 347 (מעשה סדום) ו-348 (מעשה מגונה) קיימת הבחנה גילאית בין קטינים לבגירים ובתוך קבוצת הקטינים עצמה.

חלק מן העבירות אמנם יוצרות הבחנה בין קטינים לבגירים לעניין חומרת הענישה, אולם לא עורכות הבחנה פנימית בתוך קבוצת הקטינים⁹⁹. סעיף 355 שכותרו הוא "עונש מזערי" קובע עונש מינימום לעבירות אינוס, מעשה מגונה, גילוי עריות ועבירות מין בידי אחראי על חסר ישע, אשר בין יתר הנסיבות המחמירות המפורטות בהן גם ביצוע עבירות אלה בקטינים, כדי לבטא את חומרת המעשה ולוודא רף מינימלי לחומרת הענישה. הטרדה מינית מוסדרת בחוק למניעת הטרדה מינית¹⁰⁰.

לאור האמור עולה שאלה אם אין להתייחס לעבירות השונות הנגזרות מפדופיליה כאל מקשה אחת, תחת פרק אחד המגלם ערך מוגן זהה – הגנה על שלומם הגופני והנפשי, כבודם ופרטיותם של ילדים, אשר זקוקים להגנה מוגברת ומיוחדת נוכח פגיעותם ותמימותם. תכליתו של ערך מוגן זה הוא מיגור תופעת התעללות מינית בילדים.

הערך המוגן הוא אינטרס חברתי, ערך שהחברה מבקשת להגן עליו באמצעות המשפט הפלילי ואשר הפגיעה בו היא מהותה של העבירה. מכאן שהגרעין של כל עבירה הוא פגיעה בערך המוגן – הוא סיבת העבירה – ופשר קיומה¹⁰¹. תכלית השמירה על הערכים המוגנים היא הבטחת התנאים הדרושים לקיומה ולהתפתחותה של החברה על ידי הגנה על האינדיווידואל, המהווה את גרעינה של החברה¹⁰². אף כי הערך המוגן מסייע בידינו להגדיר את מושג העבירה, הרי שיש לו תפקידים נוספים. לא רק שבאמצעותו אנו למדים על מושא העבירה, קרי מהי ההתנהגות האנטי-חברתית שאותה אנו מבקשים למנוע, אלא שהערך המוגן משמש ככלי פרשני, התוחם את היקף התפרסותה של העבירה. מדובר אפוא בקריטריון לפרשנות תכליתית, במצפן או בנתב של העבירה הקובע את כיוונה ומגמתה, ומכאן שגם את תוכנה¹⁰³.

הסידור הצורני הנוכחי של חוק העונשין מגלם תוכן מהותי אשר חוטא למסר החברתי שעל המחקק להעביר ביחס להתעללות מינית בילדים. ההסבר לכך יכול להיות חוסר הבנה בסיסי בדבר חשיבותו של הערך המוגן באמצעות האיסורים על פדופיליה, והביטוי לכך הוא מיקומן הלא קוהרנטי של עבירות המין בקטינים בחוק העונשין ובחוקים אחרים. כלומר, עבירות המין בקטינים חוסות תחת פרקים שונים ובבסיסם ערכים מוגנים שונים.

99 כדוגמת סעיף 203 שעניינו דין לקוחו של קטין המקבל ממנו שירות של מעשה זנות, סעיף 205 שכותרתו איסור פרסום ומסירת מידע בדבר זנות של קטין, סעיף 214 שעניינו פרסום והצגת תועבה וכו' דמותו של קטין לרבות הדמיית קטין ושימוש בגופו של קטין לעשיית פרסום תועבה, כמו גם סעיף 368 שעניינו התעללות בקטין וחסר ישע וכולל התעללות מינית.

100 חוק למניעת הטרדה מינית, תשנ"ח-1998.

101 מ' קרמניצר עיקרי מבנה וארגון של העבירות הספציפיות 187 (חיבור לשם קבלת התואר דוקטור למשפטים, 1980)

102 שם.

103 שם, בעמ' 198.

לדוגמה, עבירות של סרסרות, זנות ופרסום תועבה בקטינים קבועות בפרק ח', שתכליתן פגיעות בסדרי המשטר והחברה, תחת סימן י': זנות ותועבה. הערך המוגן המגולם בפרק ח' הוא מניעת פגיעה בציבור ובסדר הציבורי¹⁰⁴. זנות ותועבה על פי תפיסת המחוקק, ואולי גם לפי תפיסת החברה כולה, מהווה תופעה הפוגעת בעיקר בציבור ובסדר הציבורי. אם הערך המוגן המוצע לעיל יהיה נקודת המוצא של העבירות בפרק זה¹⁰⁵, הרי שכובד המשקל יעבור מדיון במושגים עמומים כמו "פגיעה בציבור" ו"תועבה" לדיון שונה בתכלית – אם נפגע שלומו הגופני והנפשי, כבודו ופרטיותו של קטין המצולם בפרסום פורנוגרפי, ואם יש בפרסום מסוג זה כדי לתרום להרחבת תופעת הפדופיליה ועידודה באמצעות צריכת פורנוגרפיית ילדים, פגיעה מינית בילדים וניצולם. גם בית המשפט הכיר "בשרשרת המזון" של העולם הפדופילי כך שהחזקה, פרסום והפצה של פורנוגרפיית ילדים "מהווים, הם עצמם, חוליה בשרשרת ניצולם המיני של קטינים", וכי על מנת להגן על קטינים יש לצמצם את הדרישה לחומר מסוג זה¹⁰⁶.

אנו סבורים שהדיון החברתי-מוסרי סביב נושא מיסוד הזנות בישראל הוא דיון לגיטימי, כמו גם בחינת פרסומים שונים בסולם תועבה ופגיעה בציבור. אולם אין חולק כי צריך להיות קונצנזוס מוחלט באשר לעבירות אלה המתבצעות בילדים ולחוסר הלגיטימיות של דיון כזה ביחס אליהם. לדעתנו אמות מידה של תועבה, פגיעה חברתית ומוסר בהיבט של זנות קלאסית לא רלוונטיות בהקשר של התעללות מינית בילדים.

באופן דומה, הטרדה מינית של ילדים מוסדרת בחוק למניעת הטרדה מינית אשר מטרתו המוצהרת היא הגנה על כבודו, חירותו ופרטיותו של אדם וקידום שוויון בין המינים. החוק עוסק בין היתר ביחסי מרות, התנכלות ואפיונים נוספים רלוונטיים למקום עבודה או צבא, מההווים את המוקד העיקרי לביצוע הטרדה מינית. החוק קובע את סמכות בית הדין לעבודה לדון בהליכים אזרחיים לפי חוק זה, וכן חובת מעביד למנוע הטרדה מינית במקום עבודה. אם כן ניתן לראות שהאוריינטציה של החוק אינה תואמת את תכלית איסור הטרדה מינית של ילדים או את החטא המוסרי הכבד שבהטרדה מינית של ילדים והתעללות מינית בהם.

דוגמה נוספת מהווה עבירת התעללות בקטין או חסר ישע הקבועה בסעיף 368 המתייחסת גם לעניין התעללות מינית בקטין. אין הגדרה בסעיף זה למונח "התעללות מינית" ולא ברור היחס בין עבירה זו לשאר עבירות המין בקטינים. סעיף זה מצביע לא רק

104 עבירות נוספות החוסות תחת פרק זה ממחישות את הערך המוגן שבו, לדוגמה עבירות גזענות, עבירות שנאה, הפרעות לשלום הציבור, פגיעה ברגשי דת ומסורת ועבירות של תקלות לציבור, מטרדים ועוד.

105 למשל סעיפים 205 א (איסור פרסום ומסירת מידע בדבר זנות של קטין), 214 (פרסום והצגת תועבה), 214 א (פרסום פוגע על שלטי חוצות).

106 ראו עניין אופר, לעיל ה"ש 96, בפס' 5 (ג) לפסק דינו של השופט גרשון.

על חוסר הקוהרנטיות ביחס לעבירות המין בקטינים אלא גם על כפילות המאפיינת את חלק העבירות של חוק העונשין.

כל אלה הן דוגמאות לשאלה עיקרית, היא שאלת הערך המוגן שנגזרת שלה הוא הסידור הצורני של חוק העונשין. מענה נכון לשאלה מהו הערך המוגן הראוי כשמדובר בתופעת הפדופיליה עשוי להוביל ל"סדר" מערכתי כזה, אשר ירכז בפרק אחד או בחוק אחד את כל העבירות המבקשות לאסור על פגיעות מיניות בילדים ויכלול בתוכו את כל ההשלכות המתבקשות במסגרת ההגנה על שלמות נפשם, גופם, כבודם ופרטיותם של הילדים.

עולה התחושה שהמחוקק, ככל הנראה מסיבות היסטוריות ופחות עקב יד מכוונת של ממש, פועל בשיטה מפורזת ולא אחידה בכל הקשור להתמודדות עם עבירות של התעללות בילדים. כפי שיובהר בהמשך, לדעתנו אין מנוס כיום מהתמודדות ישירה, קוהרנטית והוליסטית עם התופעה, גם אם יצריך הדבר חקיקה חדשה, נפרדת ועצמאית מחוק העונשין. מסקנה זו מביאה לחזית את שאלת היסוד העומדת בבסיסו של הדיון, והיא אם המצב המשפטי בישראל מאפשר התמודדות מספקת עם תופעת הפדופיליה ותוצריה.

חוק העונשין מהווה את הגרעין הפנימי והצעד הראשון לטיפול בפדופיליה באמצעות קביעת נורמות והטלת עונשים. הדיון הוא בשאלת המסר החברתי-מוסרי שעל המחוקק להעביר באמצעות חוק העונשין, ובכלל זה עריכת סדר העבירות הנוגעות להתעללות מינית בילדים. שינוי צורני של חוק העונשין אינו בבחינת צעד דקלרטיבי גרידא. כפי שהדגמנו לעיל, יש משמעות מעשית לשינוי הערך המוגן המגולם בעבירה פלילית. השינויים שיש לערוך בחוק העונשין על מנת למקד ולייעל את המלחמה בפדופיליה עשויים לכלול שינויים ברף הענישה וניסוח מחדש וממוקד של העבירות השונות.

במסגרת השינויים שאנו מציעים לערוך באמצעות יצירת חקיקה נפרדת, או למצער במסגרת חוק העונשין עצמו, אנו סבורים שיש למשל מקום לדיון בשאלת התאמת העבירות לגיל הקטינות המוגדר בהפרעת הפדופיליה ב-DSM¹⁰⁷. חלק מן העבירות עורכות הבחנה פנימית בין הגילאים השונים, כאשר קבוצת הקטינים שטרם מלאו להם 14 (קרי בני 13 ומטה בהתאם להגדרת הפדופיליה) מהווה נסיבה מחמירה לביצוע עבירה. לדוגמה סעיף 203ב (ניצול קטינים לזנות). גם סעיף 345 (אינוס) עורך הבחנה גילאית בין הקטינות, אולם הענישה המחמירה יותר מתייחסת, באופן מפתיע, לקבוצת הגילאים הגבוהה יותר. כך הבוועל קטינה שטרם מלאו לה 14, אף בהסכמתה, דינו 16 שנות מאסר. "אף בהסכמתה", מאחר והסכמתה אינה הסכמה. הבוועל קטינה שטרם מלאו לה 16 (קרי שמלאו לה 14)

107 למשל בסעיף 203ג הקובע את דין לקוחו של קטין ראוי לדון אם יש מקום להבחנה בין לקוחו של קטין מתחת לגיל 14 לבין לקוחו של קטין מעל לגיל זה, ואף מעל לגיל ההסכמה. העבירה עצמה אינה מבחינה בין הגילאים ואף לא מתייחסת לשנים שבין גיל ההסכמה ועד לגיל 18.

בנסיבות שבהן היא אינה מסכימה או שהסכמתה הושגה ברמייה או ניצול וכד', דינו מאסר 20 שנים. גם בסעיף 348 (מעשה מגונה) קיימת הבחנה דומה לעניין הגיל וחומרת הענישה. עולה השאלה מדוע בעילת קטינה מתחת לגיל 14 חמורה פחות מבעילת קטינה בגילאי 14-16 שלא בהסכמתה. מנגד עולה תמיהה הפוכה: אם נקבע גיל 16 כגיל ההסכמה המגלם בשלות נפשית ומוכנות גופנית לקיום יחסי מין, מדוע בעילת קטינה בגילאי 14-16, בהסכמתה, נחשב להיות אונס סטוטורי ולא אונס ממש.

ייחוד חקיקה או פרק עבירות בנושא פדופיליה יחייב דיון מעמיק בשאלת גיל הקטין/קטינה ואם הגיל עצמו יהווה יסוד מיסודות העבירה, הואיל והגיל המסוים (13 ומטה) מהווה יסוד מיסודות הפרעת הפדופיליה אשר אנו באים להגן מפניה. מחד גיסא, הפרעת הפדופיליה מוגדרת קרימינולוגית-פסיכיאטרית באורח מדויק, עם פרמטרים ייחודיים, שבעטיים חייבת המדינה לנקוט אמצעים מיוחדים כדי להגן על אוכלוסיית הילדים שבקבוצת הסיכון, בין היתר באמצעות שניונים בחוק העונשין (ושניונים בחוקים אחרים אשר יידונו בהמשך). לפיכך לא יהא מנוס מכפיית ההגדרה הקלינית של הפדופיליה על נוסח העבירות עצמן, אשר כפי שהצענו יקובצו לפרק אחד. מאידך גיסא, אין זה מובן מאליו כי יש לקיים את ההבחנה הטכנית-מלאכותית הזו בין גילאי 13 ומטה לבין קטינים מבוגרים אך במעט¹⁰⁸. אין זו המסגרת להרחיב בשאלות אלה, אך בוודאי שיש בדברים אלה כדי להעיד על כך שקיים חוסר הבנה בסיסי באשר לחשיבות הערך החברתי המוגן והשלכותיו על הכלים המשפטיים העומדים לרשותנו בבואנו למגר תופעה כה חמורה. כאמור, חוק העונשין איננו החוק היחיד הרלוונטי לעניין מניעת פדופיליה והגנה על הקרבנות, וקיים מארג של חוקים רלוונטיים אחרים, שבהם נתמקד כעת.

3. חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין וחוקים נוספים

3.1 חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין

ככלל, המשפט הפלילי הוא הכלי המרכזי להכוונת התנהגות וליצירת הרתעה אפקטיבית, אולם כשמדובר בעברייני מין ובפדופילים בפרט, יש צורך בכלים נוספים על מנת למנוע את ביצוע העבירות החמורות, או למצער, להקשות עליהם לשוב ולבצע עבירות. בחלק א למאמר זה הובא ניתוח פסיכולוגי מקיף אודות הפרעת הפדופיליה ובמסגרתו ראינו כי אף עונשי מאסר כבדים ייתכן שלא יועילו לצמצום התופעה ולמניעתה, מאחר והפדופיל

108 "הבפיליה" הוא מונח המתאר משיכה עיקרית לבני 14-18, קרי משיכה לקטינים שבגרו מינית (ההנחה היא שבגילאי 14 ומעלה הקטינים מגלים סימני בגרות מינית חיצוניים ולכן מבוגר שנמשך אליהם אינו עונה להגדרת פדופיל). אין המדובר בפראפיליה. להרחבה בנושא הבפיליה לעומת פדופיליה והיבטים משפטיים, ראו במאמר: Charles Moser, *When is an Unusual Sexual Interest a Mental Disorder?*, 38 ARCH. SEX. BEHAV. 323 (2009).

יסיים בסופו של יום לרצות את עונשו, יצא לחופשי, וככל הנראה ישוב לבצע עבירות נוספות מעצם היותו עבריין מין פדופילי הסובל מהפרעה קלינית בעלת מאפיינים ייחודיים¹⁰⁹. כפי שנוכחנו לראות, בין מאפייני ההפרעה רצידיביזם גבוה, חוסר שיתוף פעולה עם מהלכי שיקום, ואפקטיביות נמוכה לטיפולים הפסיכולוגיים עצמם.

קיימים כמה חוקים המטילים מגבלות "חוץ עונשיות"¹¹⁰ על עבריני מין אשר מטרתם להגן על הציבור, בייחוד בחלון הזמן שלאחר תום ריצוי העונש. חוק הגנה על הציבור מפני עבריני מין¹¹¹ הוא החוק המרכזי במארג החוקים המנהליים¹¹², ומטרתו להגן על הציבור מפני ביצוע עבירות חוזרות באמצעות מערך הסדרים מתחום המשפט המנהלי ולא הפלילי (יש לכך השלכות רבות, שנעמוד עליהן בעיקר במסגרת סקירת המשפט המשווה בהמשך המאמר).

חוק הגנה על הציבור מהווה צעד משמעותי וחיובי שעשה המחוקק הישראלי לשיפור יכולת המלחמה בעבריינות מין והגנה על הציבור מפניה. חוק זה נחשב ראשוני ומהפכני (בישראל) מבחינת טיב ההגבלות על חירויות הפרט ומבחינת כמותן¹¹³. למעשה עד לחקיקת החוק לא ניתן היה להגביל באופן נרחב חירותו של אדם אשר ריצה עונשו זה מכבר¹¹⁴, לצורך מניעת ביצוע עבירות דומות נוספות על ידו על בסיס ספקולציות וחשש ולא ראיות פוזיטיביות. ערב חקיקתו של חוק זה ניתן היה להטיל מגבלות מסוימות על עבריני מין מורשעים מכוח כמה חוקים רגולטוריים¹¹⁵, אך לא היה די בחוקים אלה כדי להשיג את מטרת המחוקק שביסוד חקיקת חוק הגנה על הציבור.

אנו נראה כי מהלכי חקיקה הדומים לאלה שבישראל התרחשו בארצות-הברית עוד בשנות התשעים עם חקיקתו של "חוק מייגן", ואף קודם לכן, בנוגע להערכת מסוכנות¹¹⁶. למרות שהחקיקה בארצות-הברית שימשה מודל והשראה לתהליכי החקיקה בישראל, חוק הגנה על הציבור נחשב מתון בהשוואה אליה¹¹⁷. כאמור, חוק הגנה על הציבור מאפשר

109 ראו פוגץ', לעיל ה"ש 3, במבוא למאמר.

110 מונח ההופיע במאמרה של ד"ר לרנאו, ראו לרנאו ועוז, לעיל ה"ש 67.

111 חוק הגנה על הציבור מפני עבריני מין, תשס"ו-2006 (להלן: "חוק הגנה על הציבור").

112 ראו פוגץ', לעיל ה"ש 3, חלק ב' למאמר.

113 משה סרוגוביץ "הערכת מסוכנותם של עבריני מין בישראל בראייה ביקורתית" טיפול בעבריני מין בישראל: אתגרים בזיהוי, באפיון ובמענה טיפולי 94 (מלי שחורי, שרה בן דוד ומאיר חובב עורכים, 2010).

114 אפרת שהם "הקדמה: על מי המדינה מגנה וכיצד?" הפיקוח על עבריני מין בישראל: ענישה או טיפול? יז (אפרת שהם עורכת, 2008).

115 כגון חוק למניעת העסקה של עבריני מין במוסדות מסוימים, תשס"א-2001 וחוק מגבלות על חזרתו של עבריין מין לסביבת נפגע העבירה, תשס"ה-2004.

116 בשנות ה-30 של המאה ה-20 מדינת אילינוי השתמשה בהערכת מסוכנות במסגרת שחרור על תנאי של אסירים (parole). ראו סרוגוביץ, לעיל ה"ש 113, בעמ' 94.

117 ראו לרנאו ועוז, לעיל ה"ש 67, חלק א למאמר.

הטלת מגבלות שונות על עברייני מורשע מבלי שזה ייחנה מההגנות הפרוצדורליות של המשפט הפלילי¹¹⁸. השימוש בכסות המנהלית המאפשרת כרסום בעקרונות המשפט הפלילי¹¹⁹ ואת עקיפת ההגנות הפרוצדורליות שבו, יוצר מתח חריף בין אינטרס הציבור להגנה מפני עברייני מין לבין זכויות יסוד של עברייני המין. בהמשך המאמר נבאר לאור הקונפליקט החוקתי את הצדקתו של חוק הגנה על הציבור במתכונתו, ונסה להצדיק אימוץ מודלים שפגיעתם בזכויות עברייני המין עמוקה יותר, ככל שזה נוגע להגנה על ילדים מפני פדופילים.

חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין – ניתוח¹²⁰

חוק הגנה על הציבור מאפשר להכפיף עברייני מין לפיקוח ולמעקב, בדומה למסגרת ה- parole (שחרור על תנאי)¹²¹. הסמכות להטיל צו מעקב ופיקוח הכולל תנאים והגבלות נתונה לבית משפט, כאשר אמת המידה לביסוס צו מעקב ופיקוח היא רמת סיכון ש"אינה נמוכה" כי עברייני המין יבצע עבירת מין נוספת¹²². למעשה בתי המשפט נדרשים להעריך סכנה עתידית, בשונה מתפקידם הסטנדרטי – בחינת מעשים שבוצעו בעבר¹²³ על בסיס ראיות ועובדות ובהתאם לכללי הפרוצדורה הרגילים.

הערכת מסוכנות היא הכלי למדידת רמת הסיכון הנשקפת מעברייני מין לביצוע עבירות מין נוספות בעתיד, ומהווה בנוסף המלצה בפני בית משפט בעניין הפעלת אמצעי פיקוח ומעקב¹²⁴. אבחון רמת המסוכנות נעשית בידי בעל מקצוע שהוכשר לתפקיד זה. אבני הבוחן בהערכת מסוכנות של עברייני מין הן מידת הסכנה לרצידיביזם; טיב הסכנה הגלומה בעבירה שביצע ורמת מסוגלות לשיקום.

במסגרת בחינת טיב הסכנה מובא בחשבון גיל הקרבן, תכיפות המעשים, מספר הקרבנות, תחילת ביצוע העבירות ושימוש באלימות. הערכת המסוכנות בוחנת כל עברייני

118 ראו פוגץ', לעיל ה"ש 3, חלק ב למאמר. גם כאן ניתן לראות התייחסות להיעדר כללים ראייתיים או פרוצדורליים בחוק.

119 כגון עקרון האשמה ועקרון ההתנהגות שלפיו אדם יישא באחריות פלילית אם ביצע פעולה ממש ("אקטוס ראוס") להבדיל ממחשבה בלבד. ראו דני גימשי מערכת הצדק בפלילים: אכיפת החוק בחברה דמוקרטית כרך א 254 (2007).

120 באופן דומה ניתן לראות ניתוח ביקורתי של החוק אצל פוגץ', לעיל ה"ש 3, חלק ב למאמר.

121 במדינות רבות, לרבות ארצות-הברית. ראו רחל גרשוני "היבטים משפטיים של הפיקוח על עברייני מין בישראל" הפיקוח על עברייני מין בישראל: ענישה או טיפול? 121 (אפרת שהם עורכת, 2008).

122 סעיף 12(א) לחוק הגנה על הציבור.

123 ראו גרשוני, לעיל ה"ש 121, בעמ' 127. גם פוגץ', לעיל ה"ש 3, מתייחסת לכך שחוק זה מחדש את המסורת המשפטית בכך שהוא מאפשר מניעה עתידית ולא צופה פני עבר.

124 סעיף 2 לחוק הגנה על הציבור.

מין לגופו ובכך מאפשרת התאמה גבוהה בין תכנית פיקוח ומעקב עבורו לבין רמת הסכנה הנשקפת ממנו¹²⁵.

הערכת המסוכנות היא כלי חיוני למימוש מטרת החוק ומשום כך היא מוגשת לבית משפט ולגופים נוספים בעלי סמכות קבלת החלטות בקשר לעברייני מין מורשע¹²⁶ בצמתי החלטות חשובות המפורטות בסעיף 6 לחוק, כגון לפני מתן גזר דין, לפני הטלת צו פיקוח ומעקב, שחרור לחופשה או שחרור על תנאי, מתן חנינה ועוד. מסמך הערכת המסוכנות הוא למעשה תחקיר חודרני ביותר המתבסס על מקורות מידע רבים לרבות מרשם פלילי, פרוטוקולים של בית משפט בעניינו, תסקירי קרבן וראיון מעמיק וחושפני עם העברייני עצמו בעיקר בנוגע לעברו המיני, הרגליו המיניים וכד'¹²⁷.

לכאורה הפתרון של "הערכת מסוכנות" מהווה פתרון ראוי לבעיה, אך בחינה מעמיקה יותר של המושג "הערכת מסוכנות" ויישומו בפועל יחשוף את הכשל המהותי של החוק. כפי שעמדנו על כך בתחילה, הערכת מסוכנות הינה כלי מרכזי וקריטי לקבלת החלטות משמעותיות שעל מעריכי מסוכנות ומשפטנים לקבל בהתאם לחוק הגנה על הציבור. עם זאת למרות הקמת מנגנון הערכת מסוכנות על פי חוק, לא גובש לצורך הפעלת מנגנון זה סטנדרט מקצועי ברור¹²⁸. ניסיון העבר בכל הנוגע להערכת מסוכנות (כפי שמתבצעת גם בתחומים נוספים הנוגעים לבריאות הנפש, קרימינולוגיה ומשפט, כגון החלטות בענייני אשפוז כפוי) מלמד כי במקרים רבים נעשו טעויות בחיזוי ובהערכת מסוכנות¹²⁹. טעויות מסוג false negative אשר תוצאותיהן עלולות לסכן את הציבור וכן טעויות מסוג false positive הכרוכות בפגיעה לא מוצדקת בזכויות יסוד וגרימת נזק וסבל לאדם שהיה נתון להערכת מסוכנות¹³⁰.

מסוכנות מוגדרת כ"יכולת להגשמה של כושר אלים או עברייני ולגרימת נזק"¹³¹. אלימות לעניין זה הינה "שימוש בכוח לא לגיטימי בעל אופי פיזי, מיני או פסיכולוגי"¹³². לאלמות עצמה יכולות להיות רמות שונות, משך ותדירות משתנים או תוצאות שונות¹³³.

125 גרשוני, לעיל ה"ש 121, בעמ' 125.

126 כגון נשיא המדינה, ועדות שחרורים וכדומה, ראו סעיף 6 לחוק הגנה על הציבור.

127 גרשוני, לעיל ה"ש 121, בעמ' 125.

128 פאולה רושקה, אריה באואר ורזק חואלד "הערכת מסוכנות לזולת" פסיכיאטריה משפטית בישראל 90 (אלכסנדר גרינשפון, יעקב מרגולין, אליעזר ויצטום עורכים). ראו גם פוגין, לעיל ה"ש 3, חלק ב(1) למאמר, שם מציינת הכותבת כי החוק לא מסדיר את אופן הערכת המסוכנות.

129 רושקה, באואר וחואלד, שם.

130 שם.

131 שם.

132 שם.

מסוכנות מינית מוגדרת כ"אפשרות שאדם יבצע, ינסה לבצע או לאיים בביצוע מעשה מיני עם אדם אשר אינו מסכים או מסוגל להסכים לכך"¹³⁴. המסוכנות נמדדת הן בהיבט המידי על סמך מכלול הנסיבות הקיימות הן בהיבט ארוך הטווח על סמך איתור דפוסי התנהגות, גורמים פסיכו-רפואיים וההיסטוריה של מסוכנות הנבדק¹³⁵. המסוכנות נמדדת בערכים לא דיכוטומיים אלא רציפים, כך שמתאפשר דירוג חומרת המסוכנות¹³⁶. הערכת מסוכנות מתבססת בין היתר על זיהוי גורמי סיכון ומניעה אשר משפיעים על אפשרות התרחשותו של אירוע אלים. קיימים שלושה סוגי גורמים¹³⁷:

קבוע: אשר אינם משתנים עם הזמן כדוגמת מין ואתניות¹³⁸. ראוי לתת את הדעת לכך שאולי יש מקום לכלול בקטגוריה זו גם נטייה מינית פדופילית. הדבר עשוי להשפיע על ה"שקלול" הסופי של המסוכנות ובכך להטות את הכף לטובת הציבור בסופו של דבר. משתנה: "גורם שמשתנה באופן טבעי אך אינו ניתן לשינוי באמצעות מניפולציות"¹³⁹, למשל גיל¹⁴⁰.

סיבתי: בדרך כלל מדובר בנסיבות חיים עכשוויות¹⁴¹ אשר ניתנות לשינוי באמצעות מניפולציה (טיפול) באופן שעשוי להשפיע על רמת הסיכון¹⁴². יש המסווגים הפרעת פדופיליה כגורם סיכון משתנה אך יציב. כלומר גורם סיכון בר-שינוי באמצעות טיפול¹⁴³. גורמי הסיכון הקבועים מובאים בחשבון בעיקר לצורך הערכת מסוכנות לרצידיביזם. גורמי סיכון משתנים מובאים בחשבון בעיקר לצורכי טיפול¹⁴⁴.

כאשר מדברים על ביצוע הערכת מסוכנות בעברייני מין (על פי חוק הגנה על הציבור) יש לתת את הדעת על כך שאוכלוסיית עברייני המין אינה הומוגנית, וכפועל יוצא מכך קיימת שונות ברמת הסיכון בין פרטיה: לא כולם בעלי נטייה מינית, אך אלו מביניהם שכן, עלולים לסבול מהפרעה מינית הכרוכה בהתמכרות שתביאם לבצע שוב ושוב עבירות מין;

- 133 שם, בעמ' 91.
 134 אורטס-שפיגל, לעיל ה"ש 56, בעמ' 5.
 135 רושקה, באואר וחואלד, לעיל ה"ש 128, בעמ' 91.
 136 שם, בעמ' 93.
 137 שם, בעמ' 94.
 138 שם, שם.
 139 שם, שם.
 140 שם, שם.
 141 דרור אורטס-שפיגל "מושגים ראשוניים בהערכת מסוכנות לעברייני מין" הסניגור 124, 4 (2007).
 142 רושקה, באואר וחואלד, לעיל ה"ש 128, בעמ' 94.
 143 אורטס-שפיגל, לעיל ה"ש 141, בעמ' 5.
 144 שם, שם.

חלקם מבצעים עבירות מין על רקע אישיותי או בשילוב עם גורמים סביבתיים¹⁴⁵; קיומם של עיוותים קוגניטיביים, אימפולסיביות או הכחשת המעשים מעלים את רמת הסיכון כמו גם פסיכופטיות באישיות אשר נמצאה כאלמנט המגביר רצידיביזם¹⁴⁶. קיימים מאפיינים נוספים המביאים לשונות בקרב אוכלוסיית עברייני המין ולרמת הסיכון הנשקפת מהם. כך למשל יש חשיבות להבחנה בין פדופיל מקובע לבין פדופיל רגרסיבי (נסגן). כמו כן נמצא כי למין הקרבן וגילו יש קשר לרמת המסוכנות (הוכח כי פדופילים הומוסקסואליים או אלה הפוגעים בילדים מתחת לגיל 6 מסוכנים יותר¹⁴⁷). לצורך ביצוע הערכת מסוכנות על מעריך המסוכנות לעיין בכל החומר הרלוונטי אודות הנבדק, לרבות כתב אישום, פסק דין, רישום פלילי, חוות דעת קודמות, ותוצאות מדידות מכשיר הפלתיזמוגרף המודד עוררות מינית לגירויים שונים (ככל שנערכה בדיקה כזו). לבד מכל אלה, הכלי העיקרי לביצוע הערכת מסוכנות הוא ראיון קליני הדורש שיתוף פעולה מצד הנבדק¹⁴⁸. מהימנות הערכת סיכון לעברייני מין המכחיש את המעשים המיוחסים לו זכתה להתייחסות מיוחדת בספרות המקצועית. הגישה הרווחת היא¹⁴⁹ כי לא ניתן לבצע הערכת מסוכנות מהימנה תחת אלמנט ההכחשה (אשר נפוץ בקרב פדופילים המאופיינים בעיוותים קוגניטיביים, כפי שתואר באריכות בחלק א למאמר). הכחשה מצביעה על חוסר אמינות הנבדק ועל היעדר נכונות לשתף פעולה בהליך הערכת מסוכנותו. במצב דברים זה נטען כי יש לנקוט גישה הגנתית של הערכה לחומרא תוך נטילת סיכון לביצוע טעות מסוג false positive¹⁵⁰. גישה הפוכה טוענת כי הערכת מסוכנות היא הליך המורכב מכמה רבדים וממקורות מידע שונים, כך שניתן לעקוף את בעיית ההכחשה העולה במסגרת הראיון הקליני¹⁵¹.

145 רושקה, באואר וחואלד, לעיל ה"ש 128, בעמ' 100.

146 שם, בעמ' 101.

147 שם, בעמ' 100-101.

148 שם, בעמ' 100.

149 שם, בעמ' 101.

150 שם, בעמ' 101. יש הטוענים כי בסיטואציה שבה תפיסת המציאות של הציבור היא כי הוא נתון בסוג של סכנה או איום ממשי, כך תגבר הלגיטימציה לעשות טעויות מסוג זה על חשבון אנשים שאינם מסוכנים. כמו כן הצדקה נוספת לגישה ההגנתית היא שככל שמתקדמים בשלבים של ההליך הפלילי עד לשלבים הסופיים של הרשעה, קרי כשכבר לא עומדת חזקת החפות, הדילמה המוסרית שעולה בסיטואציה של הערכת מסוכנות לא מדויקת, נחלשת. להרחבה ראו שהם, לעיל ה"ש 114, בעמ' יח.

151 רושקה, באואר וחואלד, לעיל ה"ש 128, בעמ' 101; ראו גם פוגין, לעיל ה"ש 3, חלק ב(1) למאמר, המסיקה (לאחר ניתוח מושג הערכת המסוכנות) כי יש להיעזר ב"ממצאים אובייקטיביים שמקורם אינו בנאשם" במסגרת הצורך לפתח את "הערכת המסוכנות ככלי מפוקח שתוצאותיו מדידות". נוסף על כך יורם צדיק, פסיכולוג קליני בכיר, מצדד בגישה זו ומרחיב על כך במאמרו: יורם צדיק "הערכת מסוכנות של עברייני מין המכחיש את ביצוע

הערכה לחומרא או לקולא של מסוכנות הנבדק עלולה להיות מושפעת גם מהדילמה של אנשי המקצוע ביחס למושא הנאמנות שלהם – העברייני הנבדק (על תקן מטופל), המערכת שבה הם מועסקים או הציבור הרחב¹⁵². לגורמים אלה יש אינטרסים וצרכים מנוגדים כך שבחירה באחד מהם תגזור הערכת מסוכנות שונה מאשר בחירה באחר. סוגיה דומה נדונה במסגרת הליכי גיבוש הצעת החוק לתיקון חוק הגנה על הציבור שעניינה הוספת פרק שיקום מונע. בהתאם להצעת חוק זו, מעריך המסוכנות מחויב להעביר לגורמים חיצוניים מידע אודות עברייני המין שלגביו נתן את הערכת המסוכנות, בניגוד לכללים המקובלים ביחסי מטפל-מטופל. נוסף על כך נדונה השאלה אם מומחה השיקום, אשר תפקידו ליישם את תכנית השיקום של העברייני, יכול להיות גם מעריך מסוכנות¹⁵³.

חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו וחוק-יסוד: חופש העיסוק קובעים באמצעות פסקת ההגבלה מנגנון בקרה על הטלת מגבלות על בסיס הערכת סיכון (המתבצעת במסגרת הליכים שונים כגון אשפוז בכפייה, וגם לעניין שימוש בכלים השונים שמציע חוק הגנה על הציבור לשם הגברת ההגנה על הציבור מפני עברייני מין).

מסתמנת נטייה בפסיקה שלפיה יש לנקוט גישה מקלה עם הנבדק (ככלל ולא דווקא בעברייני מין), כזו המגדירה סכנה מוחשית וממשית כרמת המסוכנות הנדרשת לצורך הטלת מגבלות¹⁵⁴, על פי חוק הגנה על הציבור למשל. כך למשל כב' השופט אור קבע כי חרף הכחשת העבירה ניתן להעריך מסוכנות של עברייני מין ולהסיק על סמך יתר הנתונים המצויים בידי מעריך המסוכנות כי הלה אינו מסוכן¹⁵⁵. גם כב' השופטת ביניש מצאה מקום להקל עם עברייני מין בערעורו של אל עביד נ' שירות בתי הסוהר¹⁵⁶ באמרה כי הגם שמב"ן קבע כי בשל הכחשת עבירה מתמשכת לא ניתן לקבוע מסוכנותו של העברייני (ונתקבלה על ידה עמדת מב"ן לעניין זה), יש מקום לשקול אפשרות של שחרור לחופשה במגבלות מתאימות.

העבירה "רפואה ומשפט 15, 47 (1996). לתפיסתו, הודאה באשמה מהווה מקור מידע אחד מני כמה לצורך גיבוש הערכת מסוכנות. ניתן ללמוד על מסוכנותו של אדם מכמה פרמטרים, למשל מעדויות חיצוניות – של עדי ראייה וקרבת העבירה, מבדיקת ההיסטוריה המשפחתית של העברייני, ההיסטוריה המינית, התעסוקתית, התנהגותו בבית הסוהר, והתרשמות ממצבו הנפשי במהלך ראיון קליני עמו.

152 רושקה, באואר וחואלד, לעיל ה"ש 128, בעמ' 101.

153 הוצע פתרון של קביעת "תקופת צינון" בין תפקיד מומחה שיקום לבין תפקיד מעריך מסוכנות. ראו מאמרה של עמית מררי "השיקום המונע במסגרת החוק להגנה על הציבור מפני עברייני מין: ההסדר המוצע" הפיקוח על עברייני מין בישראל: ענישה או טיפול? 131 (אפרת שהם עורכת, 2008).

154 רושקה, באואר וחואלד, לעיל ה"ש 128, בעמ' 106.

155 רע"ב 10059/02 אסלאן נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(2) 603 (2003).

156 עניין אל עביד, לעיל ה"ש 58.

על תהליך הערכת המסוכנות נאמר כי נעשה שימוש בכלי אבחון מיושנים ומוטים לרעת העבריינים¹⁵⁷. כך, הכלי העיקרי לביסוס הערכת מסוכנות הוא ריאיון קליני עם העברייין, אשר נחשב להיות כלי מיושן, סובייקטיבי ונתון להטיות אישיות של מעריך המסוכנות, לא מהימן ונתון לטעויות רבות בשיעור של כ-50%¹⁵⁸.

גם בית המשפט המחוזי בתל-אביב העיר בעניין הערכת המסוכנות באומרו: "לא מצאתי בהערכת המסוכנות שימוש בכלים מובנים, אובייקטיביים ומקצועיים, שיכולה להיות בהם תרומה ייחודית מעבר לעובדות, שהובאו בפני בית המשפט, ואשר נעשה בהן כבר שימוש לצורך הכרעת הדין"¹⁵⁹.

עוד נאמר כי הפגמים בתהליך הערכת המסוכנות ותוצאותיהם הבעייתיות מתעצמים בשל התלות הגדולה של בתי המשפט בהערכת המסוכנות עצמה ככלי לביסוס החלטותיהם השיפוטיות להוצאת צווי פיקוח ומעקב, ולאור העובדה כי השופטים עצמם לא שייכים לדיסציפלינה של מעריכי מסוכנות ולכן הם תלויים באנשי המקצוע¹⁶⁰. איננו סבורים כי יש להקל ראש בביקורת זו, אולם אין בה כדי להצביע על פסול עקרוני בכלי הערכת המסוכנות ובחוק הגנה על הציבור עצמו, מאחר ואת הפרקטיקות ניתן לשנות על מנת לנטרל את הקשיים המתודולוגיים שבתהליך הערכת הסיכון, ובכל מקרה לעברייין נתונה הזכות לערוך חקירה נגדית למעריך המסוכנות¹⁶¹ ולטעון טענות לגביה (סעיף 6(ב) לחוק הגנה על הציבור).

הבעייתיות בהערכת המסוכנות לא תיפתר כנראה בדרך של חקיקה, אך אין בכך כדי למנוע יצירת כלים משפטיים אחרים מתאימים להתמודדות איתה. מעבר לקריאה לבתי המשפט להיות מודעים לייחודיות של הפדופיליה לעומת עבירות אחרות, ניתן אף לקבוע בתקנות או בהנחיות לקציני המבחן מדדים מחמירים כך שהכף תטה לכיוון הטלת מגבלות על עברייני פדופיליה. כמובן שיש לעשות כן בכפוף לזכויות החוקתיות של העברייין, אך

157 ראו לרנאו ועוז, לעיל ה"ש 67, חלק ג(3) למאמר.

158 חלק מהטעויות נובעות מכך שהראיון הקליני מתבצע בתנאים לא ראויים לעריכת המפגש וגורמים לניהול לא מוצלח של המפגש עצמו, שבו העברייין מגיב בסגירות אשר מתפרשת על ידי מעריך המסוכנות כחוסר שיתוף פעולה וחרטה, המהווים בפני עצמם מדדים למסוכנות. ראו לרנאו ועוז, שם, חלק ג(3) למאמר. להרחבה בנושא שיטות להערכת מסוכנות והשוואה בין השיטה הקלינית לשיטה האקטוארית (סטטיסטית) ראו סרוגוביץ, לעיל ה"ש 113, בעמ' 93. כן ראו פוגץ, לעיל ה"ש 3, חלק ב(1) למאמר. הכותבת מציינת כי החוק לא קובע כיצד תיערך הערכת המסוכנות ואינו קובע את השיטה, לרבות "מדדים אקטואריים" או פוליגרף.

159 תפ"ח (מחוזי ת"א) 1035/05 פרקליטות מחוז תל-אביב – פלילי נ' פלוני (לא פורסם) – מוזכר בהערה 62 למאמרה של לרנאו: לרנאו ועוז, חלק ג(3) למאמר.

160 לרנאו ועוז, שם, חלק ג(3) למאמר.

161 ראו גרשוני, לעיל ה"ש 121, בעמ' 125.

עדיין חשוב לזכור כי חוק הגנה על הציבור מאפשר פגיעות מצומצמות יחסית ומידתיות יותר מאשר אמצעים כמו מאסר או אשפוז בכפייה.

לא די בדיון בהערכת המסוכנות כדי להבין את מגבלות החוק הקיים. קיימות סוגיות נוספות העולות מחוק הגנה על הציבור אשר יש בהן כדי להעיד על חלקיות ההגנה שהחוק מספק. נעמוד בפירוט על הוראות החוק השונות:

לפי סעיף 13(א) לחוק, צו בית משפט לפיקוח ומעקב יקבע תנאי התייצבות ומסירת פרטים אישיים בפני יחידת הפיקוח (אשר הוקמה לפי חוק זה), חובת קיום מפגשים עם קצין פיקוח בהתאם לדרישות קצין הפיקוח, חובת שיתוף פעולה עם קצין הפיקוח וחובת קיום תנאים נוספים, אם סבר בית המשפט כי קיים קשר בין אותם תנאים מגבילים לבין הסכנה הנשקפת מהעבריין לבצע עבירת מין נוספת. סעיף 13(ב) קובע את המגבלות הללו. אם בפדופילים עסקינן, יכול שיוטלו עליהם מגבלות לגבי יצירת קשר עם קטינים, מגבלה על הימצאות במקומות מסוימים שבהם שוהים ילדים, כגון בתי ספר או גני שעשועים¹⁶², או מגבלה על שימוש במחשב המהווה מקור בלתי נדלה של פורנוגרפיה פדופילית ועוררות מינית או אמצעי ליצירת קשר עם קטינים. בסעיף 17 ו-18 החוק מסמיך את יחידת הפיקוח וקציניה לבצע פעולות הנדרשות לצורך פיקוח ומעקב אחר העברייני ועמידתו בתנאי צו בית המשפט. על הפעולות השונות נמנות פעולות חיפוש, כניסה למקום מגוריו, חיפוש אחר קטינים בבית ובמכונית¹⁶³, חיפוש על גופו, חדירה למחשב, דרישה לקבל כל מידע, תפיסת חפצים ועוד. נוסף על כך על יחידת הפיקוח לנהל מרשם ארצי של עברייני המין בישראל על כל פרטיהם. המרשם הארצי חסוי מפני כל אדם למעט גופים המוסמכים למשוך מידע מהמרשם על פי חוק זה, לצורך מילוי תפקידם. תוקף הרישום במאגר הוא עד ל-10 שנים מתום תקופת הפיקוח על העברייני¹⁶⁴.

יש לתת את הדעת ולבחון אם יש מקום להגביל תוקף רישום פדופיל במאגר לאור העובדה כי זו הפרעה שאינה בת חלוף, ואם יש להסיר את חיסיון המרשם הארצי לפחות בכל הנוגע לפדופילים. ניתן לראות כי לצד סמכויות הפיקוח החודרניות, מנגנון הערכת

162 להרחבה בשאלת הגדרת "מקום כינוסם של ילדים" במסגרת צו להגבלת הימצאות במקום כינוס שכזה כפי שנדונה בפסיקה ראו פוגין', לעיל ה"ש 3, חלק ב למאמר. שם נדונה בעיית עמימותו של מונח זה ורוחבו, כאשר לבסוף נמצא פתרון של הבחנה בין מקום כינוס לילדים מובהק וייחודי, אשר לגביו יוטל איסור הימצאות גורף, לעומת מקום שאינו ייחודי להם ואשר לגביו אין איסור גורף, אלא נתון לשיקול דעתו של קצין הפיקוח. ראו שם, חלק ב(4) בהערה 95.

163 כמו שנקבע בב"ש (מחוזי ת"א) 9079/09 פרקליטות מחוז ת"א – פלילי נ' בנאי (פורסם בנבו, 2009).

164 סעיף 19(ד)(1)(ב) לחוק הגנה על הציבור. "אדם שזוכה מביצוע עבירת המין שבקשר אליה מסר פרטים למרשם" – יימחקו פרטיו מיד עם המצאת פרטי פסק הדין המזכה (סעיף 19(ד)(1)(א)).

מסוכנות פולשני, ותנאי צו הפיקוח אשר במהותם באים להגביל חירויות פרט ולפגוע בזכויות חוקתיות, חוק הגנה על הציבור קובע מנגנונים שונים לאיזון הפגיעה בפרטיות ובחירות של עברייני המין¹⁶⁵. הדבר בא לידי ביטוי בחיסיון המרשם של עברייני המין, הקפדה על שמירת זהותו ופרטיותו של העבריין בידי קציני יחידת הפיקוח, חובת תיעוד כל פעולה שלהם לצורך ביקורת, הטלת מגבלות בצו פיקוח שפגיעתן פחותה (תוך שמירה על השגת מטרת הפיקוח) וכל עוד יש קשר ענייני בין המגבלה לסכנה, כפי שצוין לעיל¹⁶⁶. נוסף על כך, בהתאם לסעיף 14, תוקף צו הפיקוח מוגבל לחמש שנים עם אפשרות לחדש צו פיקוח (על בסיס הערכת מסוכנות עדכנית), ובלבד שסך תקופת הפיקוח לא תחרוג מתקופת המחיקה של עבירות מין או עשרים שנה מיום שחרורו ממאסר בפועל, מאשפוז או מיום מתן גזר דין¹⁶⁷. מסקירה משפטית שערכה ד"ר דנה פוגין¹⁶⁸ עולה כי תקופות הפיקוח שנקבעות אינן עולות על פי רוב על 3-3.5 שנים, אף ביחס לעברייני מין מסוכנים ביותר.

סוגיה נוספת שאליה נתייחס היא סוגיית השיקום. הצעת החוק המקורית של חוק זה העמידה שלושה כלים משולבים שמטרתם מניעת רצידיביזם: מעקב, פיקוח והערכת מסוכנות, כמפורט לעיל, וכן שיקום מונע. החוק כפי שהתקבל לא הסדיר את נושא השיקום בשל אילוץ זמן¹⁶⁹, אולם נכון להיום מונחות על שולחן הכנסת (באמצעות ועדת חוקה חוק ומשפט) הצעות חוק להשלמת חוק הגנה על הציבור על ידי הוספת פרק העוסק בשיקום מניעתי, הצעת חוק פרטית של חה"כ משה מויז מטלון (חה"כ מיכאל איתן הגיש בעבר הצעה זוה): הצעת חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין (תיקון – שיקום מניעתי), תש"ע-2009, והצעת חוק ממשלתית: הצעת חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין (תיקון), תש"ע-2010¹⁷⁰.

מטרת הצעות חוק אלו היא לאפשר לעבריין המין לעבור תהליך נפשי לשינוי דפוסי התנהגותו ולהקנות לו כלים להתמודדות עם דחפיו המיניים ולמניעת ביצוע עבירות נוספות. הפחתת מסוכנותו של העבריין באמצעות שינוי דפוסי התנהגותו עשויה להביא לצמצום צווי הפיקוח והמעקב ולהפחתת הפגיעה בזכויות העבריין¹⁷¹. הצעות החוק מושתתות על הסכמת העבריין להשתתף בתכנית שיקום. עיקרי הצעות החוק הנוגעים לענייננו הם כי תכנית השיקום תופעל בקהילה או בין כתלי הכלא לאסירים, במסגרת צו מבחן על פי פקודת

165 גרשוני, לעיל ה"ש 121, בעמ' 123.

166 שם. הכותבת מונה מנגנונים נוספים לשמירת האיזון בין האינטרסים המתנגשים. כמו כן ראו פוגין, לעיל ה"ש 3, חלק ב(5) למאמר, שם מקיימת הכותבת דיון נרחב בשאלות החוקתיות הנגזרות מחוק הגנה על הציבור ויישומו.

167 גרשוני, לעיל ה"ש 121, בעמ' 122.

168 ראו פוגין, לעיל ה"ש 3, חלק ב(4) הערת שוליים 85.

169 גרשוני, לעיל ה"ש 121, בעמ' 121.

170 ה"ח הממשלה תש"ע 164.

171 ראו מררי, לעיל ה"ש 153, בעמ' 129.

המבחן¹⁷², במסגרת שחרור על תנאי לפי חוק שחרור על תנאי ממאסר, תשס"א-2001¹⁷³, או במסגרת צו פיקוח לפי חוק הגנה על הציבור. ניתן יהיה להתנות שחרור על תנאי בהשתתפות בתכנית שיקום או להפעיל סנקציה על ידי בית משפט במקרה של הפרת תנאי תכנית השיקום שניתנה במסגרת צו מבחן. לעומת זאת חזרה מהסכמה של עבריין להשתתפות בתכנית שיקום לא תחשב כהפרת צו הפיקוח, אולם הדבר עלול להגביר באופן אובייקטיבי את הצורך בהידוק תנאי המעקב והפיקוח¹⁷⁴.

במסגרת צו הפיקוח ייקבע משך תכנית השיקום, אופן ההשתתפות וסוגי הטיפולים. כאמור, הכל לאחר שהוסברה היטב לעבריין תכנית השיקום וזה אישר השתתפותו בתכנית שנקבעה עבורו. בהצעת החוק הפרטית נקבע כי העבריין צריך לתת הסכמתו במפורש ובמיוחד עבור קבלת טיפול רפואי. הסכמתו לעניין הצעת חוק זו כהגדרתה בסעיף 13 לחוק זכויות החולה, תשנ"ו-1996¹⁷⁵. כן נקבעו תנאים נוספים לשימוש בתרופות, כגון היתר מיוחד ממשרד הבריאות לשימוש בתרופות למטרת שיקום מניעתית לעבריני מין לאחר שנמסרה על כך הודעה ברשומות. בהצעת החוק הממשלתית מותנה הטיפול התרופתי בין היתר בכך שהוא משולב בתכנית שיקום שלמה ולא עומד בפני עצמו, ובמתן המלצה למתן טיפול שכזה על פי אמות מידה מקצועיות¹⁷⁶. בדומה לצווי פיקוח ומעקב, גם תכנית השיקום נקבעת על בסיס מסמך היסוד – הערכת מסוכנות¹⁷⁷. למעשה נוצרת תלות עניינית אשר ניתן לדמותה למאזניים בין הצלחת תכנית השיקום לבין הערכת הסיכון, וכפועל יוצא מכך היקף צווי הפיקוח והמעקב. יצוין כי תכנית שיקום תגובש מלכתחילה רק בתנאי שיש בה פוטנציאל להפחתת המסוכנות¹⁷⁸. לשיקום המונע שביסוד הצעת החוק תכלית נוספת, היא יצירת תמריץ לעבריין המין להסכים¹⁷⁹ להשתתף בתכנית שיקום המתבטא בהקלת תנאי הפיקוח והמעקב בעקבות השתתפות בתכנית שיקום¹⁸⁰.

172 פקודת המבחן [נוסח חדש], תשכ"ט-1969.

173 ס"ח 410.

174 מררי, לעיל ה"ש 153, בעמ' 132.

175 ס"ח 327.

176 מררי, לעיל ה"ש 153, בעמ' 131.

177 שם, בעמ' 129.

178 שם, בעמ' 130.

179 בהצעת החוק הממשלתית (וכן בהצעות חוק פרטיות באותו עניין: הצעת חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין (תיקון – שיקום מניעתית), תש"ע-2009 של חה"כ משה מוזן מטלון; הצעת חוק דומה הוגשה על ידי חה"כ מיכאל איתן) הוצע כי הליכי השיקום יתבצעו שלא בכפייה.

180 מררי, לעיל ה"ש 153, בעמ' 129.

למרות שעברייני מין נחשבים כאוכלוסיה קשה לטיפול ושיקום בהשוואה לאוכלוסיות עבריינים אחרות, התפתחו בשנים האחרונות שיטות טיפול ותכניות שיקום שונות¹⁸¹. השיקום המונע מתייחס לרכיב ההתמכרות של ההתנהגות המינית ולרכישת מיומנויות שליטה עצמית¹⁸². גישה טיפולית מרכזית היא הגישה הקוגניטיבית התנהגותית, שממנה נגזרות תכניות טיפול שונות. ההנחה בבסיס גישה זו היא שההתנהגות המינית העבריינית נוצרה מלמידה התנסותית וקבלת חיזוקים חיוביים במהלכה¹⁸³. נזכיר כי יש המתמייחים לפדופיליה כאל נטייה מינית (ראו חלק א לעיל) ולא כאל התנהגות מינית שהיא תולדה של למידה התנסותית, ולכן יעילות הגישה הטיפולית במקרה של פדופיליה מוטלת בספק. במקביל לתהליך העשרת הידע בתחום הטיפולי התחזק הלחץ הציבורי להחמרה בענישת עברייני מין והידוק הפיקוח עליהם¹⁸⁴. חוק הגנה על הציבור וכן הצעת החוק להוספת פרק "השיקום המונע" מבטאים את האיזון בין שתי המגמות הללו בניסיון להעביר מסר חיובי שלפיו יש תקנה לעברייני המין¹⁸⁵ בד בבד עם נקיטת אמצעים לשם הגנה על הציבור מפניהם. מלבד זאת לשיקום עצמו יש השפעה ישירה על הגברת ההגנה על הציבור¹⁸⁶.

כפי שניתן לראות החקיקה בישראל, באופן כזה או אחר, משקפת הבנה מסוימת של הרקע הפסיכולוגי-פסיכיאטרי של התופעה, אך השאלה העוברת כחוט השני לאורך כל הדיון בנושא היא אם הדבר נעשה באופן מספק וראוי, ואם אין מקום להעמקה של הקשר האינהרנטי בין ההתפתחויות בהבנה הפסיכולוגית של התופעה לבין פיתוח הכלים המשפטיים הראויים.

מלאכת החקיקה בנושא השיקום המונע טרם הסתיימה, אך כבר כעת ניתן לומר כי אין במדינת ישראל מספיק מסגרות המתאימות לטיפול באוכלוסיית עברייני המין¹⁸⁷, לא כל שכן לאור העובדה כי אוכלוסיית עברייני המין הטרוגנית מאוד¹⁸⁸, באופן המחייב התאמת הטיפול לסוג העבריין ולמאפייניו. יש שטוענים כי בנסיבות אלה היבט השיקום המונע לא יוכל להביא לצמצום היקף הפגיעות המיניות¹⁸⁹. נוסף על האמור, לתפיסתנו, חוק הגנה על

181 שרה בן דוד ומלי שחורי "התגובה החברתית לעברייני מין" הפיקוח על עברייני מין בישראל: ענישה או טיפול? 188 (אפרת שהם עורכת, 2008).

182 שם, בעמ' 191.

183 שם, שם.

184 שם, בעמ' 189.

185 שם, בעמ' 188.

186 שם, שם.

187 שם, בעמ' 184.

188 שם, שם.

189 שם, שם.

הציבור וכן פרק "השיקום המונע" העתיד להתווסף עליו, בכל מקרה אינם יכולים להוות מגן הולם לילדים כקרבנות פוטנציאליים לעבירות מין. כנגד המגמה הברורה והגוברת של חקיקה אינטנסיבית ביחס לעברייני מין עולים קולות ביקורת בייחוד בנוגע לחוק הגנה על הציבור¹⁹⁰. אף שחוק הגנה על הציבור נחשב מתון בהשוואה להסדרים דומים במדינות ארצות-הברית, ולמרות ההקפדה בחוק על פרטיות העברייני, הושמעה ביקורת המתייחסת לפריצת המסגרת המקובלת ביחסי פרט ושלטון בחברה ליברלית דמוקרטית בשל סמכויות המעקב והפיקוח המוקנות בחוק, תהליך הערכת המסוכנות עצמו והעובדה כי מדובר בהפעלת סמכויות שלטוניות חריפות וחודרניות על בסיס חשש מרצידיביזם ולא על בסיס עבירות שהוכח ביצוען¹⁹¹. כאן המקום להעיר כי לאור מאפייני הפדופיליה, ולאור העובדה כי מדובר בהפרעה מוגדרת באופן קליני (שלא כמו עברייני מין "רגילים"), החשש כי ניוותר רק עם "חשש" לרצידיביזם הוא נמוך; דהיינו, רציונל הביקורת כי יש בעייתיות בהפעלת סמכויות חריפות רק בשל חשש מרצידיביזם, נחלש.

היבט אחר בביקורת על החוק מתייחס להיעדרו של פרק "השיקום המונע" אשר כאמור, היה כלול בהצעת החוק. הטענה היא כי יש פסול בחוק המטיל פיקוח פולשני, מגבלות וסנקציות בגין הפרתן (סעיף 22(א)), מבלי לאפשר לעברייני לשנות את דפוסי התנהגותו באמצעות הליכי שיקום וטיפול ובכך לצמצם את היקף צווי הפיקוח והמעקב¹⁹². ספק אם ביקורת זו תעמוד במקרה של פדופילים מאחר והפרעה זו אינה בת חלוף, וספק אם יתחולל שינוי פנימי משמעותי או כלשהו בפדופיל שיאפשר את שיקומו, למעט הטיפול התרופתי. לא זו בלבד, העובדה כי בהצעת החוק הממשלתית (וכן בהצעות חוק פרטיות באותו עניין¹⁹³) הוצע כי הליכי השיקום יתבצעו שלא בכפייה היא בבחינת פריבילגיה אשר לשיטתנו אין לה מקום בהקשר של פדופילים. חרף הביקורת התקיפה, מטרת מאמר זה היא להצביע על הסדרים בשיטות משפט אחרות (הנתפסים כ"דרקוניים" לפי שיטות

190 ראו לרנאו ועוז, לעיל ה"ש 67.

191 הביקורת הזו הועלתה במאמרה של חגית לרנאו: לרנאו ועוז, שם, חלק ג. יצוין כי במשפט הישראלי קיים זה מכבר מנגנון דומה המבוסס על אותו עיקרון – מעצר מנהלי. חוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, תשס"ב-2002 קובע מנגנון של מעצר מנהלי אשר תכליתו מניעתית, דהיינו צופה פני עתיד. העילה לכלוא אדם לפי חוק זה היא המסוכנות האישית של אותו אדם. מטרת הכליאה היא מניעה (חזרתו למעגל הלחימה). לפיכך אין משום חידוש או מהפכות בביקורת על חוק הגנה על הציבור, בעוד שקיומו של מנגנון המעצר המנהלי בחוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים מחזק את ההסדר הקיים בחוק הגנה על הציבור.

192 לרנאו ועוז, שם.

193 הצעת חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין (תיקון – שיקום מניעתית), תש"ע-2009 של חה"כ משה מוז' מטלון. הצעת חוק דומה הוגשה על ידי חה"כ מיכאל איתן.

מסוימות¹⁹⁴) כראויות לאימוץ בחוק הישראלי. הסדרים אלו מצביעים על כך שניתן ליצור מנגנונים לטיפול בכפייה שמצד אחד, יבטאו את הצורך לכפות טיפול על עברייני הפדופיליה על רקע המאפיינים הנפשיים המיוחדים של העבירה (שבהם דנו בהרחבה לעיל), ומצד אחר, ישמרו על זכויותיהם הבסיסיות בצורה מידתית התואמת את פסקת ההגבלה החוקתית. חשוב לזכור את המטרה שבבסיס הסדרים שכאלו, ואת העובדה כי לעתים האמצעי היחיד האפשרי להשגתה הינו כפיית הטיפול על העבריין הפדופיל.

נסיים את הדיון בביקורת על החוק בכל הנוגע למידת האוטונומיה של עברייני המין¹⁹⁵. הטענה היא כי חוק הגנה על הציבור מבטא התנגשות קיצונית בין התפיסה הגמולית-עונשית שלפיה אדם נושא במלוא האחריות על מעשיו, לבין התפיסה הטיפולית-שיקומית המניחה היעדרה של אוטונומיה מלאה בשל כניעות לדחפים מיניים המביאה לידי עבריינות מין. היעדר אוטונומיה מלאה מולידה את הצורך בסיוע חיצוני לעברייין, כגון טיפול ושיקום והטלת הגבלות לצורך מניעה. החוק מתייחס לעבריינים אשר הורשעו כשהרשעתם מבוססת על אוטונומיה, אך מטיל מגבלות חריפות הנובעות מהתפיסה ההפוכה. הטענה היא כי התפיסות הללו מוציאות אחת את השנייה. אנו סבורים כי הפער והמתח שבין שתי התפיסות הללו והעובדה שחוק הגנה על הציבור מושתת למעשה על שתיהן אינה מצביעה על בעיה או אבסורד בחוק, אלא חוק הגנה על הציבור משקף את המציאות או מנסה להעניק פתרון למציאות קיימת, לפחות בכל הנוגע לפדופילים. פדופיליה היא בעיה מורכבת ביותר מאחר והיא הפרעה פסיכיאטרית אך בה בעת אינה מעניקה פטור מאחריות פלילית מחמת אי-שפיות. הפדופיליה עצמה ממוקמת במרכזו של המתח שבין שתי התפיסות הללו מעצם הגדרתה. הבעייתיות המורכבת הזו צריכה לבוא על פתרונה באמצעות שילוב של שני כלים משפטיים מדיסציפלינות שונות – הפלילית המבוססת על אשמה המבוססת על אוטונומיה, והרגולטורית-מנהלית אשר במקרה הנדון מבוססת על הגישה הטיפולית-שיקומית של היעדר אוטונומיה.

מאפייני הייחודיים של הפדופיליה מצדיקים מתיחת גבולות אף מעבר למה שחוק הגנה על הציבור מאפשר, הן באמצעות אימוץ הסדרים ממדינות אחרות¹⁹⁶ הן באמצעות הרחבת תחולת החוק גם על עבירות שאינן כלולות בהגדרת "עבירת מין" בסעיף 2 לחוק¹⁹⁷. בדיון

194 ראו לרנאו ועוז, לעיל ה"ש 67, חלק א למאמר.

195 שם, חלק ג(1) למאמר.

196 ביקורת במאמרה של לרנאו, שם, התייחסה גם לנושא החריגה מסמכות של יחידת הפיקוח. לתפיסתנו, העובדה כי אנשי קציני הפיקוח חורגים לעתים קרובות מהסמכויות המוקנות להם בחוק, ונוקטים פעולות עיקוב ופיקוח כגון מעקב סמוי, מלמדת על הצורך האמיתי לקיים פעולות כאלה או אחרות, בדומה לפעולות הגנה ומניעה של טרור למשל, אשר על פי רוב נתפסות כלגיטימיות; מוטב כי נושא זה יוסדר בחוק.

197 ראו פוגץ', לעיל ה"ש 3. גם כאן שותפה הכותבת לדעה כי יש מקום להרחיב את תחולתו של חוק הגנה על הציבור על עוד עבירות כנגד קטינים שהן בעלות אופי מיני (שאינן נמנות על

בדיון הנוגע לחוק העונשין לעיל הצענו להתייחס לפדופיליה כאל תופעה רחבה הבאה לידי ביטוי במגוון רחב של התנהגויות, וכפועל יוצא מכך חולשת על מגוון רחב של עבירות שאינן ממוקמות באותו פרק בחוק העונשין. הצענו להתייחס, אפילו בצורה של חקיקה נפרדת ועצמאית, לפזורת העבירות הללו כאל מקבץ עבירות של כל סוגי הפגיעות המיניות בילדים המגלם ערך מוגן אחד. תפיסת פדופיליה כתופעה אחת בעייתית ומורכבת צריכה לעבור כחוט השני גם בחוק הגנה על הציבור ובחוקים נוספים, כגון חוק למניעת העסקה של עברייני מין במוסדות מסוימים, תשס"א-2001, ולאפשר הרחבתם בהתאם. אפשרות הרחבה אחת היא פתיחת רשימת המגבלות שיכול בית המשפט להטיל בצו לפי סעיף 13(ב). בבש"פ 10216/08 פלוני נ' מדינת ישראל¹⁹⁸ התקבלה הטענה כי רשימת המגבלות בסעיף זה הינה רשימה סגורה. אין הגיון לטעמנו בקביעה זו מאחר ושיטות הביצוע של עברייני מין, ופדופילים בפרט (אשר כידוע נוקטים תחבולות ומניפולציות להשיג את מבוקשם), מגוונות. המציאות עולה על כל דמיון ואין טעם להגביל את הרשימה בחוק ולהכביד בהליכי חקיקה כשיעלה הצורך להוסיף מגבלה¹⁹⁹. אפשרות הרחבה אחרת מונחת על שולחן הכנסת, נכון להיום, באמצעות הצעת חוק פרטית לתיקון חוק הגנה על הציבור לצורך הרחבת תחולתו גם על עבירה לפי סעיף 214 לחוק העונשין, האוסר על פרסום תועבה ובו דמותו של קטין ועל שימוש בגופו של קטין לעשיית פרסום כזה²⁰⁰. הרחבה זו, אם תצא אל הפועל, תעלה בקנה אחד עם המגבלה הקבועה בסעיף 13(ב)(12) לחוק שעניינה הגבלת שימוש בשיירות אינטרנט. ניתן גם למצוא בה חיזוק לרעיון בדבר ריכוז כל העבירות הקשורות בפדופיליה תחת מטריה משפטית אחת.

תכליות חוק הגנה על הציבור מתאימות לכאורה לכל פשיעה באשר היא, אולם חוק זה יוחד לעבריינות מין לאור השיח הציבורי האינטנסיבי הנוגע לעבריינות מין ולתגובת החברה ההולמת מקרים אלו²⁰¹. ניתן לומר כי בהשוואה לעבירות חמורות אחרות הקיימות בחוק העונשין, דווקא עבירות המין מעוררות סלידה חזקה ונתפסות כבעיה חברתית חמורה ומפחידה, ומסכות נזק גופני ונפשי רב לקרבנותיהן²⁰². נוסף על כך, עברייני המין נתפסים כרצידיביסטים וכקשים לטיפול²⁰³. חוק הגנה על הציבור משקף את השיח הציבורי

העבירות שבפרק עבירות המין שבחוק העונשין). לשם השוואה היא מתארת את הנעשה במדינות אחרות כדוגמת ארצות הברית, בריטניה ואוסטרליה. ראו שם, חלק ב(5) למאמר.

198 בש"פ 10216/08 פלוני נ' מדינת ישראל (לא פורסם, 2008).

199 החלטה זו נזכרת אצל לרנאו ועוז, לעיל ה"ש 67, הערה 56, בקשר לביקורת שהעלתה בדבר הרחבת סמכויות הפיקוח הנתונות לאנשי יחידת הפיקוח, הקבועות ברשימה לפי החוק.

200 הצעת חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין (תיקון – עבירות פרסומי תועבה שבהם מופיעים קטינים), תש"ע-2010.

201 באמצעות מערכות האכיפה והמשפט.

202 בן דוד ושחורי, לעיל ה"ש 181, בעמ' 183.

203 שם, בעמ' 184.

והתמורות שחלו בגישה לחומרת הענישה ועצמת התגובה ביחס לעברייני מין. בעקבות לחצים של תנועות חברתיות שונות והגברת החשיפה התקשורתית לתופעת עבריינות המין ושכיחותה הגבוהה, התחזקה המגמה של החמרת התגובה לעבריינות מין²⁰⁴, כפי שבאה לידי ביטוי בחקיקת חוק הגנה על הציבור. הצלע שעתידה להשלים את חוק הגנה על הציבור – השיקום המונע – משקפת את ההבנה המוסכמת²⁰⁵ על אנשי הדיסציפלינות הרלוונטיות כי הטיפול בעברייני מין מחייב, לבד מההיבט הענישתי-מניעתי, גם התמקדות בהיבט הטיפולי אשר יותאם לעבריין המין על פי מאפייניו.

מנתונים שרוכזו על ידי שירות בתי הסוהר עולה כי במהלך השנים שלאחר חקיקת חוק הגנה על הציבור חלה התפתחות בהטמעת החוק ויישומו, והדבר בא לידי ביטוי בין היתר בעליה ניכרת במספר צווי פיקוח שהוצאו וכפועל יוצא מכך בגידול במספר קציני הפיקוח ביחידת הפיקוח אשר הוקמה מכוח חוק זה²⁰⁶. עם זאת חרף השיפור המתפתח ביישום החוק, נדמה כי לאחרונה נחשפים יותר ויותר מקרי תקיפה מינית של ילדים, עד כדי האפשרות להגדיר זאת כמונחים של "מכת מדינה". לא ברור אם מדובר בשכיחות הולכת וגדלה או לחלופין, בחשיפה הולכת וגוברת של מקרים ששכיחותם דומה לעבר (ניתן להניח כי ההתפתחות הטכנולוגית בתחום המחשוב הגדילה עבור פדופילים את טווח האפשרויות לדרכי גישה לקרבנותיהם, וכי למעשה מדובר בתופעה שרק הולכת ומתרחבת). כך או כך, יש להכיר בעובדה שרבים הפדופילים אשר מצליחים לחמוק מידי החוק או מידי המגבלות שהוטלו עליהם מכוחו (הכוונה לפדופילים שהורשעו בעבירות מין. ברי כי קיימים פדופילים רבים שעוד טרם נחשפו או הורשעו בעבירות מין, אולם החוק אינו חל עליהם. עדיין...). בסיכומו של דבר, חוק הגנה על הציבור נחוץ ומבורך, אולם יש להכיר בכך שפדופיליה הינה תופעה מורכבת מבחינת תסמיניה הפסיכיאטריים, ביטוייה השונים ודרכי הטיפול בה, ולפיכך החוק במתכונתו הנוכחית אינו מאפשר להגן על ילדים כראוי מפני פדופילים שהמדינה נדרשת לפקח עליהם באמצעות חוק זה. העובדה שרק פדופיליה, מבין כל עבירות המין, נכללת ב-DSM אך אינה פוטרת מאחריות פלילית, מחייבת אותנו להתייחס אל פדופילים כאל דו-ממדיים: כפושעים וכחולים, ולהתאים את ההתמודדות המשפטית למציאות ייחודית זו. אין ספק כי ההתייחסות אל עברייני מין כאל מקשה אחת מונעת מחוק הגנה על הציבור לרדת לשורשה של הבעיה ופתרונה כאשר מדובר בפגיעות מיניות בילדים.

204 שם, בעמ' 184-185. עם זאת לתפיסתנו לא ניתן לומר כי מדובר בהיווצרותה של "פניקה מוסרית". נרחיב סוגיה זו בחלקו האחרון של מאמר זה.

205 שם, בעמ' 191-192.

206 להרחבה ראו את הנתונים אשר הובאו בעניין זה במאמרו של רונית זר ואירית בסטר "פיקוח על עברייני מין בקהילה" 12 צוהר לבית הסוהר: עבירות ועונשים בישראל תיאוריה ויישום 125 (2009).

חומת ההגנה המשפטית החוצצת בין עברייני מין לציבור אינה מספיקה עבור חציצה אפקטיבית, לא כל שכן הרמטית, בין פדופילים לילדים.

לא ידוע לנו על מחקרים אמפיריים שנעשו לבדיקת יעילותו של חוק הגנה על הציבור ביחס לפדופילים, אולם אנו סבורים כי אף בהיעדר ממצאים אמפיריים אלו ניתן להצדיק ולבסס מדיניות טיפול (לרבות ובעיקר באמצעים תרופתיים), פיקוח וענישה נוקשה יותר בכל הנוגע לפגיעות מיניות בילדים, על סמך תפיסות פסיכולוגיות/פסיכיאטריות מקצועיות, גישות חברתיות ותפיסה ארגונית²⁰⁷ (למשל בהיבט של כשלים ארגוניים, כגון חוסר ממשי בחוקרי ילדים המביא לעיכוב ממושך בהליכי חקירה והגשת כתבי אישום כנגד פדופילים). טענתנו היא כי יש מקום לגלות פחות סבלנות כלפי פדופילים לעומת יתר עברייני המין, הן מפני שמדובר בילדים כקרבנות על כל המשתמע מכך הן בשל "עמידותם" להרתעה עונשית ונטייתם לעבריינות חוזרת²⁰⁸.

כאמור, לצד חוק הגנה על הציבור קיים מארג חקיקה משלים הקובע אמצעים מנהליים ייעודיים להגנה על קרבנות הפדופיליה מפני העבריין הפדופיל שכבר הורשע בדין. בחוקים אלו נמקד כעת את הדיון.

3.2 חוק למניעת העסקה של עברייני מין במוסדות מסוימים, תשס"א-2001²⁰⁹
 וחוק מגבלות על חזרתו של עבריין מין לסביבת נפגע העבירה, תשס"ה-2004²¹⁰

אלו הם חוקים המטילים מגבלות חוץ-עונשיות, נוסף על חוק הגנה על הציבור. יש בהם כדי להרחיק את הסכנה עוד קצת, אך הם לא באים להוסיף נדבך חדש במהותו ובאיכותו במלחמה בנגע הפדופיליה.

חוק מגבלות על חזרתו של עבריין מין לסביבת נפגע העבירה מסמיך את בית המשפט להוציא צו המגביל את חזרתו של עבריין מין שהורשע בהיותו בגיר, לסביבת מגוריו או עבודתו של הקרבן באמצעות הטלת איסור ומגבלות שונות על מגורי העבריין ומקום עבודתו. מטרת החוק היא הגנה על קרבן עבירה מפני נזק נוסף שעלול להיגרם מהיתקלות חוזרת ונשנית בפוגעו תוך איזון זכויותיו החוקתיות של העבריין – "בלי לפגוע במידה העולה על הנדרש בזכויותיו של עבריין המין".

207 ראו שהם, לעיל ה"ש 114. הכותבת דנה בסוגיית ביסוס מדיניות ענישה ופיקוח על סמך ממצאים אמפיריים ומציינת כי למרות שבעשור האחרון העולם המערבי עבר לשיטת ביסוס מדיניות (באשר היא) על סמך עובדות (הנמשכות ממחקרים אמפיריים), מדיניות מערכות השלטון במדינת ישראל מבוססת ככלל על תפיסות מקצועיות חברתיות, ארגוניות ופוליטיות. ראו שם, בעמ' כג להקדמה.

208 בהמשך המאמר נרחיב הדיון בסוגיית רצידיביזם ויתר מאפייני הפרעת הפדופיליה.

209 ס"ח תשס"א 509.

210 ס"ח תשס"ה 6.

בסעיף 3 לחוק נאמר במפורש כי מדובר במניעת נזק נפשי לקרבן העבירה כאשר הערכת האפשרות לגרימת נזק נפשי לקרבן יכול שתתבצע על ידי חוות דעת מומחה מטעם בית המשפט (סעיף 4). אמצעי האכיפה היחיד הנו ערובה כספית. זהו אמצעי אופציונלי אשר ייעשה בו שימוש בהתאם לשיקול דעת בית המשפט. התאמת המגבלה החוץ-עונשית בחוק זה לסיכונים הנשקפים מפדופיל ויעילות המגבלה, מוטלות בספק²¹¹. ראשית, החוק בא למנוע נזק נפשי מקרבן העבירה. כשמדובר בפדופיל יש לחשוש לנזק חריף יותר והוא נזק גופני ונפשי בעקבות פגיעה חוזרת באותו קרבן. נוסף על כך החוק נותן מענה לקרבן המסוים אך אין בכך כדי למנוע את הסיכון הפוטנציאלי לילדים אחרים שעלולים להיפגע. ידוע כי פדופילים פוגעים בקרבנות רבים ואין להם עניין מיוחד בקרבן ספציפי. במובן זה ייתכן כי החוק מתאים יותר ליישום ולהשפעה במקרים של גילוי עריות, המאופיינים בפגיעות חוזרות ונשנות, על פי רוב באותו הקרבן. כמו כן ערובה כספית אינה ערובה אפקטיבית מספיק ככלל, ובמקרה של פדופיל בפרט, הואיל והוא נתון לדחפים מיניים חזקים שאינם ברי ריסון אפקטיבי, אף לא באמצעות מאסר ממושך.

לפני חודשים ספורים התפרסמה ידיעה²¹² שלפיה אדם כבן 70, רוצח ופדופיל מורשע, הועסק בתור משגיח על נערה אובדנית בבית החולים מאיר בכפר סבא. אדם זה ניצל את ההזדמנות וביצע מעשים מגונים בנערה. חברת כוח האדם, מעסיקתו הישירה של החשוד במעשים, לא ביקשה אישור ממשטרת ישראל שלפיו אין מניעה להעסיקו במשרה זו בהתאם להוראות החוק למניעת העסקה של עברייני מין במוסדות מסוימים. החוק אוסר על מעסיק (כהגדרתו בחוק) לקבל לעבודה במוסד המכוון למתן שירות לקטינים (כהגדרתו בחוק) בגיר שהורשע, בהיותו בגיר, בעבירת מין שביצע ונודון עליה לשנת מאסר בפועל לפחות. מעסיק העובר על הוראות חוק זה צפוי לקנס. בגיר שהורשע כאמור ומועסק במוסד שבו אסור לו לעסוק, צפוי לשנת מאסר. בעקבות הידיעה עלתה ביקורת חריפה כנגד מעסיקים ומוסדות שאינם ממלאים חובתם על פי החוק וכנגד הרשויות שלא דואגות לאכיפה יעילה.

אנו סבורים שהשאלה העיקרית שצריך לתת עליה את הדעת היא אם יש להסתפק בהגנה עקיפה זו המתבססת על חובת מעסיקים, או שיש לאמץ הסדרים המתמקדים בעברייני עצמו באופן ש"טבעת החנק" תתהדק סביב צווארו של מוקד הסכנה ולא של גורמים אחרים שלמעשה מתווכים בין הפדופיל לבין קבוצות הסיכון. נוסף על כך יש להקנות להורים את מלוא האמצעים על מנת שאלה יוכלו לדאוג לילדיהם במקום לסמוך על אחרים כי ימלאו את חובתם על פי חוק, דהיינו האמצעי שיאפשר להורים לקחת שליטה על הגנת ילדיהם הוא מאגר מידע פומבי וחובת הרשויות לידע את הציבור אודות פדופיל מורשע שחוזר לקהילה. אלו יאפשרו לכל הורה אחראי לוודא כי הסביבה האנושית העוטפת את ילדו דרך קבע

211 לדיון נוסף בחוקים אלה ראו פוגץ', לעיל ה"ש 3, חלק ג(1) למאמר.

212 באתר האינטרנט www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3882499,00.html.

בטוחה. עינינו הרואות, כי לא חובת המעסיקים על פי חוק ולא הסנקציה המוטלת על העברייני עצמו מספיקים כדי להשיג את מטרת החוק. המעסיקים לא מרגישים בכובד המשא והדאגה לילדים על בסיס יומיומי, אם בכלל (שלא כמו הורים לילדיהם), והפדופילים עצמם משחרים לטרפם.

לסיכום, המשפט הישראלי כולל מערכת חוקים המסדירים מערך צעדים, הגבלות ותנאים הננקטים כנגד עברייני מין מורשעים (שריצו עונשם או לקראת שחרור לחופשה) כדי להגן מפניהם על הציבור כולו, לרבות קטינים. כאשר בוחנים חוקים אלה דרך עדשת הפדופיליה ואת הקורלציה בין טיב המגבלה לבין מאפייני ההפרעה, תולדותיה השונות והסכנה הנשקפת, עולים ספקות וחששות כבדים באשר לאפקטיביות חוקים אלה בהגנה על ילדים מפני פדופילים. פתרונות מסוימים לבעיות אלו ניתן למצוא בהצעות החוק שהוגשו בנושא בשנים האחרונות, ובהן נדון כעת בקצרה.

3.3 הצעות חוק

ישנן הצעות חוק אחדות הנוגעות לפדופיליה ולעברייני מין בכלל. לא נרחיב יתר על המידה בשל היותן הצעות חוק בלבד ולא חלק ממפת המצב המשפטי הקיים, אך ניתן לראות בהן ביטוי להלכי הרוח הציבוריים והפרלמנטריים. יש לשער כי נוכח גל הפדופיליה ששטף את המדינה לאחרונה, מהלכי החקיקה יעברו להילוך גבוה בתקווה לראות תוצאות בקרוב. על שולחן הכנסת (באמצעות ועדת חוקה חוק ומשפט) ממתינות לדיון שתי הצעות חוק להשלמת חוק הגנה על הציבור על ידי הוספת פרק העוסק בשיקום מניעתי: הצעת חוק פרטית של ח"כ משה מוזן מטלון (חה"כ מיכאל איתן הגיש בעבר הצעה זהה): הצעת חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין (תיקון – שיקום מניעתי), תש"ע-2009, והצעת חוק ממשלתית: הצעת חוק הגנה על הציבור מפני עברייני מין (תיקון), תש"ע-2010. מטרת הצעות חוק אלו היא להקנות לעברייני המין כלים להתמודדות עם דחפיו המיניים ולמנוע ביצוע עבירות נוספות. הצעות החוק מושתתות על הסכמת העברייני להשתתף בתכנית שיקום. עיקרי הצעות החוק הנוגעים לענייננו הם כי תכנית השיקום תופעל בקהילה או בין כתלי הכלא לאסירים, במסגרת צו מבחן על פי פקודת המבחן, במסגרת שחרור על תנאי לפי חוק שחרור על תנאי ממאסר, או במסגרת צו פיקוח לפי חוק הגנה על הציבור. ניתן יהיה להתנות שחרור על תנאי בהשתתפות בתכנית שיקום או להפעיל סנקציה על ידי בית משפט במקרה של הפרת תנאי תכנית השיקום שניתנה במסגרת צו מבחן.

חזרה מהסכמה של עברייני להשתתפות בתכנית שיקום במסגרת צו פיקוח לא תחשב כהפרת צו הפיקוח. במסגרת צו הפיקוח ייקבע משך תכנית השיקום, אופן ההשתתפות וסוגי הטיפולים. כאמור, הכל לאחר שהוסברה היטב לעברייני תכנית השיקום וזה אישר השתתפותו בתכנית שנקבעה עבורו. בהצעת החוק הפרטית נקבע כי העברייני צריך לתת הסכמתו במפורש ובמיוחד עבור קבלת טיפול רפואי.

הסכמתו לעניין הצעת חוק זו כהגדרתה בסעיף 13 לחוק זכויות החולה. כן נקבעו תנאים נוספים לשימוש בתרופות כגון היתר מיוחד ממשרד הבריאות לשימוש בתרופות למטרת שיקום מניעתית לעברייני מין לאחר שנמסרה על כך הודעה ברשומות. ספק אם יהיה בהצעות החוק הללו כדי להוסיף נדבך איכותי ומשמעותי במלחמה בפדופיליה הואיל והשיקום מתבסס על הסכמת העבריין להשתתף בתכנית שיקום ומתן הסכמה מדעת לקבלת טיפול תרופתי. חסר בהן אלמנט כפייה או תמריץ חיובי משמעותי כפי שניתן לראות בהצעות החוק הבאות: הצעת חוק המלחמה בפדופיליה, תש"ע-2010 מטעם חה"כ אלי אפללו, והצעת חוק טיפול ארוך טווח בפדופיליה, תש"ז-2007 מטעם חה"כ יובל שטייניץ, הן הצעות חוק שנחשבות דרקוניות במיוחד²¹³.

בהצעת החוק הראשונה הוצע כי ועדה מיוחדת לבחינת עברייני מין תקבע אם עבריין שהורשע בעבירת מין לפי סעיפים 345, 347, 348, 349 ו-374 לחוק העונשין הוא פדופיל. גיל קרבן עבירת מין לפי חוק זה תואמת את הגדרת ה-DSM להפרעת הפדופיליה. בית המשפט רשאי לקבוע את מעמדו של העבריין כסובל מפדופיליה ולצוות על קבלת טיפול תרופתי לתקופה שיקבע, נוסף על כל עונש שנגזר עליו, בכפוף להסכמת העבריין. עבריין מין אשר יסרב לקבל טיפול כאמור לא ישוחרר על תנאי. בית המשפט יהא מוסמך להמיר חלק מתקופת המאסר, ולא יותר משנתיים, בטיפול תרופתי. הפסקת הטיפול תביא לריצוי מלא של המאסר. הצעת החוק מציעה להקים מאגר מידע פומבי אשר ינוהל בידי מנהל בתי המשפט ובו "מרשם פלילי נפרד של עברייני מין הסובלים מפדופיליה אשר יכלול את הפרטים הבאים: שם, כינוי, כתובת, תמונה, תאריך לידה, מספר תעודת זהות, מין, גובה, צבע עיניים, מספר רישיון נהיגה, טביעות אצבע, שמות משתמש וחשבונות דואר אלקטרוני ברשת האינטרנט, תיאור העבירה, תאריך ההרשעה, גזר הדין, גילו ומינו של נפגע עבירת מין בלבד וכל מידע אחר, לרבות מקום עבודה, אשר בית המשפט קבע כי הוא נחוץ להגנה על ביטחון הציבור, שלומו או בריאותו"²¹⁴.

סייג לרישום שם פדופיל במאגר המידע הוא קבלת טיפול תרופתי. היה והופסק הטיפול, שמו של הפדופיל ייכלל במאגר המידע. לאחר 7 שנים מתום ריצוי העונש ייחקק שמו של הפדופיל אלא אם עבר בתוך תקופה זו עבירת מין נוספת. על הפדופיל מוטלת חובת עדכון פרטים אחת לשנה. הפרת חובה זו הינה עבירה פלילית שדינה שנת מאסר²¹⁵. בהצעת חוק טיפול ארוך טווח בפדופיליה מוצע כי אדם שהורשע בביצוע עבירה לפי סעיפים 345, 347, 348 ו-351 לחוק העונשין בקטין בגיל 13 או פחות, ואשר נדון לשנתיים מאסר בפועל

213 ראו לרנאו ועוז, לעיל ה"ש 67.

214 סעיף 1 להצעת חוק המלחמה בפדופיליה.

215 נציין כי הצעת חוק זו בגרסתה הקודמת, עת הונחה על שולחן הכנסת ה-17, לא התנתה מתן טיפול תרופתי בהסכמת הפדופיל וכן לא סייגה הכללת שמו במאגר המידע אם הוא מקבל את הטיפול.

לפחות, לא ישוחרר ממאסרו אם לא הסכים לקבל 6 חודשים לפני תום ריצוי עונשו טיפול תרופתי ופסיכולוגי. במקרה של סירוב כאמור, בית המשפט יהיה מוסמך לצוות בין היתר על המשך כליאתו של עברייני המין, אף לתקופה של 20 שנים נוספות, או עד שיסכים לקבל טיפול. משך הטיפול ייקבע בהתאם להמלצות ועדה רפואית. בשתי הצעות החוק הללו אין התייחסות לעבירות של זנות ותועבה בילדים.

ניתן ללמוד מהצעות חוק אלה על הלכי הרוח השונים ועל הוויכוח הניטש בעניין טיפול תרופתי כפוי או פומביות המרשם הארצי. ניכרת אמביוולנטיות ביחס לטיפול תרופתי והאיל ויעילותו אינה מוטלת בספק ובכך ניתן להשיג הגנה מרבית על הציבור, אך מצד אחר עולות סוגיות חוקתיות כמו שאלת ההסכמה מדעת, ופגיעה בחירות ובפרטיות כתוצאה מדיכוי הגבריות והאון המיני. המשתייכים לאסכולה המתנגדת לטיפול כפוי, וביניהם פרופ' אליעזר ויצטום, סבורים שהרפואה אינה צריכה להתערב בתהליכים ביולוגיים בסיסיים של הפרט וכי המודל צריך להיות כזה המאפשר קבלת טיפול תרופתי בעוד שסירוב יגרור מיצוי הדין²¹⁶. כמו כן הוא סבור כי אין לראות בטיפול התרופתי את הכלי היחיד לטיפול בפדופיליה, אלא כחלק ממערך כלים לרבות טיפול פסיכותרפויטי, מהסוג של Cognitive Behavioral Therapy relapse prevention וכן טיפולים קבוצתיים²¹⁷. עם זאת פרופ' ויצטום סבור כי המרכיב המרכזי בטיפול בפדופילים הנו הטיפול התרופתי, לנוכח שיעורי רצידיביזם גבוהים בסוג עברייני מין אלה²¹⁸. אין הוא רואה בטיפול התרופתי עונש אלא טיפול לכל דבר ועניין, הנדרש להינתן אף במשך שנים²¹⁹.

בשאלת פומביות מאגר המידע יש להביא בחשבון את יתרונותיו המובהקים של מאגר חשוף לציבור, במיוחד לאור בעיות אכיפה של הגבלות רגולטוריות כפי שראינו, או קשיים מערכתיים אחרים היוצרים סדקים בחומת ההגנה על ילדים²²⁰. ספק אם הצעות החוק

216 ראו ויצטום ורסלר, לעיל ה"ש 2, בעמ' 146. ניתן לטעון כי גם מודל זה משלב אלמנטים של כפייה.

217 ישיבת ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת מיום 1.4.2008 בנושא פדופיליה.

218 פרופ' ויצטום טוען כי בפרספקטיבה של 20 שנות מחקר שערך, לא נמצא ולו מקרה אחד שבו הטיפול התרופתי לא הועיל. לא זו בלבד, מטופלים שהפסיקו קבלת הטיפול התרופתי חזרו זמן לא רב לאחר מכן לסורם, נשפטו וישבו בכלא. ראו פרוטוקול ישיבת ועדת חוקה חוק ומשפט של הכנסת מיום 1.4.2008 בנושא פדופיליה.

219 דיון מס' 8 של הוועדה לזכויות הילד בכנסת מיום 23.6.2003 בנושא הפדופיליה. במסגרת דיון זה נדונה סוגיית הכנסת התרופה הניתנת במסגרת הטיפול התרופתי בפדופילים לסל הבריאות לאור העובדה שפדופילים שהביעו עניין בטיפול לא יכלו לרכוש אותה. כמו כן הומלץ להסדיר את נושא הטיפול התרופתי בחקיקה כחלק מהקמת המערך הכולל למלחמה בתופעה ומניעתה (לדוגמה התניית ניכוי שליש מתקופת המאסר לפדופיל מורשע בקבלת טיפול תרופתי).

220 כפי שעלה בדיון בכנסת מיום 6.1.2010 שבו דובר על רצח ליאון קלנטרוב על ידי התאומים הפדופילים ועלתה בעיה מרכזית של חוסר משווע בחוקרי ילדים. נוצר צוואר בקבוק של מאות ילדים הממתינים לחקירתם והדבר מעכב נקיטת הליכים משפטיים, וכפועל יוצא מכך הגנה על

האמורות יתקבלו וידורו בכפיפה אחת בספר החוקים. יש להמתין ולראות אם הלכי הרוח הציבוריים יתנו רוח גבית להצעות החוק "הדרקוניות" או למתונות יותר. הדוגמאות שנסקרו הן דוגמאות אחדות מני רבות ליוזמות פרטיות לחקיקה בתחום זה, שבדרך כלל נובעות לא מחשיבה מערכתית אלא מרצונו של חבר כנסת זה או אחר להסדיר סוגיה נקודתית העולה לדיון ציבורי. הגם שיש תועלת בהצעת חוק זו ואחרות, הרי שללא יוזמה חקיקתית ממשלתית מערכתית מתמשכת לא תתאפשר יצירת מסגרת חקיקתית מלאה שתגשים בצורה מלאה את תכליות החקיקה שנועדה להגן על הציבור מפני עברייני המין.

כך או כך, יש להסדיר את אפשרות קבלת טיפול תרופתי בדרך זו או אחרת, ובלבד שהגופים השונים, וביניהם שירות בתי הסוהר, יהיו ערוכים לבנות תכניות שיקום מתאימות לאוכלוסיות העבריינים השונות, בעיקר לפדופילים²²¹. יצוין כי בית המשפט מוצא פתרונות יצירתיים לתמרץ קבלת טיפול תרופתי בהיעדר חקיקה מוסדרת, כמו בעניין פלוני²²², שבו בית המשפט העליון התנה עיכוב ביצוע עונש מאסר של 7 שנים שנגזר על פדופיל בקבלת טיפול תרופתי. חוסר התמדה בטיפול עלול להביא לביטול עיכוב הביצוע. גם כב' הנשיאה ביניש סבורה כי: "מחקרים שנעשו על עברייני מין מוכיחים כי במקרים רבים עברייני מין לא ייזמו קבלת טיפול... ויעזבו אותו עם התעוררות קשיים, ולכן גם לטיפול חייבת להתלוות סנקציה עונשית חברתית מחייבת ו'גורם מרתיע' שיניע את העבריינים לקבלת הטיפול"²²³. בפסק דין עוזרי²²⁴ ניתן למצוא רמז בדברי בית המשפט כי יש מקום לשקול טיפול כפוי (פסיכולוגי ו/או תרופתי) באומרו: "אין מנוס מענישה מחמירה בעניינו של הנאשם – שהוכיח כי ההסתברות לקבלת טיפול משמעותי, בלתי כפוי, קלושה ביותר – שכן, מי שמרחם על אכזרים, סופו שיתאכזר לרחמנים".

ילדים כקרבות פוטנציאליים. פתרון עקיף לבעיה זו יכול להיות הקמת מאגר מידע פומבי, כך שהציבור הרחב יוכל להתגונן מפני פדופילים שטרם פתחו בהליכי חקירה או בהליכים משפטיים נגדם בשל בעיות מערכתיות. כמובן שיש לפתור את הבעיה באופן ישיר, אך לא נדון בכך במסגרת מאמר זה.

221 נכון להיום שירות בתי הסוהר עדיין לא ערוך להציע תכניות שיקום וטיפול לעברייני מין הנמנים על קבוצות בעלות צרכים ומאפיינים מסוימים הדורשים התערבות יותר אינטנסיבית – כמו פדופילים – ואף מערימים קשיים בנוגע למתן טיפול תרופתי לפדופילים ככלל ולא לאלה שבקבוצת הלא מקובעים. להרחבה ראו לרנאו ועוז, לעיל ה"ש 67, וכן חגית לרנאו ונטע פת "האם חלה תמורה במדיניות הטיפול התרופתי של שב"ס בעברייני מין שפגעו בילדים?" הסניגור 4, 143 (2009).

222 ע"פ 8072/06 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 2006).

223 ע"פ 4890/01 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(1) 594, 604 (2001).

224 עניין עוזרי, לעיל ה"ש 39.

זאת ועוד, בפסק דין פלוני²²⁵ החליט בית המשפט כי אין הצדקה להקל בגזר דינו של פדופיל אשר נדון לשלושים שנות מאסר בפועל (ועל כך ערעורו) בעבור קבלת טיפול תרופתי.

ד. פתרונות אמריקניים לבעיה עולמית וישראלית – המסגרת המשפטית להתמודדות עם הפדופיליה במשפט האמריקני

1. רישום וידוע

Sex offender registration and notification laws הם חוקים במדינות ארצות-הברית הידועים יותר בשם Megan's law (להלן: "חוק מייגן"). חוקים אלה מחייבים עברייני מין מורשע שריצה עונשו ומתעתד לשוב לקהילה להירשם כעברייני מין במאגר מידע פומבי וליידע את הציבור בהיקף כזה או אחר על אודות נוכחותו של העברייני בקהילה. כל אחת ממדינות ארצות-הברית חוקקה חוק מייגן בגרסתה²²⁶. בטרם נדון בחוקים הללו וכיצד הם באים לידי ביטוי במדינות השונות, נפרוש רקע כללי אודותיהם; האירוע המרכזי שהיווה טריג'ר לחקיקה הנרחבת של חוק מייגן היה האינוס והרצח המזעזעים של ילדה בת 7 בשם מייגן קנקה ביולי 1994 על ידי פדופיל מורשע ומשוחרר אשר עבר להתגורר בשכונת לביתה שבניו-ג'רזי. בעקבות הרצח הוריה ניהלו קמפיין אינטנסיבי שנתמך בידי ארגונים חברתיים שונים, לחקיקת חוקי רישום וידוע של עברייני מין. כבר באוקטובר אותה שנה, מדינת ניו-ג'רזי חוקקה את חוק מייגן²²⁷. בעקבות מדינת ניו-ג'רזי מדינות נוספות חוקקו חוקי רישום וידוע. כאמור, זה היה האירוע המרכזי שהוביל את המהלך החקיקתי הנרחב הזה, אולם עוד קודם לכן מדינות אחדות חוקקו גרסאות דומות של חוקי רישום וידוע, למשל מדינות קליפורניה וושינגטון²²⁸.

נוסף על החוקים המדינתיים נחקק בשנת 1994 חוק פדרלי, Jacob Wetterling Act²²⁹, על שם ג'ייקוב ווטרלינג בן ה-11 אשר נחטף ב-1989 במינסוטה ולא נמצאו עקבותיו, שמטרתו הייתה לתמרץ את כל מדינות ארצות-הברית לאמץ את חוק מייגן באמצעות התניית

225 ע"פ 1135/03 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 2005).

226 Doron Teichman, *Sex, Shame, and the Law: An Economic Perspective on Megan's Laws*, 42 HARV. J. LEGIS. 378 (2005). כן ראו סקירה משווה בעניין הרישום אצל פוג'ר, לעיל ה"ש 3, חלק ב(2) למאמר.

227 .N.J. Stat. Ann. §§2C:7-1-7-11 (LexisNexis 2010 through April 29, 2010)

228 ראו Teichman, לעיל ה"ש 229, בעמ' 379 הערה 97.

229 42 USCS §14071 (LexisNexis 2010 through Pub.L No.111-162)

התניית מענקים פדרליים לאכיפת חוקים פליליים, באימוץ החוק האמור²³⁰. החוק כולל בסעיף ההגדרות, תחת המונח "ביצוע עבירה בקטין", עבירות שהן פגיעה מינית בילדים וגם שימוש בילדים לפורנוגרפיה או הפצתה ושידול ילדים לזנות²³¹. הגדרה רחבה זו מעידה על תפיסה קוהרנטית להפרעת הפדופיליה ולהבנת מרכיביה וביטוייה השונים, בעוד שבחוק העונשין הישראלי אין התייחסות לפדופיליה כאל תופעה המורכבת מתת-התנהגויות ומעשים מיניים שונים, כפי שהצבעתי על כך בחלק ג(1) לעיל. המדינות השונות מחויבות לאמץ בחוק המדינתי שלהן את הוראות החוק, ביניהן הגדרה זו. אכן ניתן למצוא לדוגמה בחוק במדינת לואיזיאנה הגדרה דומה הכוללת קשת רחבה של התנהגויות מיניות פדופיליות, לרבות פיתוי ילדים באמצעות מחשב²³².

החוק הפדרלי הציב רף מינימלי של דרישות בעניין רישום וידוע אשר על המדינות לאמץ בחוק²³³ כדלקמן: על כל מדינה להקים מאגר רישום של עברייני מין שהורשעו הכולל שם, כתובת, טביעות אצבע ותמונה²³⁴. עברייני מין נדרש לעדכן את פרטיו האישיים על בסיס שנתי או 90 יום²³⁵, כאשר תקופת הרישום המינימלית הינה 10 שנים מיום השחרור ממאסר, או במקרה שבו העברייני הורשע יותר מפעם אחת בעבירת מין או שהוא בקטגוריית מסוכנות גבוהה מסוג "טורף" (predator), הרישום למשך כל החיים²³⁶. רציונל הגבלת הרישום כברירת מחדל הוא לתת לעבריינים משהו להפסיד ובכך להגביר את ההרתעה, דהיינו העובדה כי העברייני מסתכן ברישום לכל החיים תמנע ממנו רצידיביזם. עם זאת יש להביא בחשבון כי פדופילים אינם ברי הרתעה בקלות, וכי רמת הדיווח אצל ילדים שנפגעו מינית הינה נמוכה, כך שהאפשרות לנטר ביצוע עבירות נוספות כקריטריון לרישום לכל החיים היא בעייתית.

בסוגיית היידוע החוק הפדרלי מאפשר גמישות למדינות בקביעת אופן והיקף יידוע הציבור, ואכן בעניין זה מדינות ארצות-הברית נבדלות אחת מן השנייה באופן משמעותי²³⁷. הכלי העיקרי ליידוע הציבור בשימושן של כ-40 מדינות ברחבי ארצות-הברית הוא אתר אינטרנט הכולל בדרך כלל פרטים אישיים על עברייני המין כגון שם, תאריך לידה, מאפיינים פיזיים, תמונה, כלי רכב, רישום פלילי ודפוסי פעולה אופייניים²³⁸. במדינות אחרות ניתן

230 תמריץ באמצעות שלילת 10% מהמענקים הללו. ראו שם, בסעיף 42 U.S.C. § 14071(g)(2)(a).
 231 ראו שם, בסעיף 42 USCS § 14071(a)(3)(A).
 232 La. R.S. 15:541(25) (LexisNexis 2010 through March 24, 2010).
 233 ראו Teichman, לעיל ה"ש 229, בעמ' 380.
 234 ראו 42 U.S.C.s § 14071 (LexisNexis 2010 through Pub.L. No. 111-162) § 14071(b).
 235 שם, בסעיף 42 U.S.C.s § 14071(b)(3)(A),(B).
 236 שם, בסעיף 42 U.S.C.s § 14071(b)(6).
 237 ראו Teichman, לעיל ה"ש 229, בעמ' 380.
 238 שם, בעמ' 381.

להשיג מידע כאמור באמצעות חיוג למספר חירום 900 או באמצעות קבלת תקליטור CD בתחנת משטרה. במדינת לואיזיאנה חוק הרישום והיידוע הוא פולשני ביותר בשל חובתו של העבריין לפי חוק זה למסור את שמו, את כתובתו והעבירה שביצע בכל בניין מגורים ובית עסק ברדיוס של מייל. נוסף על כך עליו לפרסם על חשבוננו מודעה בעיתון ובה פרטים אישיים כאמור לעיל בצירוף תמונתו, הצבת שלטים במקומות ציבוריים, בייחוד במקומות שבהם מתאספים ילדים, כגון גני שעשועים, בתי ספר פארקים וכד', או לבישת בגדים מתויגים באופן מסוים²³⁹. גם בשאלת ביצוע הערכת סיכון לפני קביעת חובת יידוע והיקפה מדינות ארצות-הברית נבדלות זו מזו. מסצ'וסטס, ניו-יורק וניו-ג'רזי נוהגות לבצע הערכות סיכון. במסצ'וסטס למשל רמת הסיכון נחלקת ל-3 קטגוריות: סיכון נמוך, סיכון בינוני וסיכון גבוה (טורף). היקף חובת היידוע הוא בקורלציה לרמת הסיכון. ברמה הנמוכה ביותר יש ליידע את רשויות האכיפה אך לא את הציבור; ברמת הסיכון הגבוהה ביותר החוק מחייב את המשטרה עצמה ליידע את הציבור אודות העברייני²⁴⁰. מדינות אחרות כדוגמת אלסקה לא מחייבות הערכת סיכון, אלא מטילות חובת יידוע על בסיס קריטריון אחד – קיומן של הרשעות קודמות²⁴¹. טענה שמעלים עבריינים בהקשר זה היא כי היעדר שלב הערכת סיכון לפני רישום ויידוע פוגעת בזכות להליך הוגן הקבועה בתיקון ה-14 לחוקה, הקובע כי לא תישלל זכות אדם לחיים, לחירות או לרכוש ללא הליך הוגן²⁴². מרבית בתי המשפט המדינתיים וגם הפדרליים דחו טענה זו²⁴³. נקודת מבטו המוצהרת של החוק היא מניעתית ולפיכך צריכה לבסס לטעמנו את הצורך בהערכת מסוכנות. אם נקודת המבט צופה פני עבר, קרי רישום פלילי, מניעת שלב זה מבטאת היבט עונשי לא מוצהר של החוק, כפי שיידון בהמשך. הועלו טענות נוספות להגנה חוקתית מפני סיכון כפול (double jeopardy) הואיל ומדובר בענישה נוספת על אותו מעשה שכבר ריצה עונש בגינו, וכן העובדה שרישום ויידוע הופכים את הפדופיל ל"יעד משטרתי" ובכך מופר עקרון ההגנה השווה (equal protection).

239 La. R.S. § 15:542.1 (LexisNexis 2010 through March 24, 2010)

240 ראו Teichman, לעיל ה"ש 229, בעמ' 382.

241 שם, שם.

242 USCS Const. Amend 14 §1 (LexisNexis 2010); ראו Teichman, לעיל ה"ש 229, בעמ' 405.

243 ראו שם, בעמ' 405. בהערה 273 למאמרו של טייכמן יש סקירה של פסיקה הפוכה. סוגיה זו מעלה שאלה מעניינת בנוגע לפדופילים: האם מאפייני ההפרעה כפי שהוגדרו ונמצאו אמפירית, מצדיקים הקמת חוקת מסוכנות המייתרת למעשה ביצוע הערכת מסוכנות (גם במסגרת חוק הגנה על הציבור הישראלי), או שמא ביצוע הערכת מסוכנות אינדיווידואלית היא כלי לעריכת איזון מתאים בין זכויות הפדופיל לבין זכויות הילד ולפיכך מתחייבת? מענה לשאלה זו מצריך מחקר פסיכולוגי/פסיכיאטרי מעמיק ביותר בשילוב מחקר בנושא חזקות (במשפט מנהלי ואזרחי לעומת פלילי) ובבחינת הבסיס החוקתי לכך.

הפסיקה קבעה כי מטרת חוק מייגן הינה הגנה על הציבור (עניין אזרחי) ולא ענישה, ולפיכך אין כאן הפרה של זכויות חוקתיות²⁴⁴.

חוק פדרלי נוסף אשר בא להחליף את חוק ג'ייקוב ווטרלינג²⁴⁵ הוא חוק הקרוי על שם אדם וולש²⁴⁶: Adam Walsh Child Protection and Safety Act 2006²⁴⁷. בניגוד לחוק ווטרלינג, אשר מטרתו הייתה לחייב את מדינות ארצות-הברית להקים ולשמר מאגרי רישום של עברייני מין, אך איפשר למדינות להפעיל שיקול דעת במידה רבה, חוק אדם וולש קובע תבנית אחידה ברורה ומחייבת להקמת מערכת רישום של עברייני מין. כל מדינות ארצות-הברית נדרשות לערוך התאמות להוראות החוק. המודל האחד למאגר הרישום כפי שנקבע בחוק זה הוא למעשה מודל משופר הבא לכסות על חוסר מידע, אי-בהירויות וחוסר אחידות שהתגלו במערכות הרישום של המדינות השונות (אשר כאמור היו כפופות לחוק ג'ייקוב ווטרלינג, שקבע דרישות מינימום ביחס להיקף המידע הנדרש במאגר, הקריטריונים לרישום והוראות נוספות), בין היתר על ידי חיוב המדינות להקים מאגרי מידע יותר אינפורמטיביים וביחס לקשת רחבה יותר של עבריינים. נוסף על כך נדרש כי המידע יוצג לציבור תוך הקפדה על בהירות ונגישות המידע (באמצעות אתרי אינטרנט ידידותיים למשתמש)²⁴⁸.

חוק אדם וולש גם ערך כמה תיקונים בחוק הפלילי הפדרלי ובפרוצדורות הפליליות, וביניהם הוראות להעלאת רף עונשי המינימום²⁴⁹ במגוון עבירות מין בילדים²⁵⁰; קביעת הליך של civil commitment לעברייני מין פדרליים²⁵¹; התניית שחרור עברייני מין לתקופת

- 244 Artway v. New Jersey, 81 F.3d 1235 (3d Cir. 1996).
- 245 CHARLES DOYLE, ADAM WALSH CHILD PROTECTION AND SAFETY ACT: A LEGAL ANALYSIS (April 6, 2007), available at policyarchive.org/handle/10207/bitstreams/3223.pdf.
- 246 החוק מפרט בסעיף 2 את סיפורו של אדם וולש בן ה-6, אשר נחטף (מקניון בהוליווד) ונרצח ביולי 1981. חלקי גופתו אותרו לאחר שבועיים בתעלה במרחק כ-100 מיילים מביתו, אך שנים רבות תעלומת היעלמותו ורציחתו לא נפתרה, עד לשנת 2008 שבמהלכה נחשפה זהותו של רוצחו.
- 247 P.L. 109-248, 120 Stat. 587 (2006) (Adam Walsh Child Protection and Safety Act 2006).
- 248 42 USCS §16918 (LexisNexis through 2010).
- 249 הארכת תקופת מאסר ועונשים נוספים.
- 250 P.L. 109-248, 120 Stat. 587, et seq 202-208 (2006) (Adam Walsh Child Protection and Safety Act 2006) ניתן למצוא טבלה מסכמת של עבירות המין בילדים שלגביהן הוחמרה הענישה לפי חוק זה בתוך אורלי לוטן "אמצעים למאבק בעבריינות מין בקטינים" (מסמך מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 9.12.2007).
- 251 בשל העובדה שרק קצת יותר משליש ממדינות ארצות-הברית הסדירו הליך של civil commitment, חוק אדם וולש בא להסדיר הליך זה ביחס לעבירות מין פדרליות (ראו Doyle,

מבחן באפשרות לערוך חיפוש רנדומלי בביתו, בחפציו (מחשב, ניירות וכד') ברכבו וכיו"ב, בכל עת שבה עולה חשד סביר להפרת תנאי המבחן, עם או בלי צו בית משפט לחיפוש; קביעת עבירות ופרוצדורות פליליות חדשות.

בין עבירות המין כנגד קטינים שעליהן חל חוק אדם וולש נקבעו²⁵² עבירות של חטיפת קטין (למעט על ידי הוריו), כליאת שווא (למעט על ידי הוריו), פיתוי קטין לפעילות מינית, ניצול קטין למופע מין, פיתוי קטין לעסוק בזנות, מציצנות באמצעות וידאו²⁵³, החזקה, הפקה או הפצה של פורנוגרפיית ילדים, ביצוע עבירת מין כלפי קטין או שימוש באינטרנט לביצוע מעשים מיניים בקטין או בניסיון לכך, וביצוע כל התנהגות שעל פי טבעה היא עבירה מינית כלפי קטין. חובת הרישום חלה על עברייני מין מורשעים, בין שנדונו לתקופת מאסר ובין שלא²⁵⁴. תקופת הרישום של עברייני המין תלויה בסיווג לפי אחת משלוש דרגות חומרה, כאשר תקופת הרישום היא 15 שנים לפי הסיווג הנמוך ביותר, ולמשך כל החיים לפי הסיווג הגבוה ביותר²⁵⁵. כמו כן נקבע סרגל תקופות לעדכון פרטי העברייני לרבות תמונה עדכנית, בחלוקה לפי סיווג העברייני (לסיווג הגבוה ביותר תקופת העדכון נקבעה לכל 3 חודשים)²⁵⁶.

עברייני שאינם ממלא אחר התחייבויותיו לפי חוק זה צפוי לקנס ו/או למאסר עד 10 שנים²⁵⁷. אחד הפרקים²⁵⁸ בחוק זה עוסק בהקמת פרויקטים להבטחת ילדות בטוחה (Project Safe Childhood) והקצאת תקציבים לשם כך. פרויקטים אלה כוללים הקמת כוח עזר מיוחד (פדרלי ומקומי במשולב) אשר ייעודו חקירת מקרי ניצול של ילדים לרבות פשעי אינטרנט נגד ילדים; עידוד שיתוף פעולה בין תובעים כללים מדינתיים לבין גורמי אכיפת חוק פדרליים; העמדת סיוע פדרלי בחקירה ובהעמדה לדין של עברייני מין לרשות המדינות. נוסף על האמור, חוק אדם וולש מסדיר²⁵⁹, בקשר להליכי אימוץ או אומנה, בדיקת רקע

- לעיל ה"ש 248) נוסף על המענקים שנקבעו בחוק זה לשם עידוד יתר המדינות להקים וליישם הליך זה בגבולותיהן ((LexisNexis through 2010) §16971 (42 USCS).
- 252 §16911 (LexisNexis through 2010) 42 USCS.
- 253 עבירה שהוגדרה ב- §1801 (LexisNexis through 2010) 18 USC, שלפיה מדובר בהצצה באדם אחר שלא בידיעתו ותוך פגיעה בפרטיותו.
- 254 שם, סעיף 16913(b).
- 255 שם, סעיף 16915. על הסיווג הגבוה ביותר נמנים עברייני מין קשים, בעיקר הפוגעים מינית בקטינים, תוך התייחסות מפורשת לפוגעים מינית בילדים מתחת לגיל 13 (קרי פדופילים על פי הגדרתם הקלינית ב-DSM). ראו פירוט נרחב של שיטת הסיווג של עברייני המין שם, §16911.
- 256 שם, סעיף 16916.
- 257 P.L. 109-248, 120 Stat. 587 (2006) et seq 141 (Adam Walsh Child Protection and Safety Act 2006).
- 258 §16942 (LexisNexis through 2010) 42 USCS.
- 259 שם, סעיף 671.

פלילי מקיפה וממזה מתוך מאגרי נתונים שונים²⁶⁰ של ההורים המיועדים וכן כל בגיר נוסף המתגורר אתם.

גם לגבי עובדי בתי ספר חוק אדם וולש מספק פתרונות וכלים להגברת ביטחון הילדים, כדוגמת הליך לבקשת בדיקת טביעות אצבע במאגר נתונים ממשלתי²⁶¹. בהליך זה התובע הכללי של ארצות-הברית מוסמך לספק מידע על עובד בית הספר או מועמד לעבודה שכזו באמצעות בדיקת טביעות אצבע כאמור, לבקשת המעסיק (כל בית ספר – פרטי או ציבורי) או לבקשת הסוכנות לרווחת הילד (a child welfare agency).

החוק מייסד תכנית מענקים ניסיונית, שלפיה יוענקו תקציבים ומענקים למדינות שבהן יצוידו עברייני המין במכשירי ניטור ומעקב אלקטרוניים²⁶². מלבד תכנית מענקים זו החוק קובע שורת מענקי תמיכה ועידוד להקמת תכניות לייעול המלחמה בפשיעה מינית נגד ילדים ולהבטחת שלומם, כמו גם תכניות להגברת המודעות הציבורית בקשר לחשיבות גלישה בטוחה של ילדים באינטרנט ולקיומם של מאגרי רישום פומביים של עברייני מין²⁶³.

ניתן למצוא בחוק כמה עבירות פליליות פדרליות חדשות כדוגמת עבירות הקשורות לשימושים שונים באינטרנט לצורך ניצול ופגיעה בילדים וחשיפתם לפורנוגרפיה. אין ספק כי המהלך לקביעת עבירות פדרליות חדשות מעיד על העמקת ההבנה של הממשל האמריקני אודות תופעת הפדופיליה והתעשייה הנרחבת שהיא מייצרת סביב ניצול ופגיעה מינית בילדים²⁶⁴.

חוקי הרישום והיידוע נתפסו במקור כמוונים לעברייני מין פדופיליים, אולם בסופו של דבר הם מכסים טווח רחב של סוגי עברייני מין²⁶⁵. ההנמקה שבבסיס חקיקה זו היא כי עברייני מין הם בעלי שיעורי רצידיביזם גבוהים ביותר, וכי חוקי הרישום והיידוע נועדו לסייע לציבור להגן על עצמו ולמנוע ביצוע חוזר של עבירות. ביקורת על הנמקה זו ועל

260 כגון national crime information database וגם state child abuse registries.

261 42 USCS §16962 (LexisNexis through 2010).

262 שם, סעיף 16981.

263 שם, סעיף 16986.

264 למשל תעשיית פורנוגרפיה, בין היתר באמצעות רשת האינטרנט, סחר בינלאומי בילדים למטרות מין וסחר בפורנוגרפיית ילדים, טכניקות מפותחות של שימוש באינטרנט לשם יצירת קשר עם קטינים (בעבירה של שימוש במילים מטעות או שמות מטעים, כדי לפתות קטינים להיכנס לאתרי אינטרנט פורנוגרפיים). העונש הוחמר כך שהעונש הצפוי לעבירה זו הוא לא יותר מ-20 שנות מאסר; ראו Adam Walsh et seq 703 (2006) et seq 703 (2006) P.L. 109-248, 120 Stat. 587 (2006) Child Protection and Safety Act 2006).

265 אצל Teichman, לעיל ה"ש 229, בעמ' 289 הערה 109 ניתן למצוא ציטוט של הנשיא קלינטון בעניין חוק מייגן באמרו כי ארצות-הברית מכבדת זכויות אדם באשר הן, אולם חוק מייגן מבטא את עליונות הזכות החוקתית של הורים לגדל את ילדיהם באהבה ובבטחה. ארצות-הברית מזהירה עברייני מין, באמצעות חוק מייגן, כי הפוגע בילדים צפוי למעקב עיקש על ידי זרועו הארוכה של החוק לכל מקום אשר ילך.

החוקים עצמם מתייחסת לחוסר הוודאות המוחלט בעניין שיעורי הרצידיביזם בעברייני מין. הטענה היא כי ישנם מחקרים המצביעים דווקא על שיעורי רצידיביזם נמוכים בעבריינות מין בהשוואה לעבריינות אחרת²⁶⁶ ולכן נחלשת ההצדקה לחוקים אלה (נזכיר כי נושא הרצידיביזם בפדופילים נדון בחלק ב של מאמר זה, ממנו עולה תמונה ברורה יותר בהשוואה ליתר עבריינות המין ולפיה שיעורי הרצידיביזם בפדופיליה הם גבוהים²⁶⁷). יתרה מכך, הביקורת על חוקי הרישום והיידוע (לגרסאותיהם) מנסה להטיל ספק ביחס לעילותם הואיל ולא נמצאו הבדלים מובהקים בשיעורי הרצידיביזם בין עבריינים שהיו נתונים לחובת רישום ויידוע לבין כאלה שלא²⁶⁸.

גם פגמים טכניים עלולים להכשיל את מימוש מטרת חוקי הרישום והיידוע, כגון העובדה שעברייני מין יכולים להתחמק ממנגנון חובת הרישום והיידוע ופשוט לא להירשם, ולחלופין הם יכולים לבצע עבירות נוספות מחוץ לאזור שלגביו הוטלה עליהם חובת יידוע (שכונה אחרת, עיר אחרת וכד')²⁶⁹. היבט אחר של הביקורת על חוקים אלו מתייחס לסנקציות חברתיות הסמויות שנגזרות מרישום עברייני מין במאגר מידע פומבי ויידוע הציבור אודותיהם. עברייני מין עלולים להיות נתונים לסנקציות חברתיות חריפות ביותר כמו תקיפות פיזיות או נדליות, מניעת מגורים או תעסוקה כלשהי. לסנקציות אלה אופי עונשי וגמולי ולא מניעתי, והן מהוות אפקט ישיר ודומיננטי לחוקי הרישום והיידוע. מכאן עולה

266 ראו שם, בעמ' 382-383.

267 אינדיקציה נוספת לשיעורי רצידיביזם גבוהים בפדופילים לעומת עבריינות מין אחרת במחקר שנערך בעברייני מין שעברו טיפול במסגרת תכנית שיקום, ראו MARCUS NIETO, COMMUNITY TREATMENT AND SUPERVISION OF SEX OFFENDERS: HOW IT'S DONE ACROSS THE COUNTRY AND IN CALIFORNIA 33 (CRB (California Research Bureau) 04-012, December 2004. כך או כך, לא קבענו מסמרות בסוגיה זו אך אל לנו להתעלם מהנתונים הפוזיטיביים ביחס לרצידיביזם גבוה בפדופיליה בבואנו לבחון הסדרים שנועדו להגן על ילדינו ומתן הצדקות להם.

268 ראו Teichman, לעיל ה"ש 229, בעמ' 383. יצוין כי למרות שחוק מייגן פועל ב-50 מדינות, כמעט ולא נעשו מחקרים לבדיקת יעילות החוקים בהפחתת רצידיביזם. ראו מחקר חדש שלפיו לא נמצאה יעילות מובהקת לחוק מייגן באתר ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/225370.pdf – דיווח של משרד המשפטים האמריקני מדצמבר 2008. נציין כי מיעוט המחקרים שנעשו אינם יכולים להניב מסקנות קונקלוסיביות, במיוחד לאור העובדה כי בדיקת שיעורי רצידיביזם מורכבת מאוד ונגועה בהרבה בעיות מתודולוגיות. מנגד, באתר של פרקליט המדינה של מדינת קליפורניה ניתן למצוא נתונים אודות הצלחת חוק מייגן במקרים שבהם אזורחי המדינה הצליחו למנוע פגיעה מינית, לרבות ובעיקר בילדים, לאחר שימוש במאגר הפומבי. meganlaw.ca.gov/publications.aspx?lang=ENGLISH; ag.ca.gov/megan/pdf/ca_megans.pdf. ראו גם פוג'ץ, לעיל ה"ש 3, חלק ב(2) למאמר, המציינת יחסה בדבר היקף המחקר אודות יעילותם של המרשמים (במדינות שונות בארצות-הברית ומחוצה לה).

269 ראו Teichman, שם, בעמ' 384.

עולה השאלה החשובה אם עברייני שריצה את עונשו הפלילי צריך להיות חשוף לסנקציות נוספות כבמעין "משפט שדה", בעוד שהמטרה המוצהרת שלשמה פוגעים בפרטיותו וחירותו היא מניעה בלבד^{270,271}. עברייני המין העלו טענות אלה בהצלחה בבתי המשפט העליונים אשר קיבלו את הטענה כי לסנקציות החברתיות השלכות עונשיות ולא מניעתיות, והגיבו בהחלטות ממתנות ומרסנות של חובות הרישום והיידוע כפי שהוטלו בערכאות נמוכות יותר (כמו למשל הצבת שלטים סביב ביתו של עברייני מין)²⁷². מלבד הדיון בסוגיית ההיבט העונשי של חוקים אלה, גם בשאלת שלילת הזכות לפרטיות של העברייני אין תמימות דעים; נטען כי חוקי הרישום והיידוע שוללים את הזכות לפרטיות באופן לא חוקתי וכי הם חוקים אכזריים המתירים ענישה לא שגרתית. מרבית בתי המשפט דחו את הטענות השונות בדבר אכזריות וענישה בלתי שגרתית של חוקי מייגן, למעט במקרים שבהם יש בחובת היידוע כדי לפגוע באופן קיצוני ולא מקובל בתיקון השמיני שעניינו כבוד האדם (human dignity), למשל כאשר בית משפט חייב (בהתאם לסמכותו על פי החוק בלואיזיאנה) עברייני מין ללבוש חולצה שעליה מודפס מידע אודותיו²⁷³.

בנוגע לזכות לפרטיות²⁷⁴, בחלק מהחלטות בתי המשפט ניתן לראות כי התקיים דיון בשאלת האיזון בין הזכות לפרטיות לבין רישום ויידוע הציבור. בפסיקה זו בית המשפט הכיר תאורטית בקיומה של הזכות לפרטיות, בייחוד בנוגע לכתובת מגורים, אולם באיזון בין האינטרסים השונים גוברת זכות הציבור לדעת ולהגן על עצמו. כמו כן התייחסו לכך שחוקי

270 טייכמן במאמרו מתייחס לביקורת הזו ומציע מסגרת ופריזמה חדשה להיבט העונשי של חוקי מייגן. הוא מציע למחוקקים אפשרות להבחין בין סנקציות חברתיות (non-legal sanctions) כאלה לאחרות ככלי עונשי, ולבצע התאמות חקיקה בהתאם, הואיל והן נמצאות כיעילות אולם מחייבות שימת לב ומחשבה נוכח חריפותן. לטענתו בתי המשפט השונים מעלימים עין מהתוצאות הקונקרטיות של חוקי מייגן. דיון זה חורג ממסגרת המאמר – ופרק זה בפרט – הבא לבחון את המצב המשפטי הקיים בארצות-הברית.

271 שאלה בסיסית יותר עולה בהקשר זה ונדונה גם בקשר לחוק הגנה על הציבור הישראלי – אם רק חשש מרצידיביזם, על בסיס הערכת מסוכנות אמנם, מהווה הצדקה מספקת להטלת מגבלות של מעקב ופיקוח על עברייני ששילם מבעוד מועד את חובו לחברה במסגרת המשפט הפלילי. כאמור, טענתנו היא כי בכל הנוגע לפדופילים, על רקע כל האמור לגבי הפרעה זו, יש מלוא ההצדקה לפגוע בזכויות חוקתיות, לרבות חופש העיסוק, כאשר בצד השני של המאזניים מוטלות זכויות חוקתיות בסיסיות ביותר של ילדים. היקף הפגיעה בחירויות הפדופיל ומהותה צריכים להיקבע כמובן על פי חוק ולאחר קיום דיון נרחב ומעמיק בכל הכלים וההסדרים הקיימים.

272 ראו הסקירה שהביא בעניין זה Teichman, לעיל ה"ש 229, בעמ' 378.

273 ראו שם, בעמ' 404.

274 הזכות לפרטיות אינה מעוגנת במפורש בחוקה אלא משתמעת מהתיקון ה-14 לחוקה. ראו Larry Helman Spalding, *Florida's 1997 Chemical Castration Law: A Return to the Dark Ages*, 25 FLA. ST. U. L. REV. 117 (1998).

שחוקי היידוע (על גרסאותיהם השונות) עוצבו ככלל באופן המחייב יידוע של הציבור הזקוק למידע זה, ולכן הגבלה מובנית זו משמשת נקודת האיזון בין האינטרסים ואין לקבל את הטענה כי נשללת לחלוטין הזכות לפרטיות²⁷⁵. מנגד קיימת פסיקה אחרת באותה מדינה (ניו-ג'רזי), השוללת עריכת איזון כלשהו בין האינטרסים וקובעת חד-משמעית כי אינטרס המדינה והציבור במניעת עבירות מין גוברת אבסולוטית על הזכות לפרטיות של העברייני²⁷⁶. אחד מהשיקולים לטובת הזכות לפרטיות הוא העובדה שהסנקציות החברתיות מונעות שיקום של העברייני ומוסיפות לדחוק אותו לנישה של ה"שור המועד", כך שלבסוף הנבואה מגשימה את עצמה²⁷⁷. לתפיסתנו, יש לערוך הבחנה פנימית בין פרופיל לעברייני מין "רגיל", הואיל ופדופיל מנוע מעצם הפרעתו הנפשית לעבור שיקום בלא קבלת סיוע חיצוני, בעיקר באמצעות טיפול תרופתי. כמו כן יש לראות בזכות לפרטיות של פדופילים כבעלת משקל סגולי נמוך יותר משל עברייני מין אחרים.

ביקורת נוספת ביחס לחוקי הרישום והיידוע היא כי הסנקציות החברתיות חריפות עד כדי כך שלעברייני לא נשאר מה להפסיד, ובמקרים קיצוניים אף מביאות להתאבדות. במצב זה חוקים אלו מביאים לרוויה הרתעתית, קרי הם לא ירתיעו ולא ימנעו דבר ממי שלא נותר לו מה להפסיד²⁷⁸. עם זאת מדובר במקרים קיצוניים, ונוסף על כך ניתן להשיג הרתעה גם באמצעים נוספים כמו למשל לקחת דגימות DNA כחלק מהליך הרישום כפי שנעשה במדינות ארצות-הברית²⁷⁹, וכך העלאת רמת ודאות ההרשעה מעלה את רמת ההרתעה. בין שנקבל את הטענות אודות קיומם של פגמים טכניים והרתעתיים בחוקי רישום ויידוע ובין שלא, ניתן לעשות שימוש בכלי פיקוח ומניעה נוספים להשלמת חומת ההגנה מפני פדופילים.

לאחרונה מקודמת בארצות-הברית הצעת חוק H.R. 5138, The International Megan's Law of 2010. הצעת החוק עברה את אישור הקונגרס וכעת (נכון לאוגוסט 2010) נתונה לאישור הסנט²⁸⁰. הגרסה הבינלאומית לחוק מייגן נועדה להקים בסיס נתונים רחב הכולל רישום של עברייני מין וכן סוחרים בבני אדם למטרות מין (traffickers) ולאפשר ניטור תנועת עברייני מין ברחבי העולם והעברת מידע אודותם אל מדינות היעד ומהן לארצות-

275 ראו דיון במאמרו של Teichman, לעיל ה"ש 229, בעמ' 402 בפסיקה של בתי המשפט בניו-ג'רזי: Paul v. Verniero (paul I), 170 F.3d 396, 399 (1999); Paul v. Farmer (paul II), 227 F.3d 98, 107 (3d Cir. 2000).

276 ראו Teichman, לעיל ה"ש 229, הערה 256 בעניין M.M. v. New Jersey, 341 F.3d 206, 212 (N.J. 2003).

277 Teichman, שם, בעמ' 390.

278 שם, בעמ' 391.

279 ראו Teichman, לעיל ה"ש 229, הערה 179 וכן NIETO, לעיל ה"ש 270, בעמ' 16.

280 המידע לקוח מאתר constitutionalights.blogspot.com.

הברית. הרעיון המרכזי בבסיס הצעת החוק, כפי שמוכח בגוף ההצעה²⁸¹, הוא הצורך להילחם בתופעת מסחור הניצול המיני של ילדים ברחבי העולם. הצעת החוק עתידה להקנות כלים חדשים במלחמה בתיירות מין פדופילית. על פי הצעת החוק, עברייני מין רשומים (אזרחי או תושבי ארצות-הברית) יחויבו למסור הודעה מוקדמת לרשויות של תחום השיפוט שבו הם רשומים אודות כוונתם לצאת את גבולות ארצות-הברית או לשוב אליה²⁸². המידע יועבר למדינות היעד, וכמו כן יתבקשו מדינות זרות לידע את ארצות-הברית אודות עברייני מין (אזרחי או תושבי ארצות-הברית) שבכוונתם להיכנס לגבולותיה.

העברת המידע בין המדינות תבצע בין היתר על ידי דיפלומטים, וגם האינטרפול ייקח חלק באיסוף המידע והעברתו בין המדינות השונות. על פי הצעת החוק יוקם International Sex Offender Travel Center שתפקידו יהיה לתאם את המאמצים לניטור ועיקוב המסע הבינלאומי של עברייני המין.

נוסף על כך יוקם מאגר שמות עברייני מין אזרחי ארצות-הברית אשר מתגוררים במדינות זרות. המאגר ינוהל ויישמר על ידי נציגים דיפלומטיים של ארצות-הברית ולא ייחשף בפני הציבור הרחב (למעט לגוף המעניק שירות לקטינים באופן ישיר אשר הגיש בקשה מיוחדת לקבלת מידע). הצעת החוק מסמיכה את מזכיר המדינה לשלול או להגביל דרכון או כרטיס דרכון²⁸³ של עברייני מין שהורשע בעבירת מין מחוץ לארצות-הברית. עבירות המין שהורשעו בהן עברייני המין שעליהם תחול הצעת החוק נוגעות לעבירות מין בקטינים, כגון שידול קטין לפעילות מינית, להופעות מין, לזנות, מציצנות באמצעות וידאו; החזקה, הפקה או הפצה של פורנוגרפיית ילדים; ביצוע מעשים מיניים המערבים קטינים או שימוש באינטרנט בכדי לסייע או להשיג התנהגות שכזו; עבירות הקשורות בסחר בילדים למטרות מין; כל התנהגות שעל פי טבעה היא בעלת אופי של פגיעה מינית בקטין.

עברייני המין יידרשו לשלם עמלה (סך שלא יעלה על \$25) עבור הטיפול בניטור מסעם ורישומם. להפרת חובת הרישום על ידי עברייני מין נקבעה עבירה אשר עונשה יהא קנס או מאסר שלא יעלה על 10 שנים, או שניהם יחדיו.

נוסף על כך נאמר בהצעת החוק כי על פי תפיסת הקונגרס ראוי שנשיא ארצות-הברית יעודד מדינות זרות להעלות את גיל ההסכמה לקיום מגע מיני לגיל 16 לפחות. כלי משפטי נוסף, אשר בדומה לרישום ויידוע משתייך לקטגוריה של כלי מעקב ופיקוח (בבחינת ה"אח הגדול"), הוא המעקב האלקטרוני אחר צעדיו של עברייני מין מסוכן.

281 ניתן למצוא אותה באתר [frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=111_](http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=111_cong_bills&docid=f:h5138rfs.txt.pdf)

282 נוסף על כך יידרשו לפרט את משך המסע ומטרתו כמו גם אם נוסעים לבד, למסור פרטי קשר לפני ובמהלך המסע וכן פרטים אודות רכישת כרטיס אמצעי התחבורה לאותה מדינה.

283 מסמך שמונפק על ידי מחלקת המדינה על פי חוק Intelligence Reform and Terrorism Act of 2004 (Public Law 108-458; 8 U.S.C. 1185 note).

בחקיקה המדינתית ניתן למצוא חוקים המסדירים מעקב אחר עברייני מין מסוכנים מאוד באמצעות מערכות ניווט לווייניות (GPS). מערכות ניווט אלה מאפשרות לגורמי האכיפה לאתר בכל עת את מיקומו של עברייני המין ולוודא שאינו מצוי באזורים שלגביהם חל עליו איסור הימצאות, כדוגמת מקומות שבהם יש ילדים. מערכות איתור אלה מסייעות גם בהיבט הראייתי, ככל שהתבצעה הפרה של תנאים מגבילים או עבירת מין נוספת על ידי אותו עברייני.

כך למשל במדינת ניו-ג'רזי²⁸⁴, התקנת אמצעי מעקב החלה כתכנית פיילוט במסגרת חוק Sex Offender Monitoring Pilot Project Act, אשר הפך במהרה²⁸⁵ לחוק Sex Offender Monitoring Act²⁸⁶ באוגוסט 2005, בעקבות דיווחים מגורמים רשמיים כי השיטה נמצאה יעילה ביותר. השימוש ב-GPS הוגבל לעברייני המין הקשים ביותר שדרשו את הפיקוח האינטנסיבי ביותר. לאחר שהחל הניסוי נמצא כי שיטה זו הפחיתה במידה ניכרת רצידיביזם מצד עבריינים אלו.

מדינות נוספות ברחבי ארצות-הברית אימצו אמצעי עיקוב זה, ביניהן פלורידה, במסגרת חוק Jessica Lunsford Act²⁸⁷. בחוק זה ניתן למצוא מגוון מגבלות ותנאים המוטלים על עברייני מין כחלק מתקופת המבחן שבה הוא נתון, לדוגמה יכול שיוטלו על העברייני מגבלות מגורמים נוקשות על מנת להרחיקו מסביבת בתי ספר, גני שעשועים, מעונות יום וכל מקום שבו מצויים דרך קבע ילדים. נוסף על כך על העברייני להתייצב לבדיקת פוליגרף תקופתית אשר מטרתה בין היתר לאפשר הערכת סיכון אמינה ביחס לעברייני המין. ממצאי הבדיקה לא ישמשו כראיה נגדו.

בישראל מקובל שימוש במעקב אלקטרוני במקרים מסוימים²⁸⁸, כך שמבחינה תפיסתית הרעיון שלפיו מעקב שכזה עשוי להיות יעיל כבר קיים. גם כאן, בהנחה שהדבר ייעשה בצורה מידתית ובמקרים המתאימים בלבד, יש מקום לשקול יישום נרחב יותר של אמצעי זה ביחס לעברייני פדופיליה.

284 ראו מסמך מפורט אודות חוק זה, שהוגש מטעם יו"ר הוועדה לשחרור על תנאי של מדינת ניו-ג'רזי לידי הרשות המחוקקת של מדינה זו, באתר state.nj.us/parole/docs/reports/gps.pdf.

285 ועוד לפני שתכנית הפיילוט הסתיימה במועד שהוקצב לה; ראו state.nj.us/parole/docs/reports/gps.pdf.

286 N.J. Stat. §30:4-123.80-123.95 (LexisNexis 2010 through August 23)

287 Fla. Stat. §948.30 (LxisNexis 2010 through Aug. 20)

288 לפירוט והרחבה ראו אתר המשרד לביטחון פנים, mops.gov.il/BP/OnTheAgenda/, Electronic Monitoring, המתייחס לתכנית לפיקוח אלקטרוני על עצורים משוחררים בערובה ואסירים משוחררים על תנאי.

2. טיפול תרופתי

טיפול תרופתי לדיכוי היצר המיני כאמצעי למניעת רצידיביזם מוסדר בחקיקה בחלק ממדינות ארצות-הברית. בתי המשפט מוסמכים לקבוע טיפול תרופתי כתחליף ענישה באופן חלקי או מלא (כחלק מתנאי parole או probation למשל). מדינת קליפורניה הייתה הראשונה²⁸⁹ מבין מדינות ארצות-הברית אשר חוקקה חוק סירוס כימי שנכנס לתקפו בשנת 1997²⁹⁰. פלורידה, מישגן, מסצ'וסטס, מיזורי, טקסס, וושינגטון ומדינות נוספות אימצו חוק זה לאחר מכן²⁹¹. החוק בקליפורניה מתנה שחרור על תנאי (parole) של פדופיל רצידיביסט בקבלת זריקות של התרופה דפו-פרובר²⁹² לדיכוי ההורמון הגברי. שחרור על תנאי מהווה תקופה שבה העבריין שריצה חלק מעונשו משתחרר בתנאים מסוימים ותחת פיקוח עד לתום התקופה לה נשפט. ה-parole מהווה הסכם בין העבריין למדינה שלפיו הוא מקבל על עצמו את התנאים בתמורה לשחרורו. לתנאים צריך שיהיה קשר ענייני לסוג העבירה שאותה ביצע²⁹³. כאשר מדובר בפדופיל שביצע עבירה ראשונה בקטין שטרם הגיע לגיל 13, לבית המשפט יש שיקול דעת אם להתנות שחרור על תנאי בקבלת טיפול תרופתי כאמור. כאשר מדובר בפדופיל רצידיביסט אין מקום להפעלת שיקול דעת בעניין, קרי שוחרר על תנאי רק עם קבלת טיפול תרופתי²⁹⁴. הטיפול יחל שבוע לפני השחרור ויימשך עד אשר יוחלט על ידי Department of Corrections כי אין עוד צורך בטיפול²⁹⁵. החוק מחייב להסביר לעבריין אודות הטיפול ועל תופעות הלוואי שלו ומאפשר לעבריין להמיר את הטיפול התרופתי בניתוח לסירוס קבוע. כך גם בפלורידה, מונטנה וטקסס²⁹⁶. ביקורת על החוק בקליפורניה מתייחסת לכך שאינו מותאם לכל מאפייני הפדופיל²⁹⁷, בין היתר בשל העובדה שעבירות המין שעליהן הוא חל²⁹⁸ מתבטאות בעיקר בהפעלת כוח ואלומות על הקטין ובמעשי חדירה (אינוס ובעיקר מעשי סדום), בעוד שרוב הפדופילים אינם אלימים

289 ראו Smith, לעיל ה"ש 17, בעמ' 125.

290 CAL. PENEL CODE, §645 (West January 1, 2002).

291 ראו Smith, לעיל ה"ש 17, בעמ' 125.

292 מדובר בסוג של הורמון. ביקורת על יעילות התרופה הספציפית הזו ועל תופעות הלוואי שלה ניתן למצוא אצל Smith, שם, בעמ' 140-145. כאמור בפרק א' לעבודה, קיימת תרופה בשם דקפטיל אשר יעילותה אינה מוטלת בספק ואינה כרוכה בתופעות לוואי.

293 ראו שם, בעמ' 154.

294 ראו CAL. PENEL CODE (West January 1, 2002), §645(a),(b).

295 ראו שם, בסעיף 645(d).

296 אדם קרן מסמך רקע בנושא: אמצעים להתמודדות עם פדופיליה – סקירה משווה 6 (הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 2004).

297 ראו Smith, לעיל ה"ש 17, בעמ' 148-150.

298 החוק מפנה בעניין סוגי העבירות שעליהן הוא חל ל-CAL. PENEL CODE, §286 (West January 1, 2003).

(אלא מניפולטיביים). למעשה יוצאים מתחולת החוק פדופילים רבים אשר אינם מבצעים את אותן עבירות שעליהן החוק חל, לרבות אלו שאינם מבצעים מעשי סדום עליהם נמנים פדופילים הנמשכים בעיקר לילדות. נוסף על כך החוק נעדר מרכיב הכרחי של שיתוף גורמים מקצועיים בקבלת החלטה על מתן התרופה ובדיקת התאמתה ויעילותה לעברייני הספציפי, וכך ייתכן כי דווקא מקרה לא מתאים ייפול תחת חוק זה כגון בגיר שביצע מעשה סדום בילד בן 12 בעוד שחשב שהוא בן 17 בשל מראהו החיצוני²⁹⁹. הכלל שלפיו התנאי במסגרת ה-parole צריך להיות בעל קשר ענייני לעבירה שאותה רוצים למנוע לא ישים במקרה שתואר לעיל, וזו דוגמה נוספת לכשל שקיים בחוק זה הנובע מחוסר אינטגרציה בין הוראות החוק להגדרות הקליניות של פדופיליה ושיתוף גורמים מקצועיים בהחלטות הללו³⁰⁰. נוסף על כך החוק לא תואם את כללי ה-parole שלפיהם תקופת שחרור על תנאי מוגבלת ליתרת תקופת ריצוי העונש, אלא הכלל נסתר על ידי החוק בכך שמחייב את העברייני לטול את התרופה כל עוד לא הוחלט אחרת³⁰¹. החוק בפלורידה³⁰² מסמיך את בית המשפט לגזור טיפול תרופתי על עברייני מין שביצע תקיפה מינית, נוסף על כל עונש. אם מדובר בעברייני מין רצידיביסט בית המשפט חייב לחייב בטיפול תרופתי, לתקופה שיקבע ואף לכל החיים. נציין כי למרות שהחוק מעניק כלי חשוב להתמודדות עם עברייני מין (ולעניינו: פדופילים), הרי שתחולת החוק בהתאם להגדרת העבירה מצומצמת יחסית, קרי הגדרת תקיפה מינית לעניין חוק זה³⁰³ כוללת מין אורלי, מעשי סדום או אינוס בלבד. כמו כן ישנה חלוקה בין שתי קבוצות קטינים אשר משקפת תפיסה שגויה ופסולה לטעמנו; ביצוע תקיפה מינית בקטינים מתחת לגיל 12 מהווה עבירה מסוג capital felony³⁰⁴, בעוד שביצוע תקיפה מינית בילד בגיל 12 ומעלה מהווה עבירה אם בוצעה ללא הסכמתו ותוך שימוש בנשק קטלני או איום לשימוש כזה או תוך שימוש בכוח פיזי³⁰⁵. דהיינו, גיל ההסכמה לעניין חוק זה הוא גיל 12, גיל שלכל הדעות ולפי הגדרה קלינית לפדופיליה, הוא גיל שאינו מאפשר מתן הסכמה בת תוקף ולפיכך מחייב הגנה יתרה. גם השימוש באיזמים או נשק כמרכיב העבירה בעניין זה פסול בעינינו. הפסקת הטיפול ביוזמת העברייני תגרור הרשעה בעבירה נפרדת מסוג second degree felony³⁰⁶. החוק מחייב את בית המשפט לשמוע מומחה מטעמו בעניין התאמת הטיפול לעברייני וקביעת משך הטיפול³⁰⁷.

299 ראו Smith, לעיל ה"ש 17, בעמ' 152-153.

300 ראו שם, בעמ' 157.

301 ראו שם, בעמ' 159.

302 Fla. State. §794.0235 (LexisNexis 2010 through March 2, 2010).

303 החוק מפנה לשם, סעיף 794.011.

304 שם, סעיף 794.011(2)(a).

305 שם, סעיף 794.011(3).

306 שם, סעיף 794.0235(5).

307 שם, סעיף 794.0235(2)(a).

בפסק הדין *Houston v. State*³⁰⁸ בית המשפט קבע כי שמיעת מומחה לפני מתן החלטה על טיפול תרופתי היא הוראה מגדטורית, ולפיכך הפך את החלטת בית המשפט בערכאה נמוכה שציווה על מתן טיפול תרופתי בלא שמיעת מומחה. עם זאת במסגרת אותו פסק דין לא ניתנה כל התייחסות לטענותיו החוקתיות של העבריין בעניין הטיפול התרופתי. דוגמה נוספת הוא החוק במונטנה³⁰⁹ המאפשר לבית המשפט לגזור נוסף על העונש הקבוע לעבירת המין שביצע, טיפול תרופתי. החוק מחייב להתחיל את הטיפול לא יאוחר משבוע לפני השחרור ולהמשיכו עד להחלטת Department of Corrections כי אין עוד צורך בטיפול. סירוב לקבל תרופה או הפסקת הטיפול ללא אישור מתאים יגרור הרשעה בבזיון בית המשפט שעונשו לא יפחת מ-10 שנות מאסר ולא יעלה על 100 שנים וללא מתן אפשרות של שחרור מוקדם על תנאי. החוק מחייב מתן הסברים אודות התרופה. שימוש מרחיק לכת לעומת הדוגמאות הנ"ל ניתן לראות במדינת ג'ורג'יה, שבה שימוש בכפייה בטיפול תרופתי נעשה גם במקרים שבהם בוצעה עבירה בתחום הפורנוגרפיה, כדלקמן: בימ"ש לערעורים אישר החלטת בית משפט בערכאה נמוכה, כי עבריין ששכפל והעביר תמונות בוטות מבחינה מינית (explicit images) שבהן מעורבים קטינים, יהיה נתון לטיפול תרופתי כתנאי מתנאי צו מבחן³¹⁰. החוק בג'ורג'יה מתייחס לפגיעות בקטינים מתחת לגיל 15.

גם בקשר לטיפול התרופתי נטען כי מדובר בענישה אכזרית ולא שגרתית שאינה עולה בקנה אחד עם התיקון השמיני לחוקה. קולות אחרים מתייחסים לסירוס כימי כאל טיפול ולא כאל ענישה, ולשלילת טיפול תרופתי (משיקולים חוקתיים למשל) כאל אכזריות והפרת חובה מוסרית כלפי הילדים, כמו גם משיקולים פרגמטיים של שילוב מחדש בקהילה של העבריין (חלף מאסר ממושך)³¹¹. על פי מבחני הפסיקה להיותו של עונש אכזרי, כפי שנקבעו בעניין *Rennie v. Klein* (שניתן בקשר למתן טיפול תרופתי פסיכיאטרי כפוי בבתי חולים), סירוס כימי אינו עולה בהכרח כדי הגדרה זו³¹². קיימים מבחני פסיקה נוספים

308. *Houston v. State*, 852 So.2d 425 (Fla. Ct. App. 2003).

309. Mont. Code Anno., §45-5-512 (LexisNexis 2010 through February 2, 2010).

310. *Bennett v. The State*, 665 S.E.2d 365 (Ga. App. 2008).

311. ראו *Smith*, לעיל ה"ש 17, בעמ' 161.

312. *Rennie v. Klein*, 462 F.Supp. 1131 (N.J. 1978). המבחנים הם אם לתרופה יש ערך טיפולי; אם הטיפול מתבצע תחת השגחה רפואית כחלק מתכנית פסיכותרפויטית ממושכת; אם השפעות התרופה קשות מאוד בהשוואה לתוצאות המבוקשות; אם התרופה היא נסיונית. סירוס כימי עונה על כל הקריטריונים: בעל ערך טיפולי מובהק; ניתן תחת השגחה רפואית כחלק מתכנית ממושכת לשליטה בדחפים מיניים; התרופה אינה נסיונית; ולגבי תופעות הלוואי – תלוי באיזו תרופה מדובר ואם יש טיפול הולם לתופעות הללו ואם הן הפיכות או מביאות לתוצאות קשות מדי כגון סרטן. ראו *Smith*, שם, בעמ' 163. הביקורת במאמר זה התמקדה בתרופה מסוג דפופרברה אשר ידועה בתופעות הלוואי הקשות שהיא גורמת. כמו כן

וחילוקי דעות באשר לסיווג סירוס כימי כענישה אכזרית³¹³; ישנם פסקי דין שבהם בתי המשפט הכירו בסירוס הכימי כענישה אכזרית, כמו במקרה *People v. Gauntlett*³¹⁴, שבו קבע בית המשפט במישיגן כי בשל העובדה שהטיפול התרופתי (מסוג דפופרברה MPA) לא אושר על ידי ה-FDA ספציפית לצורך סירוס כימי וכי אין לגביו הסכמה רחבה בעולם הרפואה כטיפול בטוח, מדובר בענישה אכזרית. עם זאת ככלל, ניתן לומר כי בתי המשפט נוטים להסתמך על קביעות מומחים שלפיהן הטיפול התרופתי מהווה הדרך היחידה להפחתת רצידיביזם³¹⁵, וכי הלך הרוח בבתי המשפט הוא כי מדובר בטיפול הומני ולא בענישה³¹⁶. התערבות המדינה בחירות הפרט לפנטז, לממש פנטזיות מיניות ולתפקד מינית באמצעות טיפול תרופתי מעלה שאלות חוקתיות נוספות הנוגעות לחירות לסרב לקבל טיפול רפואי מבלי להיות נתון לסנקציות או תמריצים שונים כפי שנקבעו בחוק או שאלות בסוגיית האפשרות כי העברייני יפדה את חירותו באמצעות גופו³¹⁷. הקריטריון להגבלת הזכות לסירוב לקבל טיפול רפואי הוא אם למדינה יש אינטרס (גובר) להצלת חיים; מניעת התאבדות; ולענייננו: הגנה על צד ג' תמים, קרי ילדים, מצדיק כפיית טיפול³¹⁸.

כפי שראינו בדיון לגבי המשפט בישראל ביחס לטיפול תרופתי לעברייני פדופיליה, הרעיון שלפיו טיפול תרופתי יכול להיות יעיל למניעה של מסוכנות מקובל, אך קיימת מחלוקת באשר לאפשרות לכפות טיפול זה על העברייני הפדופיל. השיטה הנהוגה בארצות-הברית מראה לנו כי ניתן בהחלט לכפות טיפול שכזה, בכפוף למגבלות מסוימות. הגם שבארצות-הברית הגישה כלפי עברייני מין היא מחמירה במיוחד, הרי שהמסגרת החוקתית הפדרלית והמדינתית גם היא יוצאת דופן בהגנות שאותן היא מעניקה לנאשמים ומורשעים. מכאן שאם בארצות-הברית מצאו הרשויות את הדרך לשלב בין כפיית טיפול רפואי להגנה על זכויות חוקתיות, אין כל סיבה שגם בארץ לא יהיה ניתן לבצע איזון שכזה, באמצעות נהלים, חקיקה או פסיקה.

ראו Peter J. Gimino III, *Mandatory Chemical Castration for Perpetrators of Sex Offenses Against Children: Following California's Lead*, 25 PEPP. L. REV. 67 (1997).

313 ראו דיון במבחני הפסיקה השונים במאמרו של Gimino, שם.

314 ראו Spalding, לעיל ה"ש 277, הערה 85.

315 "A monograph of the American Psychiatric Association concluded castration is the only

The People v. Bruce Lee Clotfelter, מתוך פסק הדין, treatment that is clearly effective"

(Cal. App. 2000), מופיע אצל לרנאו ופת, לעיל ה"ש 224, הערה 22.

316 ראו Smith, לעיל ה"ש 17, בעמ' 167-168.

317 ראו שם, בעמ' 172-173.

318 ראו סקירת פסיקה אצל Gimino, לעיל ה"ש 315, הערה 239.

3. חוקי SVP

רבות ממדינות ארצות-הברית חוקקו חוקים מיוחדים לטיפול בעברייני מין מסוכנים מאוד המשתייכים לסטטוס SVP (sexual violent predators)³¹⁹. מונח זה מתייחס לעברייני מין הפוגעים בקרבנות זרים רבים ו/או פוגעים מינית באופן אלים, לרבות מי שפגע מינית בילד שטרם מלאו לו 14 שנים (בקליפורניה למשל)³²⁰. חוקים אלה יוצרים מנגנון פיקוח על עברייני מין כצעד משלים לענישה הפלילית (לאחר ריצוי העונש) או כתחליף למשפט פלילי. הפיקוח מתבצע בהליך כפוי הנקרא civil commitment (להלן: CC), ומופעל גם על עבריינים שביצעו עבירת מין לראשונה. במסגרת CC עברייני המין מאושפזים במתקנים סגורים לטיפול בבריאות הנפש. סדר שלבי ההליך הם: אסיר שהורשע בעבירה או בעבירות של אלימות מינית ומתעתד להשתחרר ממאסרו, יעמוד לאבחון אם משתייך לסטטוס של SVP³²¹. הפרקליטות מחליטה אם יש מספיק ראיות³²² להגשת בקשה לבית משפט על מנת שזה יטיל על העברייני CC³²³. קבע בית המשפט כי העברייני הוא SVP, יחויב העברייני להיות נתון לפיקוח, השגחה וטיפול במוסד שיקבע, על פי רוב לזמן בלתי קצוב ועד אשר ייקבע כי חל שיפור במצבו הנפשי המאפשר שחרור מלא או בתנאים מגבילים³²⁴. בטקסס יש להראות כי העברייני מאופיין בהתנהגות אבנורמלית המגבירה או גורמת לביצוע עבירות של אלימות מינית³²⁵, ואילו בית המשפט העליון הפדרלי קבע כי פדופיליה נכללת בהגדרת SVP³²⁶. הפיקוח והטיפול כוללים מעקב פוליגרף³²⁷ וכלי מדעי למדידת שליטה בעוררות מינית וכן השתתפות בקבוצת תרפיה. מי שכושל לעמוד בדרישות תכנית ה-CC צפוי להישלח לכלא שוב. אם יש אינדיקציה לשיפור במצב הנפשי יערך שימוע בבית משפט לדון בהמשך

319 ראו NIETO, לעיל ה"ש 270, בעמ' 3.

320 שם, בעמ' 37.

321 אבחון מקצועי על ידי מחלקת השיקום (DOC – Department of Corrections) או על ידי המחלקה לבריאות הנפש (Department of Mental Health).

322 סטנדרט ההוכחה משתנה ממדינה למדינה. יש הנוקטות סטנדרט של משפט פלילי – מעל לספק סביר, ויש שדורשות סטנדרט נמוך יותר – ראייה ברורה ומשכנעת. ראו NIETO, לעיל ה"ש 270, בעמ' 3.

323 ישנם שלבי ביניים: בית המשפט נדרש לקבוע אם יש טעם סביר להניח כי מדובר ב"טורף". בין 30-60 יום לאחר קביעה זו יתנהל משפט עם מושבעים שבו ייקבע אם הוא טורף. לעברייני זכות להיות מיוצג ולהבדק בידי מומחה מטעמו. אם כך נקבע – יוטל עליו CC. NIETO, שם, בעמ' 4.

324 שם, בעמ' 4.

325 .Tex. Health & Safety Code §841.003 (LexisNexis through Dec. 15, 2009)

326 .Kansas v. Hendricks, 521 U.S. 346 (1997)

327 באמצעות הפוליגרף נבדקת היסטוריה מינית, הכחשת העבירות, ומידת יישום תנאי התכנית או תנאי השחרור על תנאי או תנאי תקופת המבחן שלאחר שחרור ממאסר. העבריינים מוגנים מפני הפללה עצמית בגין דיווחים וממצאים של הפוליגרף. NIETO, לעיל ה"ש 270, בעמ' 52.

לדון בהמשך השתתפותו ב-CC³²⁸. חוקי SVP עמדו לביקורת בתי המשפט נוכח טענות בדבר פגיעה בזכויות חוקתיות ובזכות להליך הוגן הנגרמת משלילת חירות החורגת מהעונש שהוטל במסגרת המשפט הפלילי. בתי המשפט נטו לקבוע כי חוקי SVP הם חוקתיים³²⁹. נציין כי גם בישראל עולה קריאה לקיים דיון נרחב בשאלת הרחקתם הממושכת של עברייני מין מהציבור, לרבות באמצעות האפשרות של הארכת עונשי מאסר, בהינתן שמסוכנותם לא בהכרח מתפוגגת עם סיומו של ריצוי עונשם³³⁰. גם אמצעי זה אין צורך לאמץ במלואו, והארכת עונשי מאסר מעבר לענישה המקורית אכן נראית בעייתית למדי, אולם בהחלט ניתן לשקול יצירת אפשרות חקיקתית שתאפשר לוועדות פסיכיאטריות לבצע הערכת מצב ומסוכנות של עברייני פדופיליה שסיימו לרצות את עונשם על מנת לבחון אם אינם עומדים למשל בקריטריונים המחייבים אשפוז כפוי לתקופה קצרה או ארוכה.

4. טיפול מונע בכלא וטיפול ופיקוח לאחר השחרור מן הכלא

מערך השיקום של עברייני מין דורש – או לחלופין מתמרץ – עברייני מין להשתתף בתכניות שיקום וטיפול במסגרת בית הכלא לפני שחרורם (כתנאי ל-*parole* למשל). חלק מהמדינות מנהיגות תכניות שיקום אלה על פי חוק, חלק באמצעות הליכים מנהליים. משך הטיפול כשנה או יותר, ויש אף שנמשכות 3-5 שנים³³¹. תכניות השיקום כוללות על פי רוב טיפולים התנהגותיים-קוגניטיביים שנועדו לשנות דפוסי חשיבה והתנהגות סטייתיים; טיפולים פסיכו-חינוכיים שמטרתם ללמד לקיחת אחריות ודאגה לקרבן; וטיפולים תרופתיים לדיכוי היצר המיני³³². עברייני המסרב להשתתף בתכנית שיקום מסתכן בפיקוח המיועד לעברייני מין טורפים לכשישתחרר³³³. בדומה לחוק הגנה על הציבור בישראל, עברייני מין בארצות-הברית נתונים במקרים רבים לתקופת מבחן לאחר ריצוי העונש (*probation*) או כאמור, לשחרור מוקדם בתנאים מגבילים (*parole*). במסגרת הפיקוח והמעקב נבדק שהעברייני משתתף בתכנית טיפול שנקבעה לו; בדיקת התאמת מקום מגוריו ועבודתו; מעקב אחר פעילותו באמצעות ביקורי פתע; כמו כן מוטלות הגבלות כגון איסור על צפייה בסרטים ותכניות טלוויזיה מעוררות מינית וכאלה שמופיע בהן ילד; איסור על

328 בטקסט תכנית ה-CC החלה בשנת 1997 ועד לשנת 2004 לא שוחרר אף עברייני מסוכן המסווג כטורף (*predator*) מהתכנית שנקבעה לו. NIETO, שם, בעמ' 4-5.

329 שם, בעמ' 9.

330 ראו גם פוגין, לעיל ה"ש 3, חלק ב(6) למאמר, דיון בסוגיית מנגנון המאסר האזרחי שקיים במדינות ארצות-הברית.

331 NIETO, לעיל ה"ש 270, בעמ' 11.

332 שם, בעמ' 14.

333 שם, בעמ' 17.

שימוש בפורנוגרפיה, כניסה לחנויות לאביזרי מין וכד'; איסור כניסה למקומות שבהם מתכנסים ילדים (גני שעשועים, בתי ספר וכד'); איסור על שימוש במצלמת וידאו או סטילס במידה ונהג לצלם את קרבנותיו³³⁴. מדינות אחדות מחייבות מעקב ופיקוח לכל החיים בשל ההנחה כי עברייני המין פועל על פי דפוס התנהגות כרוני ונעדר שליטה על דחפיו. אף אם עבר טיפול במסגרת תכנית שיקום כזו או אחרת, עדיין עומד חשש לגביו כי ישוב לסורו. בקולורדו a Lifetime Supervision Act מאפשר לבית המשפט להטיל על עברייני מין מורשע שהשתתף בתכנית שיקום בכלא והשלים את כל חובותיו, הגבלות ופיקוח לפי חוק זה לכשישתחרר³³⁵.

כאמור, מסגרת זו של פיקוח דומה לקבוע בחוק הישראלי להגנה על הציבור, אך נראה שבארצות-הברית המגבלות המוטלות ברורות יותר ומיושמות בצורה יעילה יותר. גם אם הסיבה נעוצה בחדשנות של החקיקה בישראל ובחוסר במשאבים מתאימים, אין בכך כדי למנוע עיבוי ההסדרים הקיימים, לפחות ברמה הנורמטיבית. עיבוי שכזה עשוי ליצור לחץ ציבורי ושל בתי המשפט על הרשות המבצעת להקצות משאבים בהתאם כדי לממש את תכליות החוק בצורה מלאה וראויה.

5. הרשעה שנייה בעבירת פדופיליה גוררת מאסר עולם וביטול ההתיישנות

נחתום את הסקירה המשווה בדיון קצר בחוק Prosecutorial Remedies and Other Tools to End the Exploitation of Children Today Act of 2003, או בשמו המקוצר Protect Act 2003. לפי חוק זה עברייני מין שהורשע בעבירת מין פדרלית אשר קרבנה היה קטין (שטרם הגיע לגיל 17) יישפט למאסר עולם והורשע בעבר בעבירת מין כנגד קטין. יצוין כי כותרתו של סעיף זה הינה: Two Strikes You're Out³³⁶.

סוגיה אחרת שבה עוסק החוק היא ההתיישנות. לפי חוק זה בטלה מגבלת ההתיישנות על עבירות של חטיפת קטינים או התעללות מינית או פיזית בהם³³⁷. החוק מתווה כללי תגובה והתנהגות במצבי חירום של היעלמות ילד בתוך מבנה ציבורי. לפי החוק הרשויות שבתחום אחריותן מבני ציבור נדרשות לציית לכמה הוראות שמטרתן להביא לאיתור מהיר של ילד שנעלם בתוך מבנה ציבורי³³⁸. קשה להתייחס בביטול למאמצי המחוקק הפדרלי להסדיר בצורה נרחבת ויסודית שיטות להתמודדות עם בעיית פגיעות מיניות בילדים, לרבות חטיפתם ורציחתם. המחוקק הפדרלי מקפיד להתייחס לכל רובדי

334 שם, בעמ' 25-27.

335 שם, בעמ' 20.

336 18 USCS §3559(e) (2010).

337 18 USCS §3283 (2010).

338 42 USCS §5792a (2010).

הבעיה ולכל הגורמים הרלוונטיים, החל מהעבריינים עצמם, דרך רשויות האכיפה וכלה ב"עורף" – הציבור עצמו.

הביקורת העיקרית העולה לגבי ההתמודדות המשפטית עם עברייני הפדופיליה, בארץ ובעולם, הינה כי הסיבה המרכזית לעלייה בחומרת האמצעים הינה תגובה אוטומטית של המחוקק ובתי המשפט למקרי זוועה של התעללות בילדים על רקע התגובות הציבוריות הקשות למקרים שכאלו וה"היסטריה" של הורים מפני פגיעה אפשרית בילדיהם. ביקורת זו ניתן לכנות בשם "הפניקה המוסרית", שבה נתמקד כעת בקצרה בחלק האחרון של מאמרנו.

ה. פניקה מוסרית – תשובה לביקורת ומבט לעתיד (סוף דבר)

פניקה מוסרית נוצרת בעקבות הגדרתם של אירועים מסוימים, קבוצת אנשים או אף יחיד, ככאלו המאיימים על ערכי החברה ואינטרסים משותפים של חברה³³⁹. אירועים אלו עולים לסדר היום באמצעות התקשורת, פוליטיקאים ובעלי אינטרסים, והללו מוסברים ומוגדרים באופן סטריאוטיפי ומתויגים כסטייה חברתית, באופן המגביר את הדאגה הציבורית ואת תחושת האיום. הפניקה המוסרית מושפעת מהתקשורת, האחראית על ייצור ה"חדשות", עיבודן ודרך הצגתן לציבור³⁴⁰. אותן ידיעות חדשותיות עוברות לידי פוליטיקאים ובעלי אינטרסים שונים אשר מוסיפים את חלקם בהבניית התפיסה הציבורית ביחס לסטייה החברתית וביצירת אפקט "כדור השלג" של הפניקה המוסרית³⁴¹. פניקה מוסרית מאופיינת ביצירת היסטריה חברתית על ידי דרמטיות יתר, רגישות יתר, אסקלציה³⁴², דיווח נתונים לא מדויקים, סנסציות ושמועות אודות הסטייה החברתית

339 החוקר Stanley Cohen תיאר בספרו STANLEY COHEN, FOLK DEVILS AND MORAL PANICS: THE CREATION OF THE MODS AND ROCKERS (1972) את תופעת הפניקה המוסרית, והדגימה באמצעות מקרה משנות ה-60, של חברות נוער בבריטניה אשר נקראו mods ו-rockers. שתי קבוצות אלה היו בעלות סממנים מסוימים כגון לבישת בגדי עור, רכיבה על אופנועים, שימוש בסמים ואלכוהול וונדליזם. נוסף על כך, מלבד היותם "נוער שוליים", שתי הקבוצות היו יריבות ביניהן. סטנלי מתאר את התפתחותה של הפניקה המוסרית סביב תופעת חברות הנוער הללו, אשר התחילה משונות בקרב נוער מתבגר ממעמד הביניים, ועד להבניית תפיסה כללית וגורפת ביחס לקבוצות הללו והגדרתן ככנופיות נוער וכתת-תרבות מאיימת המייצגת את כל מה שחברה מתוקנת לא צריכה להיות.

340 ראו שם, בעמ' 12-16.

341 שם, בעמ' 16, 18.

342 סטנלי כהן מביא כדוגמה לתהליך האסקלציה של ההתייחסות הציבורית לסטייה החברתית את השינויים הטרימינולוגיים וההגדרות של התופעה עצמה, כמו במקרה של צרכני פורנוגרפיה: הם הוגדרו בתחילה כמבודדים, פתטיים או יצורים חולניים, ובהמשך הוגדרו כבר כנצלנים אכזריים חסרי רחמים ועד לחתרני ומערערי מוסר האומה. התהליך שמתאר כהן הוא של

הנדונה. פניקה מוסרית היא תשומת לב לא פרופורציונלית ותגובה מוגזמת לאירועים הנקודתיים שעוררו את הסערה. הדבר בא לידי ביטוי בהתייחסות אל שונות נורמטיבית באוכלוסיה כאל סטייה חברתית. בידוד והפרדה מהחברה הקונבנציונלית מביאה את הפרטים הנמנים על הקבוצה הזו לתחושת זרות ואף לתפיסה עצמית של בעלי סטייה חמורה יותר³⁴³. זוהי "סטייה משנית"³⁴⁴ שהיא בבחינת "נבואה המגשימה את עצמה". לא תמיד התקשורת שותפה ליצירת פניקה מוסרית במכוון, אולם גם במצב דברים זה יש לה חלק לא מבוטל ביצירת האקלים המתאים להתפתחותה של הפניקה³⁴⁵.

לעתים הפניקה שוככת, לעתים יש לה השפעה חמורה יותר וארוכת טווח עד כדי גרימתה לתהליכים ארוכי טווח כגון שינויי חקיקה, פסיקה או שינוי במדיניות החברתית. אם נשכיל לקרוא את המציאות נכון, נבחין בתדירות של התרחשותן של פגיעות מיניות בקטינים, על כל סוגיהן. רק בקיץ האחרון דווחנו על מקרים רבים של פגיעות מיניות בילדים על ידי פדופילים אשר חלקם אף היו מוכרים במשטרה או בעלי עבר פלילי על רקע פדופילי. זירה מרכזית לפעילות פדופילית היא רשת האינטרנט המשמשת כלי נגיש ויעיל ליצירת קשר עם ילדים נוסף על היותה פלטפורמה לפרסום פורנוגרפיית ילדים. תפוצתה של תעשיית הפורנוגרפיה הפדופילית היא בלתי נתפסת ובלתי ניתנת לשליטה או לצמצום על ידי הגורמים הרלוונטיים³⁴⁶.

העובדה שפדופיליה היא אכן סטייה חברתית המוגדרת באופן רשמי במדריכי האבחנות הפסיכיאטריות כהפרעה (וכפי שראינו, מדובר בהפרעה נפשית מורכבת ביותר שמתוצאותיה לא ניתן להתעלם) מובילה לקריאתנו שלא לראות בהצעות החוק השונות או בהצעתנו לאימוץ הסדרים נוקשים ממדינות זרות ככאלו שהן תולדה של פניקה מוסרית, אלא של מציאות ממשית שממדיה הולכים ונחשפים מדי יום ואף גדלים עם הזמן.

בהתאם לניתוח המקיף להפרעת הפדופיליה נדמה כי לא ניתן להגדירה כ"שונות חברתית (לגיטימית)" אשר הושפעה מהיווצרותה של פניקה מוסרית והגיעה לממדים מפלצתיים וחולניים. בדומה לכך לא ניתן לומר שבמקרה של פדופיליה מדובר בתפיסת סכנה שהיא חזקה יותר מהסכנה הממשית, כפי שבדרך כלל קורה במקרים של פניקה מוסרית. נוסף על כך יש לזכור כי פדופילים הם אינדיווידואלים עצמאיים ובלתי תלויים ולא חלק מקבוצה מסוימת שאליה הם בוחרים להצטרף ושכוחה לאחד ביניהם וליצור מכנה

פרשנות של מציאות או יצירת מציאות, המולידה סטיגמה של עבריין ואף עבריין קשה. ראו

שם, בעמ' 17.

343 שם, בעמ' 18

344 שם, שם.

345 שם, בעמ' 16.

346 ראו התייחסותו של אורי שדה, מנתח פלילי בתחום הפדופיליה באינטרפול, בדיון בישיבת

ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת מיום 21.7.2010.

משותף. הם אמנם בעלי מאפיינים קליניים זהים, ולעתים חולקים מידע, תמונות או אף ביצוע פשעים בצוותא במסגרת רשתות פדופיליות; אך לא מדובר בקבוצה מוגדרת שעליה מופעלים כוחות הפניקה המוסרית ולא מתקיים בנסיבות אלה אלמנט של "סטייה משנית", קרי החמרת הסטייה והאיום על ידיהם בפועל מחמת הוצאתם אל מחוץ למחנה, כפי שתואר לעיל³⁴⁷. לבסוף, יש להניח כי ניתן לשלול קיומו של אלמנט ההגזמה ואי-הדיוק בדיווחי התקשורת כמו גם סטריאוטיפיזציה או דיסאינפורמציה.

לפיכך תהיה זו טעות לראות במהלכי חקיקה ייעודית לטיפול בבעיית הפדופיליה תולדה של פניקה מוסרית, טעות הנובעת מכך שאנו כחברה לא ערים דינו לשכיחות הגבוהה של פגיעות מיניות בילדים כמו גם לעובדה שמדובר בהפרעה קלינית ייחודית. אם לא נראה את המציאות נכוחה, וחלף זאת יועלו רציונליזציות מסוג טענות בדבר "פניקה מוסרית", הרי שטעות חמורה שכזו עלולה לעלות בסבל כל יתואר של ילדים רבים אשר ייפלו קרבן לפגיעה מינית שוב ושוב.

1. סיכום

במאמר זה עמדנו תחילה על מאפייני הפרעת הפדופיליה והסכנה הייחודית הגלומה בה, על קשיי הטיפול בה ועל החשש הכבד מביצוע עבירות חוזרות. לאחר מכן בחנו אם המשפט הישראלי מספק מענה הולם לבעיה זו, ומצאנו כי חוק העונשין טעון שינויים צורניים (למצער), כך שכל העבירות הנגזרות מפדופיליה ילוכדו לפרק אחד תחת ערך מוגן מתאים. שינוי כזה יעביר מסר ציבורי חשוב אודות חומרת המעשים ונוסף על כך יהיו לו השלכות מעשיות ולא רק דקלרטיביות. בחנו את מארג החוקים המטילים מגבלות חוץ עונשיות, אשר נמצא לוקה בחסר ולא יעיל ככל שזה נוגע לפדופילים. בחינת המצב המשפטי במדינות ארצות-הברית העלתה ארסנל של אמצעי הגנה ובקרה על עברייני מין לרבות פדופילים,

347 אפרת שהם טוענת כי נוצרה פניקה מוסרית ביחס לעבריינות מין וכי במסגרת תהליך זה "מתעלמים במכוון ממידת ההטרוגניות הרבה המאפיינת את קבוצת האנשים המורשעים בעבירות מין" (שהם, לעיל ה"ש 114, בעמ' טז) ולמעשה מכתירים קבוצת אנשים שונים בכותרת אחת, חוטאת לאמת. לעומת זאת טענתנו היא כי מחד גיסא, ניתן להתייחס לפדופילים כאל מקשה אחת לאור המאפיינים הרבים והייחודיים שהם חולקים, ולפיכך אין רלוונטיות במקרה זה לטענה כי נוצרה פניקה מוסרית המתעלמת משונות בקבוצה, ומאידך גיסא, הפדופילים אינם נמנים על קבוצה זו מבחירה חופשית או בעקבות התארגנות כקבוצה, בניגוד לקבוצות הנוער שעליהן דיבר סטנלי כהן בספרו, אשר היו מקרה בוחן ובסיס לתאוריה הסוציולוגית שבספרו. כך או כך, אין לטעמנו מקום לחשוב שנוצרה פניקה מוסרית ביחס לפדופילים כתת-קבוצה של עברייני מין. על הדיון בפניקה מוסרית במאמרה של אפרת שהם ראו שם, בעמ' טז.

ביניהם טיפול תרופתי כפוי, מאגר שמות עבריינים פומבי וחובות יידוע הקהילה. יש קשת רחבה של חוקים בארצות-הברית, חלקם מתונים וחלקם בקצה השני של הקשת. כפי שחזרנו ואמרנו, לא נראה שהמגבלות החוקתיות במשפט הישראלי שוללות באופן מוחלט שימוש במודלים המוצעים במדינות השונות בארצות-הברית בצורה כזו או אחרת, כאשר החשש המרכזי הוא שבבואנו למנוע את הפגיעה בעבריינים הפדופילים אנו מסכנים קרבנות פוטנציאליים רבים. יש לזכור שמדובר לעתים בעבריינים הפדופילים אנו מסכנים קרבנות רמה של היעדר אחריות פלילית) ולכן אנו לעתים חוטאים גם לאינטרסים שלהם עצמם בכך שאנו לא מטילים עליהם מגבלות שבסופו של דבר יאפשרו להם להשתקם ולהשתלב, בצורה כזו או אחרת, בחברה מחדש. וכדברי השופט צבן בבית המשפט המחוזי בירושלים בתפ"ח (י-ם) 726/04 מדינת ישראל נ' דב (סטביש):

"כיום המדינה אינה ערוכה מספיק לטיפול בעברייני מין, דבר הפוגע הן בציבור והן בנאשמים... עונש מאסר, ממושך ככל שיהיה, אין בו כדי לטפל ולשקם את עברייני המין, ובמיוחד פדופילים חולים, שבחלק מהמקרים אף אינם מודעים לפסול שבמעשיהם וחוזרים לסורם... בהיעדר הסדר חוקי לכפיית טיפול ושיקום עברייני מין, חשופה החברה לפגיעה לאחר ריצוי תקופת מאסרם. על הגופים המטפלים, בראש ובראשונה המחוקק, לתת מענה מקיף לבעיה זו... ויפה שעה אחת קודם".

יש שמתנגדים לחקיקת בזק ופתרונות "פלא" שמקורם ב"פניקה מוסרית" של הציבור. לידים חקיקה הנובעת מחרדה חברתית מציבה תמרוך אזהרה מפני הפעלת סמכויות קיצוניות ודורסניות כלפי עברייני מין עד כדי כרסום ממשי בזכויותיהם הבסיסיות. איננו בטוחים כי יש להתייחס בספקנות או בחשש לתהליכים חברתיים-משפטיים אלה ולפתרונות שצומחים מתוך מציאות קשה.

גם בארצות-הברית חוק מייגן נחקק לאחר לובי אינטנסיבי שהפעילה משפחתה של הילדה מייגן, חוק אשר הפך לפרדיגמה לחקיקה נרחבת בכל מדינות ארצות-הברית ובמשפט הפדרלי. מציאות יוצרת משפט. חשוב להבין כי עבריינות מין נגד ילדים מקורה בהפרעה קלינית אשר ניתנת לשליטה ולריסון בעיקר באמצעות תרופה, וכי אין לשכוח כי את הנטייה הפדופילית לא ניתן לרפא. שינויים תפיסתיים אלה יביאו אולי להכרה חברתית, משפטית ומוסרית כי יש לשלב בין כלים שונים להשגת מענה אופטימלי לתופעה, שילוב בין מגבלות רבות ושונות לבין כלים טיפוליים. מוטלת עלינו המלאכה למצוא את השילוב האופטימלי תוך עריכת איזונים מתאימים בין הזכויות החוקתיות של הפדופילים לבין הזכויות החוקתיות של ילדים המהווים קבוצת סיכון ברורה ומיידית לפגיעה מפדופילים. לדעתנו, "איזונים מתאימים" אמורים לבטא את חובתנו כהורים וכחברה למנוע התרת דמם של ילדים ולהפקירם לפגיעה נפשית ופיזית אכזרית ביותר שתוצאותיה אינן ניתנות לאיחוי

בקלות, אם בכלל, על פני העדפת טובת הזכות לפרטיות, לחופש העיסוק או זכויות חוקתיות אחרות של הפדופיל³⁴⁸.

לצערנו, במציאות יש התנגשות הרסנית ונפוצה מדי בין זכות לזכות, בין פדופיל לקרבנו. עם זאת יש לזכור כי תמונת המצב מורכבת מאוד, וכי אחרי הכל חלק מהפדופילים עשויים להיות בעברם ילדים חסרי הגנה אשר חוו תקיפה מינית בעצמם. מחד גיסא, זה מחזק את הצורך להגן טוב יותר על הילדים ולשבור את מעגל הפדופיליה, ומאידך גיסא, זה מעורר חמלה מסוימת בגין עברם הכאוב והצורך לזכור תמיד שגם הם בני אדם.

348 נכון לכתובת שורות אלה התפרסמה ידיעה חדשה באתר ynet.co.il/articles/0,7340,L-3884865,00.html, שבה דובר על פדופיל סדרתי שתקף מינית 12 ילדות בעיר מודיעין, בדפוס פעולה דומה. במשטרה נערמו התלונות אולם משך כל אותה התקופה נמנעו מליידע את הציבור. לצערי, אין כלי אופטימלי כמו מקרים מהמציאות להמחשת המאפיינים הקשים של הפרעת הפדופיליה, רמת הסיכון הגבוהה והצורך המידי באימוץ הסדרים כדוגמת אלו המובאים בפרק זה.